

بِسْمِ اللّٰهِ الرَّحْمٰنِ الرَّحِیْمِ

کتاب معلّم

(راهنمای تدریس)

آموزش قرآن

چهارم دبستان

۱۳۸۷

جهت تهیه بسته آمادگی برای آزمون استخدامی آموزگار ابتدایی، [اینجا](#) کلیک نمایید.

وزارت آموزش و پرورش
سازمان پژوهش و برنامه‌ریزی آموزشی

برنامه‌ریزی محتوا و نظارت بر تألیف : دفتر برنامه‌ریزی و تألیف کتب درسی

نام کتاب : کتاب معلم آموزش قرآن چهارم دبستان - ۶۶

مؤلفان : ابوالفضل انوشه‌پور، الهه ستوده، غلامعباس سرشور خراسانی و مسعود وکیل

با همکاری محمد قدوسی، سید مهدی سیف

آماده‌سازی و نظارت بر چاپ و توزیع : اداره‌ی کل چاپ و توزیع کتاب‌های درسی

صفحه‌آرا : صغری عابدی

ناشر : اداره‌ی کل چاپ و توزیع کتاب‌های درسی

چاپخانه : شرکت افست «سهامی عام»

سال انتشار و نوبت چاپ : چاپ دوم ۱۳۸۷

حق چاپ محفوظ است.

شابک ۳-۱۵۰۴-۰۵-۹۶۴ ISBN 964-05-1504-3

فهرست مطالب

پیش‌گفتار

بخش اول: کلیات

۳	رویکرد برنامه‌ی آموزش قرآن در دوره‌ی ابتدایی
۴	اصول حاکم بر آموزش قرآن در دوره‌ی ابتدایی
۷	اهداف کلی آموزش قرآن در دوره‌ی ابتدایی و پایه‌ی چهارم
۸	جدول اهداف آموزش قرآن در دوره‌ی ابتدایی
۱۰	جدول وسعت و توالی مفاهیم و مهارت‌های آموزش قرآن در دوره‌ی ابتدایی
۱۱	جدول راهنمای آموزش دروس کتاب آموزش قرآن پایه چهارم ابتدایی
۱۶	محتوای کتاب آموزش قرآن پایه‌ی چهارم ابتدایی
۱۸	وسایل و تجهیزات مورد استفاده در آموزش قرآن
۱۹	روش کلی تدریس
۲۲	ارزش‌یابی مستمر و پایانی پیشرفت تحصیلی
۲۵	ارتقای سواد قرآنی معلمان گرامی
۲۵	آشنایی خانواده‌ی دانش‌آموزان با برنامه‌ی آموزش قرآن و نقش حمایتی آن‌ها
۲۷	جدول زمان بندی آموزش دروس قرآن پایه‌ی چهارم ابتدایی

بخش دوم: روش تدریس هر درس

۲۹	درس ۱: آموزش سوره‌ی انفطار
۳۷	درس ۲: آموزش سوره‌ی غاشیة
۴۳	درس ۳: آموزش سوره‌ی اَعْلَى
۴۹	درس ۴: آموزش سوره‌ی تکویر
۵۶	درس ۵: آموزش سوره‌ی طارق
۶۱	درس ۶: آموزش سوره‌ی بروج
۷۰	درس ۷: آموزش سوره‌ی اشقاق
۷۸	درس ۸: آموزش آیات ۳۳ تا ۳۶ سوره‌ی آل عمران

۸۴	درس ۹: آموزش آیات ۱ تا ۱۷ سورهی مُطَفِّفِین
۹۱	درس ۱۰: آموزش آیات ۱۸ تا آخر سورهی مُطَفِّفِین
۹۷	درس ۱۱: آموزش سورهی فجر
۱۰۳	درس ۱۲: آموزش آیات ۳۸ تا ۴۱ سورهی آل عمران
۱۱۱	درس ۱۳: آموزش سوره عَبَسَ
۱۱۹	درس ۱۴: آموزش سورهی نازعات
۱۲۸	درس ۱۵: آموزش سوره نَبَأَ

بسم الله الرحمن الرحيم

پیش گفتار

قرآن پیام روشن الهی است که همه‌ی انسان‌ها را به درستی و رستگاری دعوت می‌کند. از صدر اسلام تاکنون در میان مسلمانان، توانایی خواندن و فهمیدن این پیام جاودانه از مهم‌ترین اهداف تعلیم و تربیت بوده است. در کشور ما نیز به اقتضای جایگاه خاص دین اسلام در فرهنگ مردم ایران و جایگاه ویژه‌ی قرآن در دین اسلام، باید به آموزش قرآن به‌طور ویژه توجه کرد تا شرایط مساعد برای تحقق اهداف این درس فراهم آید.

از این رو درس قرآن در بین دروس دوره‌های تحصیلی از اهمیت ویژه‌ای برخوردار است. به همین جهت برای ارتقای توانایی شما آموزگار محترم و کسب توفیق بیش‌تر در دست‌یابی به اهداف آموزشی، کتاب راهنمای معلم تدوین شده است که معلم با مطالعه‌ی دقیق کتاب راهنما، از یک سو با طرح درس و اهداف خاص هر درس آشنا می‌شود و از سوی دیگر با استفاده از توضیحات و دانستنی‌هایی که مخصوص معلم است، توانایی خود را در پاسخ دادن به پرسش‌های احتمالی دانش‌آموزان ارتقا می‌بخشد و با اعتماد و اطمینان بیش‌تری در کلاس حضور می‌یابد. ضمناً کتاب راهنمای معلم موجب هماهنگی آموزش و آشنایی بیش‌تر معلمان با اهداف و روش‌های تدریس موردنظر می‌شود و زمینه‌ی خلاقیت و ابتکار بیش‌تر او را فراهم می‌آورد.

آموزگاران محترم! پیش از آغاز سال تحصیلی یک‌بار همه‌ی مطالب کتاب را بخوانید و هم‌چنین قبل از تدریس هر درس یک‌بار دیگر روش تدریس آن درس را به دقت مطالعه کنید. توجه داشته باشید که پس از تسلط بر مطالب کتاب، آن‌چه اهمیت دارد خلاقیت شما در ارائه‌ی مناسب مطالب با توجه به شرایط خاص کلاس شماست. ضمناً در پایان روش تدریس هر درس بخشی به‌عنوان دانستنی‌های آموزگار آمده است. این بخش را به‌خوبی مطالعه کنید و تمرینات آن را انجام دهید تا در آموزش قرآن توانایی بیش‌تری کسب کنید. بیان مطالب این قسمت برای دانش‌آموزان ضرورتی ندارد، مگر آن‌چه را که بنا بر تشخیص شما برای آن‌ها مفید باشد.

بخش اول

کلیات

رویکرد برنامه‌ی آموزش قرآن در دوره‌ی ابتدایی

رویکرد، نگاه و جهت‌گیری کلی حاکم بر اجزای یک برنامه است. معمولاً رویکرد هر برنامه مهم‌ترین تفاوت‌ها و جهت‌گیری‌های جدید را نسبت به برنامه‌ی قبلی شامل می‌شود. از این رو رویکرد برنامه‌ی جدید آموزش قرآن، جامعیت آموزش است. مهم‌ترین تأثیر جامعیت بر تعیین اهداف آموزش قرآن می‌باشد. این اهداف باید به گونه‌ای تعیین شود که از یک سو شامل همه‌ی حیطه‌های یادگیری، یعنی سه حیطه‌ی شناختی، مهارتی و عاطفی باشد و از سوی دیگر، همه‌ی موضوعات ضروری آموزش قرآن مانند کسب مهارت‌های گوناگون قرائت، درک معنای عبارات و آیات قرآن، شناخت قرآن و آشنایی با معارف آن را شامل گردد.

در گذشته، آموزش قرآن در دوره‌های ابتدایی و راهنمایی و حتی دوره‌ی متوسطه عمدتاً بر کسب مهارت خواندن تأکید داشت و از برنامه‌ی جامعی برای دست‌یابی به فهم معنای عبارات و آیات قرآن برخوردار نبود. این فروکاستن آموزش به بخشی از آنچه که باید باشد، آسیب‌های فراوانی به همراه داشت که مهم‌ترین آن، خارج شدن آموزش از یک آموزش طبیعی و معنادار بود. دانش‌آموزان به دلیل توجه فرهنگ عمومی به قرآن کریم، این درس را با علاقه آغاز می‌کردند ولی پس از مدت کوتاهی، انگیزه‌ی یادگیری به شدت کاهش می‌یافت؛ زیرا ایشان به دلیل عدم فهم معنای آیات و عبارات قرآن، از برقراری ارتباط با موضوع یادگیری ناتوان بودند. هرچند در برنامه‌ی فعلی آموزش قرآن نیز مهم‌ترین هدف در دوره‌ی ابتدایی، کسب مهارت خواندن قرآن کریم است ولی به دلیل جامعیت آموزش، به شیوه‌ی مناسب و با رعایت ظرفیت روحی و ذهنی دانش‌آموزان، به سایر اهداف آموزش قرآن نیز توجه شده است. در بخش‌های آینده با اجزای آموزش قرآن که هر کدام متکفل دست‌یابی به بخشی از اهداف جامع آموزش قرآن هستند، آشنا می‌شوید.

اصول حاکم بر آموزش قرآن در دوره ابتدایی

۱- توجه جدی به موضوع انس به قرآن کریم و علاقه به یادگیری آن در تمام مسایل اعم از تعیین اهداف، محتوا، روش‌های تدریس و شیوه‌های ارزش‌یابی.

توضیح: اهداف باید به گونه‌ای باشد که با توانایی‌های ذهنی و روانی دانش‌آموزان هم‌خوانی داشته و دست‌یافتنی باشد. محتوا جذاب و متنوع و در راستای اهداف تنظیم گردد. استفاده‌ی هرچه بیش‌تر از روش‌هایی که منجر به مشارکت خلاق و حضور فعال دانش‌آموز در فرایند یاددهی - یادگیری شود. هم‌چنین ارزش‌یابی منجر به تقویت حیطه‌ی عاطفی فراگیر شده و دور از شرایط اضطراب‌آور انجام پذیرد.

۲- تعیین اهداف درس قرآن با توجه به اهداف آموزشی و پرورشی دوره‌ی ابتدایی مصوب شورای عالی آموزش و پرورش.

۳- جامعیت آموزش قرآن با تأکید بر آموزش روخوانی و روان‌خوانی قرآن.

توضیح: جامعیت آموزش قرآن یعنی علاوه بر آموزش روخوانی، روان‌خوانی که هدف اصلی آموزش قرآن در دوره‌ی ابتدایی است، به سایر اهداف آموزش قرآن مانند آشنایی با برخی از دستورات اخلاقی و تربیتی قرآن متناسب با سن فراگیران و زیباخوانی قرآن و... توجه شود.

۴- در نظر گرفتن اهداف مشترک دوره‌ی ابتدایی در اهداف درس قرآن و توجه به ارتباط افقی درس قرآن با سایر دروس.

توضیح: در درس قرآن به اهداف تربیتی، اخلاقی، اجتماعی و... که از اهداف مشترک دوره‌ی ابتدایی است، توجه شده است.

۵- تأکید بر سهل‌الوصول بودن اهداف، محتوا، روش‌های تدریس و شیوه‌های ارزش‌یابی، با در نظر گرفتن اصول روان‌شناسی یادگیری.

توضیح: به‌عنوان مثال، در آموزش روخوانی باید به برخی اصول توجه شود؛ مانند: استفاده از دانسته‌ها و تجربه‌های قبلی دانش‌آموزان، توجه به تکرار و تمرین و تجزیه‌ی اهداف به مراحل مختلف به منظور دست‌یابی تدریجی اهداف، به‌ویژه با توجه به استعدادهای فردی دانش‌آموزان، هم‌چنین ارزش‌یابی از توانایی‌های دانش‌آموزان باید به احساس موفقیت آن‌ها و تشویق ایشان به پیشرفت منجر شود.

۶- جذاب و دلپذیر بودن محتوا و روش‌های تدریس، با تأکید بر استفاده از هنر، به‌منظور دست‌یابی هرچه بیش‌تر به پیامدهای عاطفی آموزش.

۷- تناسب محتوا با نیازها، علایق و توانایی دانش‌آموزان.

۸- تأکید بیش‌تر بر مهارت‌های عملی نسبت به دانش نظری به‌ویژه مهارت‌های سمعی و بصری.

توضیح: آنچه در بیش‌تر قسمت‌های آموزش قرآن اهمیت دارد کسب مهارت عملی است تا دانش نظری؛ برای مثال چگونگی خواندن نماد تنوین (ـِ) اهمیت دارد نه تعریف آن و یا این‌که تنوین ترکیبی است از حرکات کوتاه و نون ساکن؛ این اصل در انتخاب نوع رسم‌الخط نیز کارساز است. برای مثال یکی از قواعد پرگفت‌وگویی روخوانی چگونگی اشباع حرکت‌هائ ضمیر است. همان‌طور که می‌بینید حتی اسم این قاعده ثقیل و نامأنوس است درحالی‌که با نوعی نگارش خاص، نیاز به بیان این قاعده و یادگیری آن کاملاً منتفی می‌شود؛ و دانش‌آموز می‌تواند

بدون نیاز به این قاعده موارد مربوط به آن را کاملاً صحیح بخواند.

۹- انعطاف‌پذیری روش‌های تدریس با در نظر گرفتن شرایط مختلف.

توضیح: استفاده از لوحه در آموزش قرآن بسیار اهمیت دارد. ولی اگر به هر دلیلی لوحه در دسترس نبود آموزگار تدابیری بیندیشد تا نقش لوحه به شکل دیگری ایفا شود (از طریق نوشتن روی تابلو و...) یا اگر نوار آموزشی موجود نبود، با توجه به نقش نوار در زیباخوانی، خود آموزگار و یا احیاناً دانش‌آموزی که صوت زیبایی دارد آیات را تلاوت کند.

۱۰- تأکید بر الگوگیری در آموزش قرائت قرآن.

توضیح: در آموزش زیباخوانی قرآن به جای پرداختن به آموزش نظری تجوید، به‌طور عملی بر شنیدن قرائت آیات از نوار آموزشی و الگوگیری از آن تأکید می‌شود. در نوار آموزشی به‌طور نسبی تمام مهارت‌های تجوید و زیباخوانی رعایت شده است. دانش‌آموزان می‌توانند با تقلید و الگوگیری از نوار به‌طور عملی برخی از این مهارت‌ها را بیاموزند.

۱۱- مبتنی بودن آموزش روخوانی بر سیر سوادآموزی فارسی و استفاده از رسم الخط نزدیک به خط فارسی.

توضیح: با توجه به آموخته‌های دانش‌آموزان در درس فارسی، مصوت‌های شش‌گانه و صامت‌ها در درس قرآن تدریس نمی‌شود و دانش‌آموزان براساس آنچه در فارسی آموخته‌اند بسیاری از کلمات و عبارات قرآنی را بدون هیچ‌گونه آموزش جدیدی می‌توانند بخوانند.

۱۲- کلمات و ترکیباتی که از قرآن برای آموزش روخوانی براساس سیر سوادآموزی انتخاب می‌شود، باید حتی الامکان در کتاب درسی به نحوی ارائه شود که ارتباط آن‌ها با آیات قرآنی احساس شود.

۱۳- اولویت دادن به روش‌های فعال تدریس و کار گروهی دانش‌آموزان.

توضیح: تقریباً در عموم مراحل آموزش روخوانی، تدریس با خواندن دانش‌آموزان آغاز می‌شود و معلم بیش‌تر نقش هدایت‌کننده دارد و تنها تدریس برخی موارد خاص مانند آموزش نمادهای جدید رسم الخط قرآن بر عهده معلم است و یا در آموزش پیام‌های زندگی، این دانش‌آموزان هستند که به کمک یک‌دیگر و با بیان مصادیقی درباره‌ی پیام‌ها در فرایند یاددهی - یادگیری مشارکت جدی دارند.

۱۴- استفاده از فناوری آموزشی متناسب با قداست و شأن قرآن کریم.

توضیح: از سی‌دی یا نوارهای صوتی و تصویری مناسبی استفاده شود که در آن‌ها آهنگ و یا ریتم‌های نامناسب به کار نرفته باشد.

۱۵- ضرورت آموزش قرآن توسط آموزگار پایه.

دلایل ضرورت:

۱- هم‌خوانی با منطق کلی ضرورت تک‌معلمی در دوره‌ی ابتدایی.

۲- شناخت و ارتباط بیش‌تر آموزگار پایه با دانش‌آموزان.

۳- استفاده از فرصت‌های مناسب برای برقراری ارتباط افقی میان دروس، فقط برای آموزگار پایه ممکن است.

۴- امکان تنظیم فاصله‌ی جلسات تدریس در طول هفته فراهم می‌گردد و دیگر لزومی ندارد درس قرآن در دو

ساعت پشت سر هم و در یک روز برگزار شود.

۱۶- ارتقای توانایی آموزگاران با استفاده از شیوه‌های متنوع و مؤثر.

توضیح: استفاده از روش‌هایی که زمینه‌ی تعلیم و تعلم هم‌زمان را فراهم نموده و موجب ارتقای صلاحیت‌های حرفه‌ای آموزگاران می‌گردد، یعنی روش‌های آموزش به‌نحوی است که موجب ارتقای توانایی معلمان و انس و علاقه‌ی بیش‌تر آن‌ها به قرآن کریم می‌شود.

۱۷- استفاده از زمان و فضای مناسب برای آموزش قرآن.

توضیح: گاهی به دلایل مختلفی درس قرآن در آخرین ساعات روز آخر هفته تدریس می‌شود که اصلاً زمان مناسبی نیست.

۱۸- ضرورت استمرار در آموزش قرآن و رعایت تعدد و فاصله‌ی جلسات تدریس در طول هفته.

۱۹- اختصاص دادن مدت زمان آموزش لازم، برای دستیابی به اهداف درس قرآن.

۲۰- نظارت و پشتیبانی از برنامه‌ی آموزش قرآن به منظور تقویت جایگاه این درس در دوره‌ی ابتدایی.

۲۱- وجود ویژگی‌های زیر در شیوه‌های ارزش‌یابی:

الف - تقویت علاقه‌ی دانش‌آموزان نسبت به یادگیری.

ب - توجه به دو اصل تشویق و احساس موفقیت در فرایند ارزش‌یابی.

پ - حفظ و تقویت منزلت و اهمیت درس قرآن در میان سایر دروس.

در ارزش‌یابی پیشرفت تحصیلی دانش‌آموزان باید از سخت‌گیری‌های بی‌جا و یا سهل‌انگاری پرهیز کرد.

ت - حرکت از ارزش‌یابی توصیفی به سمت ارزش‌یابی کمی. در شرایط فعلی ارزش‌یابی این درس در پایه‌ی

اول و دوم ابتدایی توصیفی و در سایر پایه‌ها مانند سایر دروس کمی است.

ث - توجه به اصل تفاوت‌های فردی دانش‌آموزان.

ج - دور بودن از محیط‌های اضطراب‌آور.

۲۲- اشاعه‌ی برنامه‌ی آموزش قرآن از راه‌های گوناگون، به‌ویژه بهره‌گیری از اولیای دانش‌آموزان و صدا و

سیما.

توضیح: باید از راه‌های مختلف اولیای دانش‌آموزان را با اهداف، روش‌های تدریس و سطوح مورد انتظار

یادگیری دانش‌آموزان در درس قرآن آشنا کرد.

اهداف کلی آموزش قرآن در دوره‌ی ابتدایی

- ۱- آشنایی با قرآن کریم به‌عنوان کلام الهی و کتاب آسمانی.
- ۲- تقویت انس و علاقه به قرآن کریم و یادگیری آن.
- ۳- توانایی روخوانی قرآن به‌صورت شمرده و آرام از روی مصحف با رسم‌الخط آموزشی.
- ۴- توانایی خواندن آیات کتاب درسی به‌صورت روان یا آهنگین.
- ۵- آشنایی با قواعد ضروری روخوانی قرآن.
- ۶- حفظ برخی از سوره‌های کوتاه کتاب درسی.
- ۷- آشنایی با برخی از داستان‌های قرآن کریم.
- ۸- فراگیری معنای برخی از کلمات ساده و عبارات کوتاه قرآن.
- ۹- ایجاد و تقویت علاقه به شنیدن، خواندن و فهم معنای آیات قرآن کریم.
- ۱۰- آشنایی با مفهوم برخی از پیام‌های قرآن.
- ۱۱- شناخت و تقویت استعداد‌های دانش‌آموزان، در گرایش‌های مختلف آموزش قرآن.

اهداف کلی آموزش قرآن در پایه‌ی چهارم ابتدایی

- ۱- به شنیدن قرائت زیبای سوره‌ها و عبارات قرآنی کتاب علاقه نشان می‌دهد.
- ۲- به زیبا خواندن قرآن و حفظ برخی از سوره‌ها و پیام‌های قرآنی کتاب علاقه‌مند است.
- ۳- علاقه دارد معنای آیات و عبارات قرآنی کتاب را بداند.
- ۴- دوست دارد در جلسات قرآنی شرکت کند.
- ۵- با داستان‌های قرآنی کتاب آشنا می‌شود.
- ۶- با مفاهیم ساده‌ی پیام‌های قرآنی کتاب آشنا می‌شود.
- ۷- معنای برخی کلمات آشنا و ساده‌ی قرآن را می‌داند.
- ۸- سوره‌ها و عبارات قرآنی کتاب را (با نشان دادن خط) به صورت روان یا آهنگین می‌خواند.
- ۹- عبارات قرآنی دارای حروف ناخوانا را صحیح می‌خواند.
- ۱۰- قواعد وقف را در آخر آیات و عبارات قرآنی رعایت می‌کند.
- ۱۱- می‌تواند مفهوم پیام‌های قرآنی کتاب را به زبان ساده بیان کند.
- ۱۲- برخی از عبارات ساده و کوتاه قرآن را معنا می‌کند.

جدول اهداف آموزش قرآن در دوره‌ی ابتدایی

موضوع	پایه	اول	دوم	سوم
موضوع	پایه	۱- در خواندن آهنگین و جمعی سوره‌های کتاب درسی، مشارکت می‌کند. ۲- با گوش دادن به قرائت آیات قرآن و نگاه کردن به عبارات آن‌ها، سوره‌های کتاب را به‌صورت آهنگین می‌خواند.	۱- سوره‌های کتاب را (از طریق گوش دادن نوار و نشان دادن خط کتاب) ساده یا آهنگین می‌خواند. ۲- سوره‌های حمد، توحید، ناس و عصر را از حفظ می‌خواند.	سوره‌های کوتاه کتاب را (با نشان دادن خط) به‌صورت روان یا آهنگین می‌خواند.
		برخی از کلمات و عبارات ساده‌ی قرآنی کتاب را براساس سبب سوادآموزی فارسی می‌خواند.	سوره‌ها و عبارات قرآنی هر درس را به‌صورت ساده و شمرده می‌خواند.	سوره‌ها و عبارات قرآنی کتاب را به‌صورت ساده و شمرده می‌خواند.
		-	برخی از نشانه‌ها و نمادهای رسم الخط قرآن را می‌شناسد.	۱- نشانه‌ها و نمادهای رسم الخط قرآن را می‌شناسد. ۲- با چگونگی وقف در آخر آیات و عبارات قرآنی آشنا می‌شود.
		با معنای برخی از عبارات ساده‌ی قرآن (به زبان کودکان یا شعر) آشنا می‌شود.	با مفاهیم ساده‌ی برخی از پیام‌های قرآنی آشنا شده و می‌تواند مفهوم آن را با زبان کودکانه بیان کند.	با مفاهیم ساده‌ی برخی از پیام‌های قرآنی آشنا شده و می‌تواند مفهوم آن را با زبانی کودکانه بیان کند.
		با داستان‌های قرآنی کتاب آشنا می‌شود.	با داستان‌های قرآنی کتاب آشنا می‌شود.	با داستان‌های قرآنی کتاب آشنا می‌شود.
انس و علاقه به قرآن و یادگیری آن	۱- به شنیدن قرائت زیبای سوره‌های کتاب علاقه نشان می‌دهد. ۲- دوست دارد کتاب قرآن خود را پاکیزه نگاه دارد.	۱- به شنیدن قرائت زیبای سوره‌های کتاب علاقه نشان می‌دهد. ۲- دوست دارد کتاب خود را پاکیزه نگاه دارد و به آن احترام بگذارد. ۳- با بعضی از آداب خواندن قرآن آشنا می‌شود.	به شنیدن قرائت زیبای سوره‌های کتاب و خواندن زیبای آن علاقه‌مند است.	

جدول اهداف آموزش قرآن در دوره ابتدایی

پایه	موضوع	چهارم	پنجم
	گوش دادن و قرائت سوره‌ها و آیات قرآن	سوره‌ها و عبارات قرآنی کتاب را (از طریق گوش دادن و تکرار دادن خط کتاب) به صورت روان با آهنگین می‌خواند.	سوره‌ها و عبارات قرآنی کتاب را (از طریق گوش دادن و تکرار دادن خط کتاب) به صورت روان با آهنگین می‌خواند.
	روخوانی	سوره‌ها و عبارات قرآنی کتاب را به صورت روان با آهنگین می‌خواند.	<ol style="list-style-type: none"> ۱- با سوره‌ها و عبارات قرآنی کتاب را به صورت روان با آهنگین می‌خواند. ۲- آیات قرآن را با کمک خط آموزشی به صورت شمرده می‌خواند.
	قواعد روخوانی	<ol style="list-style-type: none"> ۱- عبارات قرآنی دارای حروف ناخوانا را صحیح می‌خواند. ۲- قواعد وقف را در آخر آیات و عبارات قرآنی رعایت می‌کند. 	<ol style="list-style-type: none"> ۱- با نحوه‌ی خواندن حروف مقطع آشنا می‌شود. ۲- با نحوه‌ی خواندن صحیح حروف دارای علامت آشنا می‌شود. ۳- با نحوه‌ی خواندن صحیح نون ساکن نزد تثنین آشنا می‌شود.
	پیام قرآنی	با مفاهیم ساده برخی از پیام‌های قرآنی آشنا شده و می‌تواند مفهوم آن‌ها را با زبانی کودکانه بیان کند.	با مفاهیم ساده‌ی برخی از پیام‌های قرآنی آشنا شده و می‌تواند مفهوم آن‌ها را با زبان کودکانه بیان کند.
	معنای کلمات و عبارات	<ol style="list-style-type: none"> ۱- معنای برخی کلمات آشنا و ساده قرآن را می‌داند. ۲- برخی از عبارات ساده و کوتاه قرآن را معنا می‌کند. 	<ol style="list-style-type: none"> ۱- معنای برخی از کلمات آشنا و ساده‌ی قرآن را می‌داند. ۲- برخی از عبارات ساده و کوتاه قرآن را معنا می‌کند.
	داستان	با داستان‌های قرآنی کتاب آشنا می‌شود.	با داستان‌های قرآنی کتاب آشنا می‌شود.
	انس و علاقه به قرآن و یادگیری آن	<ol style="list-style-type: none"> ۱- به شنیدن قرائت زیبای سوره‌ها و عبارات قرآنی و زیبا خواندن آن‌ها علاقه‌مند است. ۲- به حفظ برخی از سوره‌ها و پیام‌های قرآنی علاقه‌مند است. ۳- دوست دارد در جلسات قرآنی شرکت کند. ۴- علاقه دارد معنای آیات و عبارات قرآنی کتاب را بداند. 	<ol style="list-style-type: none"> ۱- به شنیدن قرائت زیبای سوره‌ها و عبارات قرآنی و زیبا خواندن آن‌ها علاقه‌مند است. ۲- به حفظ برخی از عبارات قرآنی و پیام‌های قرآنی علاقه‌مند است. ۳- علاقه‌مند است معنای آیات قرآن را بداند. ۴- دوست دارد در جلسات قرآنی شرکت کند.

جدول وسعت و توالی مفاهیم و مهارت‌های آموزش قرآن دوروی ابتدایی

پایه سرفصل	اول	دوم	سوم	چهارم	پنجم
گوش دادن و قرائت نوار آموزشی	شرکت در جمع‌خوانی هفت سوره‌ی کوتاه از جزء سی‌ام	شرکت در جمع‌خوانی چهارده سوره‌ی کوتاه از جزء سی‌ام	شرکت در جمع‌خوانی اذکار نماز و دوازده سوره از جزء سی‌ام	شرکت در جمع‌خوانی سیزده سوره از جزء سی‌ام و عبارات برگزیده فرازهای انتخابی از سوره‌های مختلف در کتاب درسی	شرکت در جمع‌خوانی
	روخوانی برخی از کلمات و عبارات ساده‌ی قرآنی براساس سوادآموزی فارسی	روخوانی سوره‌ها و عبارات قرآنی کتاب درسی	روخوانی سوره‌ها و عبارات قرآنی کتاب درسی و اذکار نماز	روان‌خوانی سوره‌ها و عبارات قرآنی کتاب درسی	روان‌خوانی فرازهای قرآنی کتاب درسی و روخوانی مصحف شریف
نمادهای خاص رسم الخط قرآن	خواندن کلمات دارای تشدید و کلماتی که به حروف ناخوانای متمایز ختم می‌شود.	خواندن کلماتی که دارای «الف» کوچک، کاف بی‌سرج، هـ، ث، تنوین، همزه، حروف توحالی و اتصالات است.	۱- رعایت نسبی قواعد وقف ۲- خواندن کلماتی که دارای کرسی همزه (ئ، و) است.	توانایی خواندن صحیح کلمات و عبارات آیات کتاب درسی که دارای حروف ناخوانای غیر متمایز علامت مد هستند و خواندن ترکیب‌های دارای التغای ساکنین	خواندن صحیح حروف مقطعه و کلماتی که دارای علامت مد هستند و خواندن ترکیب‌های دارای التغای ساکنین
	آشنایی با معنای برخی سوره‌ها به زبان ساده کودکانه یا به صورت شعر	آشنایی با برخی از پیام‌های اخلاقی و تربیتی قرآن مناسب کودکان	آشنایی با معنای برخی کلمات ساده قرآن	آشنایی با برخی از پیام‌های اخلاقی و تربیتی قرآن مناسب کودکان	آشنایی با برخی از پیام‌های اخلاقی و تربیتی قرآن مناسب کودکان
معنای کلمات و عبارات	آشنایی با معنای برخی سوره‌ها به زبان ساده کودکانه یا به صورت شعر	آشنایی با معنای برخی کلمات ساده قرآن	آشنایی با معنای برخی کلمات و ترکیب‌های ساده	آشنایی با ترجمه‌ی آیات و عبارات قرآنی کتاب درسی و معنای برخی کلمات، ترکیب‌ها و عبارات ساده و پرکاربرد قرآن	آشنایی با ترجمه‌ی آیات و عبارات قرآنی کتاب درسی و معنای برخی کلمات، ترکیب‌ها و عبارات ساده و پرکاربرد قرآن
	داستان	داستان	داستان	داستان	داستان

جدول راهنمای آموزش درس کتاب آموزش قرآن پایه چهارم ابتدایی

شماره درس	عنوان درس	اهداف	مفاهیم و مهارت‌ها	فعالیت‌های یادگیری	مواد و تجهیزات	روش‌های ارزش‌یابی	
۱	سوردهی انتظار	<ol style="list-style-type: none"> ۱- توانایی خواندن سورهی انتظار ۲- آشنایی با پیام قرآن در مورد توحید ۳- توانایی وقف بر حرکات 	<ol style="list-style-type: none"> ۱- مفهوم پیام قرآنی درباره توحید ۲- روخوانی سورهی انتظار ۳- وقف بر حرکات 	<ol style="list-style-type: none"> ۱- روخوانی آیات قرآنی درس ۲- استماع و قرائت نوار آموزشی ۳- کار گروهی درباره پیام قرآنی ۴- کار گروهی در انجام تمرین‌های «کار در کلاس» 	کتاب آموزش قرآن - نوار آموزشی قرآن	گروهی و فردی به صورت شفاهی	
۲	سوردهی غاشیة	<ol style="list-style-type: none"> ۱- توانایی خواندن سورهی غاشیة ۲- آشنایی با پیام قرآنی دربارهی فراوانی نعمت‌های خدا ۳- آشنایی با معنای برخی از کلمه‌ها و عبارات‌های ساده قرآنی ۴- توانایی وقف بر «ةة» 	<ol style="list-style-type: none"> ۱- مفهوم پیام قرآنی درباره نعمت‌های خدا ۲- معنای برخی از کلمه‌ها و عبارات‌های ساده قرآنی ۳- روخوانی سورهی غاشیة ۴- وقف بر «ةة» 	<ol style="list-style-type: none"> ۱- مفهوم پیام قرآنی درباره تسمک به ریسمان الهی ۲- معنای برخی از کلمه‌ها و عبارات‌های ساده قرآنی ۳- مفهوم داستان حرف‌های آسمانی ۴- روخوانی سورهی اعلی ۵- برصحیح خواندن کلماتی که دارای پایه‌ی الف کوچک هستند. 	<ol style="list-style-type: none"> ۱- توانایی خواندن سورهی اعلی ۲- توانایی صحیح خواندن کلماتی که دارای پایه‌ی الف کوچک هستند. ۳- آشنایی با پیام قرآنی دربارهی چنگ زدن به ریسمان الهی ۴- آشنایی با معنای برخی از کلمه‌ها و عبارات‌های ساده قرآنی ۵- آشنایی با داستانی دربارهی حضرت محمد (ص) 	سوردهی اعلی	۳

جدول راهنمای آموزش دروس کتاب آموزش قرآن پایه چهارم ابتدایی

شماره درس	عنوان درس	اهداف	مفاهیم و مهارت‌ها	فعالیت‌های یادگیری	مواد و تجهیزات	روش‌های ارزش‌یابی
۴	سوره تکویر	<ol style="list-style-type: none"> توانایی خواندن سوره تکویر توانایی خواندن صحیح کلماتی که دارای حروف ناخوانای قبل از ساکن هستند. آشنایی با معنای برخی از کلمه‌ها و عبارات‌های ساده قرآنی آشنایی با پیام قرآنی درباره‌ی آداب قرآن خواندن 	<ol style="list-style-type: none"> مفهوم پیام قرآنی درباره‌ی آداب قرآن خواندن معنای برخی از کلمه‌ها و عبارات‌های ساده قرآنی روخوانی سوره تکویر خواندن صحیح کلماتی که دارای حروف ناخوانای قبل از ساکن هستند. 	<ol style="list-style-type: none"> روخوانی آیات قرآنی درس استماع و قرائت نوار آموزشی پیام قرآنی کار گروهی درباره پیام قرآنی کار گروهی در انجام تمرین‌های «کار در کلاس» 	کتاب آموزش قرآن - نوار آموزشی قرآن	گروهی و فردی به صورت شفاهی
۵	سوره طارق	<ol style="list-style-type: none"> توانایی خواندن سوره طارق توانایی خواندن صحیح کلماتی که دارای ناخوانای قبل از تشدید هستند. آشنایی با معنای برخی از کلمه‌ها و عبارات‌های ساده قرآنی آشنایی با پیام قرآنی درباره‌ی آداب قرآن خواندن 	<ol style="list-style-type: none"> مفهوم پیام قرآنی درباره‌ی آداب قرآن خواندن معنای برخی از کلمه‌ها و عبارات‌های ساده قرآنی روخوانی سوره طارق خواندن صحیح کلماتی که دارای ناخوانای قبل از تشدید هستند. 	<ol style="list-style-type: none"> کار گروهی در انجام تمرین‌های «کار در کلاس» 		
۶	سوره بروج	<ol style="list-style-type: none"> توانایی خواندن سوره بروج توانایی خواندن کلمات قرآنی دارای همزه با پایه «واو» و «یاء» آشنایی با نماد «ءا» که به صورت «آ» خوانده می‌شود. آشنایی با پیام قرآنی درباره‌ی آداب قرآن خواندن آشنایی با معنای برخی از کلمه‌ها و عبارات‌های ساده قرآنی 	<ol style="list-style-type: none"> مفهوم پیام قرآنی درباره‌ی آداب قرآن خواندن معنای برخی از کلمه‌ها و عبارات‌های ساده قرآنی روخوانی سوره بروج صحیح خواندن کلماتی که دارای همزه با پایه «واو» و «یاء» هستند. صحیح خواندن کلماتی که دارای نماد «ءا» است. 			

جدول راهنمای آموزش دروس کتاب آموزش قرآن پایه چهارم ابتدایی

شماره‌ی درس	عنوان درس	اهداف	مفاهیم و مهارت‌ها	فعالیت‌های یادگیری	مواد و تجهیزات	روش‌های ارزش‌یابی
۷	سوردهی انشقاق	<ol style="list-style-type: none"> ۱- توانایی خواندن سورهی انشقاق ۲- توانایی صحیح خواندن کلمات دارای تنوین فتحه (اَ، اِ، اُ) ۳- آشنایی با پیام قرآنی درباره‌ی آثار انجام کار خوب ۴- آشنایی با معنای برخی از کلمه‌ها و عبارات‌های ساده قرآنی 	<ol style="list-style-type: none"> ۱- مفهوم پیام قرآنی آثار انجام کار خوب ۲- مفهوم برخی از کلمه‌ها و عبارات ساده قرآنی ۳- روخوانی سورهی انشقاق ۴- صحیح خواندن کلمات دارای تنوین فتحه (اَ، اِ، اُ) 	<ol style="list-style-type: none"> ۱- روخوانی آیات قرآنی درس ۲- استماع و قرائت نوار آموزشی ۳- کار گروهی درباره پیام قرآنی ۴- کار گروهی در انجام تمرین‌های «کار در کلاس» 	کتاب آموزش قرآن - نوار آموزشی قرآن	گروهی و فردی به‌صورت شفاهی
۸	آیات ۳۳ تا ۳۷ سورهی آل عمران	<ol style="list-style-type: none"> ۱- توانایی خواندن آیات ۳۳ تا ۳۷ سورهی آل عمران ۲- آشنایی با پیام قرآنی درباره نحوه‌ی صحبت کردن با والدین ۳- آشنایی با معنای برخی از کلمات و عبارات ساده قرآنی ۴- آشنایی با داستان حضرت زکریا و مریم (ع) 	<ol style="list-style-type: none"> ۱- مفهوم پیام قرآنی درباره نحوه‌ی صحبت کردن با والدین ۲- معنای برخی از کلمه‌ها و عبارات ساده قرآنی ۳- پیام داستان حضرت زکریا و مریم (ع) ۴- روخوانی آیات ۳۳ تا ۳۷ سورهی آل عمران 	<ol style="list-style-type: none"> ۱- مفهوم پیام قرآنی درباره‌ی تقاضای آموزش از خدا برای والدین و مؤمنین ۲- معنای برخی از کلمه‌ها و عبارات ساده قرآنی ۳- روخوانی آیات ۱ تا ۲۱ سورهی مطففین 		
۹	سورهی مطففین آیات ۱ تا ۲۱	<ol style="list-style-type: none"> ۱- توانایی خواندن آیات ۱ تا ۲۱ سورهی مطففین ۲- آشنایی با مفهوم پیام قرآنی درباره‌ی تقاضای آموزش از خدا برای والدین و مؤمنین ۳- آشنایی با معنای برخی از کلمه‌ها و عبارات ساده قرآنی 				

جدول راهنمای آموزش دروس کتاب آموزش قرآن پایه چهارم ابتدایی

شماره‌ی درس	عنوان درس	اهداف	مفاهیم و مهارت‌ها	فصلیت‌های پایه‌گیری	مواد و تجهیزات	روش‌های ارزش‌یابی
۱۰	سوره‌ی مطففین آیات ۲۱ تا آخر	<ol style="list-style-type: none"> ۱- توانایی خواندن آیات ۲۱ تا آخر سوره‌ی مطففین ۲- توانایی صحیح خواندن کلماتی که دارای الف ناخوانا بعد از (واو) آخر کلمه (بوا) هستند. ۳- آشنایی با مفهوم پیام قرآنی که مؤمنین برادرند. ۴- آشنایی با معنای برخی از کلمات و عبارات ساده‌ی قرآنی 	<ol style="list-style-type: none"> ۱- مفهوم پیام قرآنی که مؤمنین برادرند. ۲- معنای برخی از کلمات و عبارات ساده‌ی قرآنی ۳- روخوانی آیات ۲۱ تا آخر سوره‌ی مطففین ۴- صحیح خواندن کلماتی که دارای الف ناخوانا بعد از (واو) آخر کلمه (بوا) هستند. 	<ol style="list-style-type: none"> ۱- روخوانی آیات قرآنی درس ۲- استماع و قرائت نوار آموزشی ۳- کار گروهی درباره پیام قرآنی ۴- کار گروهی در انجام تمرین‌های «کار در کلاس» 	کتاب آموزش قرآن - نوار آموزشی قرآن	گروه‌های فردی به صورت شفاهی
۱۱	سوره‌ی فجر	<ol style="list-style-type: none"> ۱- توانایی خواندن سوره‌ی فجر ۲- آشنایی با پیام قرآنی درباره‌ی پیروزی حق بر باطل ۳- آشنایی با معنای برخی از کلمات و عبارات ساده‌ی قرآنی 	<ol style="list-style-type: none"> ۱- مفهوم پیام قرآنی درباره‌ی پیروزی حق بر باطل ۲- معنای برخی از کلمات و عبارات ساده‌ی قرآنی ۳- روخوانی سوره‌ی فجر 	<ol style="list-style-type: none"> ۱- مفهوم پیام قرآنی درباره‌ی پیروزی حق بر باطل ۲- معنای برخی از کلمات و عبارات ساده‌ی قرآنی ۳- روخوانی سوره‌ی فجر 	کتاب آموزش قرآن - نوار آموزشی قرآن	گروه‌های فردی به صورت شفاهی
۱۲	سوره‌ی آل عمران آیات ۳۸ تا ۴۱	<ol style="list-style-type: none"> ۱- توانایی خواندن آیات ۳۸ تا ۴۱ سوره‌ی آل عمران ۲- آشنایی با پیام قرآنی درباره‌ی اجابت دعای انسان درمانده ۳- آشنایی با معنای برخی از کلمات و عبارات ساده‌ی قرآنی 	<ol style="list-style-type: none"> ۱- مفهوم پیام قرآنی درباره‌ی اجابت دعای انسان درمانده ۲- معنای برخی از کلمات و عبارات ساده‌ی قرآنی ۳- پیام داستان حضرت زکریا و یحیی ۴- روخوانی آیات ۳۸ تا ۴۱ سوره‌ی آل عمران 	<ol style="list-style-type: none"> ۱- روخوانی آیات قرآنی درس ۲- استماع و قرائت نوار آموزشی ۳- کار گروهی درباره پیام قرآنی ۴- کار گروهی در انجام تمرین‌های «کار در کلاس» 	کتاب آموزش قرآن - نوار آموزشی قرآن	گروه‌های فردی به صورت شفاهی

جدول راهنمای آموزش درس کتاب آموزش قرآن پایه چهارم ابتدایی

شماره‌ی درس	عنوان درس	اهداف	مفاهیم و مهارت‌ها	فعالیت‌های یادگیری	مواد و تجهیزات	روش‌های ارزش‌یابی
۱۳	سوره‌ی عَجَسَ	<ol style="list-style-type: none"> ۱- توانایی خواندن سوره‌ی عَجَسَ ۲- آشنایی با پیام قرآنی درباره‌ی دقت و توجه به نعمت غذا ۳- آشنایی با معنای برخی از کلمات و عبارات ساده قرآنی 	<ol style="list-style-type: none"> ۱- مفهوم پیام قرآنی درباره‌ی دقت و توجه به نعمت غذا ۲- معنای برخی از کلمات و عبارات ساده قرآنی ۳- روخوانی سوره‌ی عَجَسَ 	<ol style="list-style-type: none"> ۱- روخوانی آیات قرآنی درس ۲- استماع و قرائت نوار آموزشی پیام قرآنی ۳- کار گروهی درباره‌ی پیام قرآنی ۴- کار گروهی در انجام تمرین‌های «کار در کلاس» 	کتاب آموزش قرآن - نوار آموزشی قرآن	گروهی و فردی به صورت شفاهی
۱۴	سوره‌ی نازعات	<ol style="list-style-type: none"> ۱- توانایی خواندن سوره‌ی نازعات ۲- توانایی وقف بر کلماتی که دارای توتون می‌باشند. ۳- آشنایی با معنای برخی از کلمات و عبارات ساده قرآنی ۴- آشنایی با پیام قرآنی درباره‌ی این که خدا بهترین نگهدارنده و از همه مهربان‌تر است. 	<ol style="list-style-type: none"> ۱- مفهوم پیام قرآنی درباره‌ی این که خدا بهترین نگهدارنده و از همه مهربان‌تر است. ۲- معنای برخی از کلمات و عبارات ساده قرآنی ۳- روخوانی سوره‌ی نازعات 	<ol style="list-style-type: none"> ۱- مفهوم پیام قرآنی درباره‌ی ناپسند بودن مسخره کردن دیگران ۲- معنای برخی از کلمات و عبارات ساده قرآنی ۳- روخوانی سوره‌ی نَبَأ 	<ol style="list-style-type: none"> ۱- روخوانی سوره‌ی نازعات 	
۱۵	سوره‌ی نَبَأ	<ol style="list-style-type: none"> ۱- توانایی خواندن سوره‌ی نَبَأ ۲- آشنایی با پیام قرآنی درباره‌ی ناپسند بودن مسخره کردن دیگران ۳- آشنایی با معنای برخی از کلمات و عبارات ساده قرآنی 	<ol style="list-style-type: none"> ۱- مفهوم پیام قرآنی درباره‌ی ناپسند بودن مسخره کردن دیگران ۲- معنای برخی از کلمات و عبارات ساده قرآنی ۳- روخوانی سوره‌ی نَبَأ 	<ol style="list-style-type: none"> ۱- مفهوم پیام قرآنی درباره‌ی ناپسند بودن مسخره کردن دیگران ۲- معنای برخی از کلمات و عبارات ساده قرآنی ۳- روخوانی سوره‌ی نَبَأ 		

محتوای کتاب آموزش قرآن پایه‌ی چهارم ابتدایی

به منظور دستیابی به اهداف آموزش قرآن در پایه‌ی چهارم محتوای کتاب آموزش قرآن در این پایه که شامل ۱۵ درس می‌باشد تنظیم گردیده است. این محتوا دانش‌آموزان را در رسیدن به اهداف موردنظر یاری می‌کند که از شش قسمت زیر تشکیل شده است:

الف — آیات درس: آیات درس بخش اصلی محتوای هر درس را تشکیل می‌دهد. این بخش شامل سوره‌های جزء سی‌ام و برخی از آیات سوره‌ی آل عمران است.

آیات درس، علاوه بر کتاب درسی، در نوار آموزشی نیز آمده است که هر کدام به گونه‌ای موجب کسب مهارت خواندن قرآن می‌شود.

در این قسمت خواندن آیات از روی کتاب درسی یا مصحف شریف به صورت شمرده و آرام موردنظر است. لازم به ذکر است مقصود از قرائت قرآن، خواندن آیات قرآن به صورت زیبا و با صوت خوش و آهنگین است.

ب — قاعده: یادآوری چگونگی وقف بر انواع حرکات، نحوه‌ی خواندن کلماتی که دارای پایه‌ی الف کوچک است، حروف ناخوانا قبل از ساکن، حروف ناخوانا قبل از تشدید، خواندن همزه بر روی پایه‌های «و، ئ، ؤ»، خواندن کلماتی که دارای الف بعد از «و» آخر کلمه است، از مواردی است که در پایه‌ی چهارم به آن پرداخته شده و دانش‌آموزان با آن‌ها آشنا می‌شوند و در روخوانی و قرائت آن‌ها را به کار می‌بندند.

ج — پیام قرآنی: آیه، عبارتی کوتاه و زیبا از قرآن است که دارای پیامی والا و ارزشمند متناسب با کودکان، درباره‌ی موضوعات اعتقادی، اخلاقی، تربیتی، اجتماعی و ... است؛ مانند: «لَا يَسْخَرُونَ مِنْ قومٍ بَكَدٍ رَا مَسْخَرَهُمْ» (سوره‌ی حجرات، آیه‌ی ۱۱)

پیام‌های قرآنی مورد استفاده در کتاب درسی معمولاً دارای ویژگی‌های زیر است:

۱- موضوع آن‌ها برای دانش‌آموزان قابل درک است.

۲- کوتاه و پرمعناست.

۳- دانش‌آموزان می‌توانند مثال‌ها و نمونه‌های عملی از زندگی روزمره‌ی خود را برای آن‌ها بیان کنند.

از آن‌جا که یکی از اهداف مهم دوره‌ی ابتدایی، تقویت زمینه‌های تربیتی و پرورشی کودکان است، از این رو آموزش پیام‌های قرآنی یکی از مناسب‌ترین راه‌های انس دانش‌آموزان با مفاهیم ارزشمندی تربیتی و اخلاقی قرآن کریم می‌باشد. پیام‌های قرآنی درس، یادگیری قرآن را معنادار کرده و دانش‌آموزان را به دریافت معنای آیات و عبارات قرآن علاقه‌مند می‌سازد. ضمناً پیام‌های قرآنی بهترین فرصت را برای مشارکت دانش‌آموزان در فرآیند یاددهی — یادگیری فراهم می‌کند، زیرا دانش‌آموزان با بحث‌های گروهی، برای این پیام‌ها مصادیق جدیدی یافته و بیان می‌کنند و آموزگار نیز یافته‌های آن‌ها را تصحیح و تکمیل می‌نماید. به این ترتیب دانش‌آموزان، یادگیری خود را توسعه داده و به اعتقادات و باورهایشان عمق می‌بخشند. پیام‌های قرآنی به شیوه‌ی ساده و مؤثر، دانش‌آموزان را با خطوط اصلی قرآن کریم برای یک زندگی سعادت‌مند آشنا می‌سازد.

آموزگاران محترم می‌توانند برای تدریس پیام قرآنی هر درس، شیوه‌ای جدید به کار گیرند و بدون این که وقت چندان زیادی در کلاس صرف شود، با مشارکت دانش‌آموزان، آن‌ها را با مفهوم پیام آشنا سازند. علاوه بر این، ساعت‌های کلاس قرآن را با شادابی و نشاط برگزار کنند. هم‌چنین انگیزه‌ی یادگیری و حتی حفظ اختیاری پیام‌ها

را در دانش‌آموزان تقویت نمایند.

د- داستان‌های قرآنی: یکی از روش‌های جذاب ارائه مفاهیم، بیان آن‌ها به شیوه‌ی داستان است. داستان‌های قرآنی می‌توانند به‌طور غیرمستقیم، زمینه‌ی مناسبی برای تقویت ایمان کودکان به خدا، عالم‌غیب و آشنایی با پیامبران و اولیای الهی، جبهه‌ی حق و باطل و ... فراهم آورد.

وجود داستان در کتاب آموزش قرآن، آموزش را جذاب و متنوع می‌کند و موجب افزایش علاقه و انگیزه‌ی کودکان به این درس می‌شود. از آن‌جا که داستان‌های قرآنی شامل مطالب بسیار ارزنده و جاودانه‌ی اعتقادی، اخلاقی و ... می‌باشد، یکی از بهترین راه‌هایی است که ریشه‌ی شجره‌ی طیبه‌ی ایمان را در جان کودکان دوانده و برای همیشه آن‌ها را از ثمره‌ی آن بهره‌مند می‌سازد.

بیان داستان‌های قرآنی در درس قرآن، راه تولیدات متنوع و جذاب کتاب‌های کمک‌آموزشی، نوارهای صوتی و تصویری و ... را نیز باز می‌کند. در ضمن والدین دانش‌آموزان، معمولاً با این داستان‌ها آشنا هستند، این آشنایی زمینه‌ی ارتباط آن‌ها را با درس قرآن و گفت‌وگو با کودکان خود درباره‌ی این درس فراهم می‌سازد.

ه- کار در کلاس: به منظور علاقه‌ی بیش‌تر دانش‌آموزان به قرآن و فراهم آوردن زمینه‌ی درک و فهم تدریجی عبارات ساده و کوتاه قرآن، در هر درسی، بخشی به عنوان «کار در کلاس» در نظر گرفته شده است. این بخش به روش یادگیری مشارکتی و به صورت گروهی توسط دانش‌آموزان انجام می‌شود. معلم پاسخ را از یک گروه می‌پرسد؛ اگر پاسخ نادرست بود یک گروه دیگر جواب می‌دهد تا به‌طور غیرمستقیم دانش‌آموزان به نادرستی پاسخ اول بی‌ببرند.

فراگیری مطالب این بخش توسط دانش‌آموزان می‌تواند به عنوان فعالیت‌های آزاد خارج از کلاس در ارزش‌یابی مستمر دانش‌آموزان منظور شود؛ ولی عدم یادگیری آن‌ها نباید در ارزش‌یابی مستمر و پایانی منجر به کسر نمره‌ای از دانش‌آموزان گردد.

و- انس با قرآن در خانه: در پایان هر درس برای تقویت مهارت در به کار بردن قواعد و تمرین بیش‌تر در روخوانی تمرین‌هایی به عنوان تکلیف در خانه در نظر گرفته شده است. برای بهره‌گیری بیش‌تر از این بخش لازم است به نکات زیر توجه شود:

۱- این بخش، به عنوان تکلیف دانش‌آموزان است و باید آموزگار بر انجام آن توسط دانش‌آموزان، نظارت داشته باشد و پاسخ صحیح تمرین‌ها را کنترل و بررسی کند.

۲- تمرین‌های این بخش، تقویت مهارت روخوانی و انس با قرآن در خانه را بر عهده دارد. از این‌رو نباید از این پرسش‌ها به عنوان نمونه سؤال برای امتحانات پایانی استفاده شود.

۳- تشویق دانش‌آموزان در انجام این تکلیف و بازبینی و کنترل آن‌ها ضروری است ولی باید توجه داشت نباید این کنترل با سخت‌گیری‌های نامعقول همراه باشد.

۴- پرسش از تمرین‌های انس با قرآن در خانه، می‌تواند به عنوان بخشی از ارزش‌یابی مستمر دانش‌آموزان منظور گردد.

قابل ذکر است دانش‌آموزانی که به نحوی تکلیف انس با قرآن در خانه را انجام ندادند باید به شیوه‌ی مناسبی به انجام این تکلیف در خانه تشویق و ترغیب شوند.

وسایل و تجهیزات مورد استفاده در آموزش قرآن

ابزارها و رسانه‌های آموزشی جزئی از لوازم فرآیند یادگیری است. این ابزارها و رسانه‌ها هرچه از تنوع و جذابیت بیشتری برخوردار باشد، بر عمق و وسعت یادگیری می‌افزاید. رسانه‌های مورد استفاده در درس قرآن عبارت‌اند از:

۱- کتاب درسی: کتاب درسی، حلقه‌ی اتصال بین برنامه‌ریزان، معلمان، دانش‌آموزان، اولیای آن‌ها و افکار عمومی جامعه است به طوری که هیچ رسانه‌ی آموزشی دیگری از این نقش و اهمیت برخوردار نیست.

ارکان مهم برنامه‌ی درسی مانند رویکرد، اهداف آموزش، منطق سازماندهی محتوا، روش‌های آموزش و شیوه‌های ارزش‌یابی در کتاب درسی تجلی می‌یابد.

۲- لوحه‌ی آموزشی: لوحه، قسمتی از متن کتاب است که به صورت تصویر و یا نوشته، در ابعاد بزرگ‌تر، برای تسهیل امر یادگیری به کار می‌رود.

آموزگار جهت تمرکز و جلب توجه دانش‌آموزان، لوحه را در جلو کلاس نصب می‌کند و به روشی که توضیح داده خواهد شد، از دانش‌آموزان می‌خواهد تا آیات قرآنی را بخوانند.

لوحه‌های آموزش قرآن در پایه‌ی سوم ابتدایی، شامل همه‌ی سوره‌ها و عبارت‌های قرآنی کتاب درسی است.

۳- نوار آموزشی: یکی از مؤثرترین مهارت‌ها در آموزش هر درس به ویژه آموزش زبان، مهارت گوش دادن است. بنابراین نوارهای آموزشی که وسیله‌ای ساده و قابل دسترس برای عموم است، با بهره‌گیری از استماع آیات در دست‌یابی به مهارت قرائت قرآن بسیار مفید و مؤثر است.

آموزگاران محترم با استفاده از ضبط صوت و نوار آموزشی، در واقع یک قاری توانا را به کلاس می‌برند و ضعف‌های موجود را جبران می‌کنند.

دانش‌آموزان با تقلید و الگو گرفتن از قرائت نوار، به تدریج می‌توانند شبیه نوار بخوانند و به مهارت‌های قرائت صحیح دست یابند.

در نوار آموزشی عبارات و آیات به صورت کوتاه، با نظم و ترتیب بیشتری نسبت به نوارهای رایج، و با صوتی رسا و تلفظی واضح قرائت شده است.

۴- کتاب راهنمای معلم: به منظور ارتقای توانایی معلم و کسب توفیق بیشتر در دست‌یابی به اهداف آموزشی، کتاب راهنمای معلم ضروری است. معمولاً هر کتاب راهنمای معلم، از دو بخش اصلی تشکیل می‌شود. در بخش اول، کلیاتی درباره‌ی اهداف، محتوای کتاب، روش‌های آموزش و ارزش‌یابی پیشرفت تحصیلی و در بخش دوم توضیحات جزئی درباره‌ی هر درس ارائه می‌شود.

معلم با مطالعه‌ی دقیق کتاب راهنما، از یک سو با طرح درس و اهداف خاص هر درس آشنا می‌شود و با بهره‌گیری از شیوه‌های تدریس ارائه شده بر توفیقات خود در دست‌یابی به اهداف آموزشی می‌افزاید و از سوی دیگر با استفاده از توضیحات و دانستنی‌هایی دیگر که مخصوص معلم است، توانایی خود را در پاسخ دادن به پرسش‌های احتمالی دانش‌آموزان ارتقا می‌بخشد و با اعتماد و اطمینان بیشتری در کلاس حضور می‌یابد.

این کتاب زمینه‌ی خلاقیت و ابتکار بیشتر در معلم را نیز فراهم می‌آورد.

روش کلی تدریس

هر درس در سه جلسه آموزش داده می‌شود. فقط دروس ۱۱، ۱۲، ۱۳ و ۱۵ در چهار جلسه و درس ۱۴ در پنج جلسه آموزش داده می‌شود. قبل از ورود به کلاس، روش تدریس درس مربوطه را مطالعه کرده و نوار آموزشی درس را آماده کنید.

مراحل تدریس

الف – پیش‌خوانی آیات درس: در هر جلسه‌ی تدریس ابتدا به مدت چند دقیقه به دانش‌آموزان فرصت دهید که هر کدام آیات درس را آهسته برای خود بخوانند.

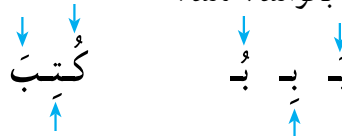
ب – روخوانی آیات درس: از هر دانش‌آموز بخواهید یک سطر از آیات درس را با صدای بلند بخواند و سایر دانش‌آموزان نیز از روی کتاب خود خط ببرند. آموزگار بر خواندن و خط بردن دانش‌آموزان نظارت می‌کند. در صورتی که دانش‌آموزی در خواندن کلمه یا عبارتی اشکال داشته باشد به شیوه‌ی زیر رفع اشکال نمایید:

روش صحیح اشاره کردن به بخش‌های کلمات

از آن‌جا که نحوه‌ی اشاره کردن به بخش‌های کلمات نقش بسیار مهمی در کسب مهارت روخوانی قرآن دارد، لازم است که آموزگار روش انجام صحیح این کار را بداند که به شرح زیر است:

اشاره کردن به بخش‌ها

۱- اشاره به صداهای کوتاه: معلم به حرکات کوتاه (ـَ ـِ ـُ) اشاره می‌کند تا دانش‌آموزان بخش تشکیل شده از حرف و آن حرکت را بخوانند؛ مانند:

۲- اشاره به صداهای بلند: از حرف به صدای بلند اشاره می‌شود.

دو نکته:

۱- همان‌طور که ملاحظه کردید، هنگام اشاره به صداهای کوتاه دست ثابت است، ولی وقتی به صداهای بلند اشاره می‌کنیم، دست حرکت می‌کند.

۲- اشاره به الف کوچک (ـِ) مانند اشاره به صداهای کوتاه است، مانند: ذَلِكْ

۳- اشاره به حرف ساکن: برای اشاره به حرف ساکن از صدای کوتاه به حرف ساکن اشاره می‌شود. در این حالت، دست از حرکت کوتاه به سوی حرف ساکن حرکت می‌کند؛ مانند:

۴- اشاره به تنوین: به علامت‌های تنوین (ـَـ، ـِـ، ـِـ) اشاره می‌شود. در این حالت نیز دست ثابت است؛ مانند:

نَصْرًا وَرَقَةً عَلِيمٌ

۵- اشاره به تشدید: برای خواندن بخش دارای تشدید، ابتدا از حرکت کوتاه به علامت تشدید آن‌گاه به بخش دوم حرف مشدد متناسب با حرکت آن اشاره می‌شود؛ مانند:

رَبِّ أَمَّا يَسِّرْ حَقِّ زَيْنًا

نکته: با توجه به ثابت بودن یا متحرک بودن دست، می‌توان انواع پنج‌گانه‌ی اشاره‌های فوق را به دو دسته تقسیم کرد:

الف- اشاره‌ی ثابت: در اشاره به صداهای کوتاه (ـَـ، ـِـ)، تنوین (ـَـ، ـِـ، ـِـ) و الف کوچک (ـِـ) دست ثابت است.

ب- اشاره‌ی متحرک: در اشاره به صداهای بلند (ـَا، ـِی، ـِی، و)، حرف ساکن (ـَـ، ـِـ، ـِـ) و تشدید (ـَـ، ـِـ، ـِـ) دست حرکت می‌کند.

۶- اشاره به بخش‌های دارای حروف ناخوانا: در این حالت از صدای کوتاه قبل از حروف ناخوانا به ساکن یا تشدید بعد از آن‌ها اشاره می‌شود؛ مانند:

وَالْفَجْرِ بِالْقَلَمِ هَذَا الْبَيْتِ ذِي الْأَوْتَادِ الرَّحْمَنِ
وَأَتَقَوْهُ بِالصَّبْرِ نَهَى النَّفْسَ أَقِيمُوا الدِّينَ

۷- اشاره به الف کوچک روی یاء ناخوانا (ـِی): در بخش‌های دارای این الف کوچک مانند صداهای بلند، دست از حرف به سوی الف کوچک اشاره می‌کند؛ مانند:

نَادِي تَرْضَى حَتَّى صَلَّى

تذکر مهم

در تمام انواع اشاره کردن به بخش‌ها، معلم به هیچ‌وجه نباید خودش بخش‌ها را بخواند؛ بلکه دانش‌آموزان با اشاره‌ی دست معلم، بخش‌ها، کلمات یا عبارات را به صورت دسته جمعی یا انفرادی می‌خوانند.

پس از روخوانی آیات درس توسط هر دانش‌آموز و رفع اشکال توسط آموزگار، مرحله‌ی بعدی تدریس آغاز می‌شود.

ج- قرائت همراه با نوار: قرائت سوره‌ی درس را از نوار آموزشی پخش کنید، در حالی که دانش‌آموزان از روی کتاب خود خط می‌برند، بار اول گوش کرده و بار دوم همراه با نوار می‌خوانند به صورتی که صدای آن‌ها از

صدای نوار آموزشی پایین تر باشد.

د- فرد خوانی آیات درس: از دانش‌آموزان قوی‌تر و یا داوطلب بخواهید که هر کدام یک سطر از آیات را، حتی الامکان شبیه به نوار بخوانند.

ه- آموزش قاعده: در برخی از دروس یکی از قواعد روخوانی به شیوه‌ی بسیار ساده و کاربردی بیان شده است. در صورت وجود قاعده، آن را به روشی که در درس مربوط بیان شده است، توضیح دهید. درباره‌ی قواعد، رعایت نکات ذیل ضروری است:

۱- از بیان اصطلاحات و مطالب اضافی درباره‌ی قواعد، بیش از آنچه که در کتاب آمده است، جداً خودداری کنید.

۲- در صورتی که دانش‌آموزی، بیش از مطالب کتاب درباره‌ی قواعد پرسش کرد، به همان دانش‌آموز به صورت فردی با بیانی ساده پاسخ داده می‌شود.

۳- از قواعد هیچ‌گونه پرسشی به عمل نمی‌آید. توانایی دانش‌آموزان در خواندن صحیح عبارات قرآنی و رعایت عملی قواعد، کفایت می‌کند.

و- پیام قرآنی: از دانش‌آموزان بخواهید که پس از خواندن آیه و ترجمه‌ی پیام، درباره‌ی مفهوم آن به کمک تصاویر یا پرسش‌هایی که در کتاب آمده است به صورت گروه‌های دو یا سه نفره با یکدیگر گفت‌وگو و مشورت کنند و سپس نظر خود را درباره‌ی پیام و مصادیق آن در زندگی خود، برای کلاس بیان کنند.

ز- داستان: داستان را به یکی از شیوه‌های قصه‌گویی و به زبان ساده به کمک تصاویر برای دانش‌آموزان تعریف کنید. از بیان مطالب زائد و غیرمستند بپرهیزید. از دانش‌آموزان بخواهید تا هر یک، چند سطر از داستان را یک‌بار در کلاس از روی کتاب بخوانند. خوب است زمانی که دانش‌آموزان متن داستان را می‌خوانند، آموزگار با تشخیص خود توجه ایشان را به لغاتی که ارزش املائی داشته یا برای دانش‌آموزان جدید است، جلب کند.

ح- کار در کلاس: به منظور علاقه‌ی بیش‌تر دانش‌آموزان به قرآن و فراهم آوردن زمینه‌ی درک و فهم تدریجی عبارات ساده و کوتاه قرآن، این بخش در نظر گرفته شده است. این بخش به روش یادگیری مشارکتی و به صورت گروهی توسط دانش‌آموزان انجام می‌شود. معلم پاسخ را از یک گروه می‌پرسد؛ اگر پاسخ نادرست بود یک گروه دیگر جواب می‌دهد تا به طور غیرمستقیم دانش‌آموزان به نادرستی پاسخ اول بی‌ببرند.

ط- انس با قرآن در خانه: دانش‌آموزان قبلاً تمرین‌های این قسمت را در خانه انجام داده‌اند. در این جلسه عمدتاً از این تمرین‌ها، پرسش و ارزش‌یابی می‌شود.

درس قرآن در پایه چهارم ابتدایی به صورت شفاهی و به دو نوع ارزش‌یابی می‌شود :

الف - ارزش‌یابی مستمر: نمره‌ی ارزش‌یابی مستمر با توجه به میزان مشارکت دانش‌آموز در فعالیت‌های

یادگیری تعیین می‌شود. اهم این فعالیت‌ها در درس قرآن عبارت است از :

- ۱- مشارکت در جمع‌خوانی آیات و عبارات قرآنی و همراهی با نوار آموزشی
- ۲- مشارکت در کار گروهی به منظور فهم بیش‌تر (بیان مصادیق پیام‌های زندگی) (پیام قرآنی)
- ۳- اعلام آمادگی برای خواندن، آیات و عبارات از روی کتاب درسی
- ۴- بیان داستان‌های قرآنی کتاب
- ۵- میزان توانایی در خواندن آیات و عبارات قرآنی کتاب درسی (در پرسش‌های تدریجی)
- ۶- انجام فعالیت‌های کار در کلاس
- ۷- انجام منظم تکلیف انس با قرآن در خانه
- ۸- انجام فعالیت‌های خارج از کلاس مرتبط با درس قرآن، مانند :
- تهیه‌ی نوار آموزشی قرآن یا سایر نوارهای قرآن و استماع آن در خانه ؛
- خواندن قرآن در خانه ؛

- مطالعه کتاب‌های جانبی درباره‌ی داستان‌های قرآنی، پیام‌های زندگی (پیام قرآنی) و آشنایی با قرآن و مطالب

و موضوعات آن ؛

- حفظ برخی از سوره‌ها، آیات و پیام‌های قرآنی ؛
- تلاوت قرآن با صوت خوش و زیبا ؛
- نقاشی، خوش‌نویسی و انجام سایر کارهای هنری درباره‌ی پیام‌های قرآنی، داستان‌ها و...
- شرکت در جلسات و مسابقات قرآنی مانند حضور در دارالقرآن‌ها و سایر برنامه‌های مشابه ؛
- جمع‌آوری مطالبی درباره‌ی قرآن از مجموعه‌ی کتاب‌های درسی دوره‌ی ابتدایی ؛
- توجه به اخبار روز قرآنی و بیان برخی از آن‌ها در کلاس با استفاده از روزنامه‌ها، رادیو قرآن، سیمای قرآن، برنامه‌های اخبار صدا و سیما و...
- تولید روزنامه‌های دیواری خاص قرآن با ارائه‌ی مطالب مربوط به قرآن در روزنامه‌های دیواری مدرسه ؛
- توانایی دانش‌آموزان در معنا کردن عبارات قرآنی .
- بدیهی است آموزگار می‌تواند در چارچوب برنامه‌ی آموزش قرآن و مناسب با اصول، محتوا و روش‌های آن، دانش‌آموزان را به هر فعالیت مناسب دیگری نیز ترغیب و تشویق کند.

تذکر

نباید پرداختن به فعالیت‌های خارج از کلاس، فعالیت اصلی آموزش قرآن را تحت الشعاع قرار دهد.

آموزگار با توجه به وضعیت هر دانش آموز نسبت به این فعالیت‌ها و با اولویت دادن به میزان توانایی روخوانی آیات و عبارات قرآنی که هدف اصلی درس قرآن در دوره‌ی ابتدایی است، نمره هر دانش آموز را در ارزش‌یابی مستمر مشخص می‌کند. در این جا چند نکته مهم را یادآور می‌شود:

۱- در ارزش‌یابی مستمر نباید میانگین نمرات طول نیم‌سال ملاک عمل باشد بلکه روند پیشرفت دانش آموز مدنظر است. چنین انتظار می‌رود روند یادگیری عموم دانش آموزان رو به رشد باشد و اگر استثنائاً دانش آموزی چنین پیشرفتی ندارد باید علت آن را بررسی کرد، و حتی الامکان رفع اشکال نمود.

۲- در ارزش‌یابی مستمر باید به تفاوت‌های فردی دانش آموزان نیز توجه شود. برای مثال: دانش آموز کم‌استعدادی که از تلاش و کوشش خوبی برخوردار است نباید با دانش آموزان قوی سنجیده شده و ملاک ارزش‌یابی آن‌ها یکسان باشد.

۳- با توجه به آیین‌نامه امتحانات «ابتدایی و راهنمایی تحصیلی» حداقل پنج نمره از نمره ارزش‌یابی دانش آموزان در هر نیم‌سال به فعالیت‌های خارج از کلاس آن‌ها اختصاص دارد. انجام تکلیف انس با قرآن در خانه می‌تواند یکی از مهم‌ترین فعالیت‌های خارج از کلاس باشد، دانش آموزانی که این تکلیف را منظم انجام می‌دهند هر چند که گاهی در انجام برخی از آن‌ها با اشتباه روبه‌رو شوند، می‌توانند حداکثر نمره فعالیت‌های خارج از کلاس را به خود اختصاص دهند.

ب- ارزش‌یابی پایانی: در پایان هر نیم‌سال از دانش آموزان به‌صورت شفاهی به شرح زیر ارزش‌یابی پایانی به عمل می‌آید:

ردیف	مواد ارزش‌یابی	میزان ارزش‌یابی	نمره	سطح انتظار
۱	روخوانی آیات دروس	یک صفحه یا دو نیم‌صفحه از کتاب درسی	۱۸	خواندن به صورت معمولی و روان
۲	پیام قرآنی	دو پیام	۲	پس از روخوانی عبارت پیام قرآنی و ترجمه‌ی آن از روی کتاب، بتواند با استفاده از تصاویر کتاب یا بدون آن، مفهوم پیام را به زبان خود توضیح دهد یا نمونه و مصداقی از آن را بیان کند.
		جمع	۲۰	

تبصره: هر دانش آموز با توجه به هریک از موارد زیر و در مجموع حداکثر ۲ نمره تشویقی می‌تواند کسب کند.

۱- قرائت سوره‌ها تقریباً شبیه نوار آموزشی.

۲- خواندن عبارت‌های قرآنی به‌صورت روان.

۳- حفظ یک سوره از سوره‌های کتاب درسی.

۴- حفظ حداقل چهار پیام قرآنی از پیام‌هایی که در هر نیم‌سال تدریس شده است.

الف - روخوانی:

- ۱- به ازای هر کلمه غلط خوانده شده نیم (۵/۰) نمره کسر می‌شود. در صورتی که دانش‌آموز غلط خود را با تذکر معلم یا بدون آن، تصحیح کند، نمره‌ای کسر نمی‌شود.
- ۲- در صورتی که دانش‌آموز نمی‌تواند سوره‌های کتاب را به صورت معمولی و روان یا عبارت‌های قرآنی را به صورت شمرده بخواند، یا مکث و برگشت‌های زیاد دارد، با توجه به میزان نقص، حداکثر دو نمره (یک نمره برای سوره‌ها و یک نمره برای عبارت‌های قرآنی) کسر می‌شود.
- ب - پیام زندگی (قرآنی): چنانچه دانش‌آموز پس از خواندن متن و ترجمه‌ی پیام از روی کتاب، نتواند درباره‌ی آن توضیح دهد یا مصداقی را بیان کند و یا توضیح ارائه شده خیلی از مفهوم پیام دور باشد، نمره آن پیام را (هرپیام یک نمره) کسر نمی‌کند و یا به میزان نقص، از نمره‌ی آن پیام کسر می‌شود.

تذکر

در ارزش‌یابی همیشه به نکات زیر توجه داشته باشید:

- ۱- ارزش‌یابی نباید موجب تضعیف علاقه‌ی دانش‌آموزان به درس قرآن شود. از این رو باید از سخت‌گیری‌های بی‌جا پرهیز کرد یا به نحوی ارزش‌یابی را انجام داد که دانش‌آموزان، آن را جزئی از فرایند یادگیری احساس کنند تا محیط اضطراب‌آور همراه با فشار روانی ایجاد نشود.
- ۲- مهارت روخوانی قرآن، به تدریج کسب می‌شود، از این رو نباید انتظار داشت که همه یا بیش‌تر دانش‌آموزان مهارت روخوانی آیات یک درس را در زمان تدریس به‌طور کامل کسب کنند. هر دانش‌آموز با توجه به استعداد خود، این مهارت را به تدریج در دروس بعدی به‌دست می‌آورد.
- ۳- با توجه به اصل تفاوت‌های فردی بهتر است از دانش‌آموزان ضعیف‌تر از قسمت‌های ساده‌ی کتاب پرسش کرد.
- ۴- فرصت رفع اشکال را برای دانش‌آموزان فراهم آورید تا بتوانند اشتباه خود را تصحیح کنند. برای مثال تذکر برای برگشت و صحیح خواندن، در صورتی که موجب اضطراب بیش‌تر دانش‌آموزان نشود، مناسب و مفید است.

حداقل دانش و مهارتی را که یک مسلمان برای بهره‌گیری مستمر از قرآن کریم نیاز دارد، سواد قرآنی نامیده می‌شود. معلمان گرامی معمولاً واجد این توانایی هستند. به منظور ارتقای این توانایی در این کتاب پس از توضیحات مربوط به روش تدریس هر درس در بخش دانستنی‌های آموزگار، معمولاً توضیحاتی درباره‌ی آیات درس و همچنین قسمتی به عنوان «گامی به سوی درک معنای آیات قرآن» ارائه شده است. تمرینات این قسمت به کمک ترجمه‌ی آیات آن درس و آموخته‌های قبلی، انجام می‌شود. سعی کنید این تمرین‌ها را به تدریج حل کنید تا توانایی شما در درک معنای آیات قرآن کریم افزایش یابد.

فهرست الفبایی کلمات ترجمه شده در پایان کتاب آمده است. هرگاه معنای کلمه‌ای را فراموش کردید، می‌توانید به این فهرست مراجعه کنید.

آشنایی خانوادگی دانش‌آموزان با برنامه‌ی آموزش قرآن و نقش حمایتی آن‌ها

دو کانون مهم خانواده و مدرسه از مؤثرترین نهادهای جامعه در تعلیم و تربیت کودکان است. هرچه این دو کانون نقش خود را بهتر ایفا کنند و از هماهنگی بیش‌تری برخوردار باشند، دستیابی به اهداف تعلیم و تربیت با موفقیت بیش‌تری همراه خواهد بود. از این‌رو ارتباط خانه و مدرسه می‌تواند زمینه‌ی این آشنایی و هماهنگی را فراهم آورد.

بسیار مناسب است در آغاز سال تحصیلی و با کمک مدیریت مدرسه از والدین دانش‌آموزان دعوت کنید تا درباره‌ی دروس به‌ویژه درس قرآن و نقش حمایتی والدین از این درس گفت‌وگو شود، خانواده به‌ویژه مادران از این امر استقبال می‌کنند. در این جلسه با استفاده از پیش‌گفتار کتاب دانش‌آموزان می‌توانید مطالب زیر را طرح کنید:

۱- توصیه به خواندن دقیق پیش‌گفتار کتاب

۲- کودکان عزیزمان باید با تشویق‌ها و راهنمایی‌های لازم و به موقع، سادگی یادگیری قرآن را احساس کنند و با کسب موفقیت در این راه، هرچه بیش‌تر به یادگیری قرآن علاقه‌مند شوند. آن‌ها باید احترام به قرآن و کوشش در راه آشنایی با آن را از ما بیاموزند و با مشاهده‌ی اخلاق و رفتار ما درک کنند که همه می‌خواهیم آن‌گونه باشیم که خدا دوست دارد. آن‌ها باید علاقه به قرآن، عمل به دستورات خدا، مهربانی به مردم و اخلاق و رفتار اسلامی را عملاً از بزرگ‌ترها بیاموزند.

۳- از فرزندتان بخواهید آن‌چه از قرآن در مدرسه آموخته است برای شما بازگو کند. سوره‌های کوتاه را، از روی کتاب بخواند. خوب است این سوره‌ها، حتی الامکان با لحن و آهنگ نوار خوانده شود. اگر فرزند شما علاقه‌مند است، نوار آموزش قرآن (ویژه دانش‌آموز) را برای او تهیه کنید تا در یادگیری کامل‌تر و زیباخوانی قرآن توفیق بیش‌تری به دست آورد.

۴- از او بخواهید در هر هفته حداقل دو بار و هر بار حدود ۱۰ دقیقه آیات و عبارات قرآنی هر درس را از روی کتاب نشان دهد و به صورت بخش‌بخش یا شمرده برای شما بخواند. دقت کنید، شما نباید آیات و عبارات قرآنی را برای

او بخوانید تا او به تقلید از شما بخواند. آموزگار نیز عبارات قرآن را برای دانش‌آموزان نمی‌خواند، بلکه خود دانش‌آموزان به کمک آن‌چه در سوادآموزی فارسی آموخته‌اند، می‌توانند عبارات قرآن را نیز بخوانند. اگر فرزند شما در خواندن کلمات اشتباهی داشت، از او بخواهید که برگردد و دوباره آن را با دقت بخواند تا خود به اشتباهش پی‌برد و آن را اصلاح کند.

۵- حفظ سوره‌های کتاب الزامی نیست؛ ولی اگر کودک شما به حفظ سوره‌های کتاب علاقه نشان می‌دهد، او را به انجام این کار تشویق کنید. این امر زمینه‌ی شرکت او را در مسابقات قرآن مدرسه نیز فراهم می‌کند.

۶- در هر درس یکی از عبارات زیبا، کوتاه و حکمت‌آمیز قرآن به نام پیام قرآنی آمده است. حفظ پیام‌های قرآنی و ترجمه‌ی آن‌ها نیز الزامی نیست؛ ولی اگر کودک شما به حفظ این پیام‌ها علاقه‌مند است، او را به این کار تشویق کنید تا بتواند به تدریج آن‌ها را سرلوحه‌ی زندگی خویش قرار دهد. ضمناً حفظ پیام‌ها، او را برای شرکت در مسابقات قرآن مدرسه نیز آماده می‌کند.

۷- غالباً مفهوم هر یک از پیام‌ها با مجموعه‌ای از تصاویر توضیح داده شده و از دانش‌آموزان خواسته شده است که درباره‌ی مفهوم پیام، موضوع جدیدی را نقاشی کنند یا چند جمله‌ای بنویسند. این امر زمینه‌ی خلاقیت آن‌ها را فراهم می‌آورد. نباید از آن‌ها انتظار پاسخ مشخصی را داشت، بلکه هر مطلب مناسبی را بیان کنند، می‌تواند به نوعی پاسخ مطلوب باشد، از این‌رو باید پاسخ را پذیرفت و آن‌ها را تشویق کرد.

۸- از فرزندتان بخواهید داستان‌های کتاب را که برای ایجاد انس و علاقه بیشتر به قرآن و فهم و درک مفاهیم آن است، از روی کتاب برای شما بخواند و به کمک تصاویر برای شما تعریف کند. این کار علاوه بر آموزش قرآن، موجب تقویت مهارت‌های خواندن و گفتن در زبان فارسی نیز می‌شود.

۹- اگر شما با روش‌های آموزش روخوانی قرآن آشنایی دارید، از کتاب درسی پیشی نگیرید و هیچ قاعده‌ای را علاوه بر آن چه در کتاب آمده است به او نیاموزید. به یاری خداوند، این آموزش در پایه‌های بعد با نظم خاصی پیش رفته و کامل خواهد شد.

۱۰- به یاد داشته باشید هیچ‌وقت بر کودک خود سخت نگیرید بلکه موفقیت‌های او را ارج نهید و با ملاحظت، نرمی، صبر و حوصله به او کمک کنید تا ضعف‌های خود را جبران کند.

جدول زمان بندی آموزش دروس قرآن پایه‌ی چهارم ابتدایی

ماه	هفته‌ی اول		هفته‌ی دوم		هفته‌ی سوم		هفته‌ی چهارم	
	ساعت اول	ساعت دوم	ساعت اول	ساعت دوم	ساعت اول	ساعت دوم	ساعت اول	ساعت دوم
مهر	یادآوری دروس پایه‌ی سوم	یادآوری دروس پایه‌ی سوم	سوره‌ی انفطار	دوم سوره‌ی انفطار و پیام قرآنی	بررسی تکالیف و ارزش‌یابی درس اول	آموزش قسمت و اول سوره‌ی غاشیة	آموزش قسمت دوم سوره‌ی غاشیة و کار در کلاس	بررسی تکالیف و ارزش‌یابی از درس دوم
آبان	آموزش قسمت اول سوره‌ی اعلی و آموزش پایه‌ی الف کوچک و تعریف داستان	دوم سوره‌ی اعلی و پیام قرآنی و کار در کلاس	آموزش قسمت اول سوره‌ی تکویر و آموزش قاعده‌ی حروف ناخوانا قبل از ساکن	بررسی تکالیف و ارزش‌یابی درس ششم	آموزش قسمت اول سوره‌ی انشقاق، آموزش قاعده‌ی الف تنوین	بررسی تکالیف و ارزش‌یابی از درس چهارم	آموزش سوره‌ی طارق	مرور بر درس، آموزش قاعده، آموزش پیام قرآنی، انجام کار در کلاس
آذر	بررسی تکالیف و ارزش‌یابی درس پنجم	آموزش قسمت اول سوره‌ی بروج، آموزش پایه‌های همزه	آموزش قسمت دوم سوره‌ی بروج، معرفت نماد ۱۰، آموزش پیام قرآنی، کار در کلاس	بررسی تکالیف و ارزش‌یابی درس ششم	آموزش قسمت اول سوره‌ی انشقاق، آموزش پیام قرآنی، کار در کلاس	آموزش قسمت دوم سوره‌ی انشقاق، آموزش پیام قرآنی، کار در کلاس	بررسی تکالیف و ارزش‌یابی درس هفتم	داستان حضرت زکریا و مریم (ع)
دی	آموزش قسمت دوم درس هشتم، آموزش پیام قرآنی، کار در کلاس	بررسی تکالیف و ارزش‌یابی درس هشتم	آموزش قسمت اول درس ۹، آموزش پیام قرآنی	آموزش قسمت دوم درس نهم، کار در کلاس	بررسی تکالیف و ارزش‌یابی درس نهم	مروری بر دروس قبل	امتحان نیم‌سال اول	امتحان نیم‌سال اول
بهمن	آموزش قسمت اول درس دهم، آموزش قاعده	آموزش قسمت دوم درس دهم، آموزش پیام قرآنی، کار در کلاس	آموزش قسمت اول سوره‌ی فجر، آموزش پیام قرآنی	آموزش قسمت دوم سوره‌ی فجر	آموزش قسمت اول سوره‌ی فجر، آموزش پیام قرآنی	آموزش قسمت سوم سوره‌ی فجر، کار در کلاس	بررسی تکالیف و ارزش‌یابی درس یازدهم	درس دوازدهم، داستان حضرت زکریا و یحیی (ع)
اسفند	آموزش قسمت دوم درس دوازدهم، آموزش پیام قرآنی	آموزش قسمت سوم درس دوازدهم، کار در کلاس	آموزش قسمت اول سوره‌ی عبس	دوم سوره‌ی عبس، آموزش پیام قرآنی	آموزش قسمت دوم سوره‌ی عبس، آموزش پیام قرآنی	آموزش قسمت سوم سوره‌ی عبس، کار در کلاس	بررسی تکالیف و ارزش‌یابی درس سیزدهم	مروری بر دروس قبل
فروردین	-	-	-	-	آموزش قسمت اول سوره‌ی نازعات، آموزش پیام قرآنی	آموزش قسمت دوم سوره‌ی نازعات، آموزش قاعده	آموزش قسمت سوم سوره‌ی نازعات	آموزش قسمت چهارم سوره‌ی نازعات، کار در کلاس
اردیبهشت	بررسی تکالیف و ارزش‌یابی درس چهاردهم	آموزش قسمت اول سوره‌ی نبأ	آموزش قسمت دوم سوره‌ی نبأ، آموزش پیام قرآنی	آموزش قسمت سوم سوره‌ی نبأ، کار در کلاس	بررسی تکالیف و ارزش‌یابی درس پانزدهم	مروری بر دروس	امتحانات نیم سال دوم	امتحانات نیم سال دوم

بخش دوم

روش تدریس هر درس

آموزش سوره ی انفطار

درس ۱

پسندیدم این درس را با شکر و حمد خداوند بخوانید.

سوره ی انفطار

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ
 زَادَ الْغَمَامَ الْفَطْرَتِ
 زَادَ الْكَوَاكِبَ الْكَلْبَرَتِ
 زَادَ الْبِحَاثِ الْفَجْرَتِ

پسندیدم این درس را با شکر و حمد خداوند بخوانید.

سوره ی انفطار

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ
 زَادَ الْغَمَامَ الْفَطْرَتِ
 زَادَ الْكَوَاكِبَ الْكَلْبَرَتِ
 زَادَ الْبِحَاثِ الْفَجْرَتِ

اهداف

- ۱- توانایی خواندن سوره ی انفطار و عبارات قرآنی درس
- ۲- تقویت علاقه به خواندن زیبای این سوره از طریق استماع نوار
- ۳- آشنایی با پیام قرآنی درس درباره ی این که خداوند هر کاری را که انجام می دهد، می بیند.
- ۴- توانایی وقف بر حرکات

روش تدریس و ارزش یابی

این درس در سه جلسه به شرح زیر تدریس و ارزش یابی می شود :

جلسه ی اول

با توجه به این که در پایه ی چهارم برای تدریس آیات درس از لوحه استفاده نمی شود، پیشنهاد می گردد

آموزگار مراحل تدریس را به شیوه‌ی ذیل اجرا کند :

۱- پیش‌خوانی آیات درس: به مدت چند دقیقه به دانش‌آموزان فرصت دهید که هرکدام آیات درس را آهسته برای خود بخوانند.

۲- روخوانی آیات درس: از هر دانش‌آموز بخواهید یک سطر از آیات درس را با صدای بلند بخواند و سایر دانش‌آموزان نیز از روی کتاب خود خط ببرند. آموزگار بر خواندن و خط بردن دانش‌آموزان نظارت می‌کند. در صورتی که دانش‌آموزی در خواندن کلمه یا عبارتی اشکال داشته باشد به شیوه‌ای که در روش کلی تدریس ذکر شده است رفع اشکال کنید. خلاصه‌ی شیوه‌ی رفع اشکال با توجه به اصولی که در بخش کلیات بیان شده است، به شرح زیر است :

۱- در حین قرائت دانش‌آموز، تذکر نمی‌دهیم، بلکه صبر می‌کنیم تا پس از وقف در پایان سطر تذکر لازم داده شود.

۲- با تشویق دانش‌آموز، از او می‌خواهیم که همان عبارت را با دقت بیشتر بخواند. این شیوه‌ی اشکال گرفتن، بیش‌تر زمانی مفید است که اشکال دانش‌آموز، به علت عدم دقت کافی یا شتاب‌زدگی در خواندن باشد.

۳- توجه دانش‌آموزان کلاس را به کلمه‌ی غلط خوانده شده جلب کرده و با طرح سؤال، شکل صحیح و غلط کلمه را مقایسه می‌کنیم و از آن‌ها می‌خواهیم تا شکل صحیح را بگویند. آن‌گاه از دانش‌آموزی که کلمه را غلط خوانده بود می‌خواهیم که عبارت را با توجه بیشتر و به شکل صحیح بخواند.

۴- اگر به نظر می‌رسد کلمه یا عبارت غلط خوانده شده برای تعدادی از دانش‌آموزان مشکل است، آموزگار کلمه یا عبارت را روی تخته نوشته و از همه‌ی دانش‌آموزان می‌خواهد تا با اشاره‌ی او، آن کلمه یا عبارت را به صورت بخش‌بخش بخوانند. آن‌گاه از دانش‌آموز اولی می‌خواهد تا عبارت را با دقت بیشتر و به شکل صحیح بخواند.

روش صحیح اشاره کردن به بخش‌های کلمات و عبارات در بخش کلیات بیان شده است.

۳- قرائت همراه با نوار: قرائت سوره‌ی انفطار را از نوار آموزشی پخش کنید، درحالی که دانش‌آموزان از روی کتاب خود خط می‌برند، بار اول گوش کرده و بار دوم همراه با نوار می‌خوانند به صورتی که صدای آن‌ها از صدای نوار آموزشی پایین‌تر باشد.

هنگام شنیدن نوار و خط بردن از روی کتاب، به نکات زیر توجه داشته باشید :

۱- مراقب باشید که در زمان پخش نوار، هر دانش‌آموز از روی کتاب خود خط ببرد و در صورت نیاز به آن‌ها تذکر دهید.

۲- خوب است همیشه هنگام شنیدن نوار و خواندن همراه آن، صدای دانش‌آموزان پایین‌تر از صدای نوار باشد.

۴- فردخوانی آیات درس: از دانش‌آموزان قوی‌تر و یا داوطلب بخواهید که هرکدام یک سطر از آیات را، حتی الامکان شبیه به نوار بخوانند.

جلسه‌ی دوم

قبل از تدریس مطالب جلسه‌ی دوم، قرائت قسمت اول سوره‌ی انفطار را از نوار پخش کنید. هنگام پخش نوار از دانش‌آموزان بخواهید کتاب خود را باز کنند و ضمن شنیدن نوار، از روی کتاب خود آیات را خط ببرند و همراه نوار بخوانند.

مطالب مربوط به جلسه‌ی دوم این درس به شرح زیر تدریس می‌شود :

- ۱- **پیش‌خوانی آیات درس:** چند دقیقه به دانش‌آموزان فرصت دهید که آیات درس را آهسته بخوانند.
- ۲- **روخوانی آیات درس:** هریک از دانش‌آموزان یک سطر از آیات درس را با صدای بلند بخواند و سایر دانش‌آموزان نیز از روی کتاب خود خط ببرند و آموزگار بر خواندن و خط بردن آن‌ها نظارت کند.
- ۳- **قرائت همراه با نوار:** قرائت قسمت دوم سوره‌ی انفطار را از نوار آموزشی پخش کنید، درحالی که دانش‌آموزان از روی کتاب خود خط می‌برند، بار اول گوش کرده و بار دوم همراه با نوار می‌خوانند، به‌صورتی که صدای آن‌ها از صدای نوار آموزشی پایین‌تر باشد.
- ۴- **فردخوانی آیات درس:** از دانش‌آموزان قوی‌تر و یا داوطلب بخواهید که هرکدام یک یا چند سطر از آیات را، حتی‌الامکان شبیه به نوار بخوانند.

تذکر

در خواندن کلمه‌های «يَصَلُّونَهَا، يَوْمُ الدِّينِ، يَوْمَئِذٍ، يَوْمَ» به حرکت فتحه قبل از واو ساکن (وَو) توجه شود. گاهی دانش‌آموزان این ترکیب را به جای «وَو» به صورت «وَو» می‌خوانند. توجه دادن به خواندن فتحه این مشکل را حل می‌کند. همان‌طور که می‌دانید «وَو» بعد از صدای «وَو» به نرمی تلفظ می‌شود. برای تلفظ صحیح این کلمات، توجه دانش‌آموزان را به شنیدن نوار جلب کنید تا این‌گونه کلمات صحیح ادا شود.

۵- آموزش پیام قرآنی: از یک یا چند دانش‌آموز بخواهید که پیام و ترجمه‌ی آن را با صدای بلند بخوانند. برای تدریس پیام این درس پیشنهاد می‌شود روز قبل یا جلسه‌ی قبل از تدریس، آموزگار به هریک از دانش‌آموزان شکلاتی هدیه بدهد و از آنان بخواهد این شکلات را در جایی بخورند که کسی آن‌ها را نبیند. روز تدریس این پیام از آن‌ها بپرسد که چه کسی توانست شکلاتش را بخورد بدون آن که کسی او را ببیند؟ به همین طریق زمینه‌ی بحث و گفت‌وگو درباره‌ی این پیام را در کلاس فراهم کنید تا آنان نظرات خود را بیان کنند. انتظار می‌رود نتایج زیر از بحث و گفت‌وگو در کلاس حاصل شود:

- ۱- خداوند هر کاری را که ما انجام می‌دهیم می‌بیند.
- ۲- انسان زمانی در زندگی موفق می‌شود که خدا را همیشه و در تمام لحظات ناظر بر اعمال خود ببیند.

تذکر

در پایان این جلسه درباره‌ی ضرورت و چگونگی انجام تکلیف «انس با قرآن در خانه» به دانش‌آموزان توضیح دهید و از آن‌ها بخواهید این تکلیف را در خانه دقیق انجام دهند.

جلسه‌ی سوم

«انس با قرآن در خانه»

این جلسه مخصوص پرسش و ارزش‌یابی از درس است. ابتدا به شیوه‌ی مناسبی این تکلیف را که باید دانش‌آموزان قبلاً انجام داده باشند، بازدید و کنترل کرده و کسانی را که تکلیف خود را انجام داده‌اند تشویق کنید. سپس قرائت کل سوره را از نوار پخش کنید تا دانش‌آموزان از روی کتاب خود خط ببرند و همراه نوار بخوانند. قبل از آن که به روش پرسش و ارزش‌یابی هر تمرین بپردازیم، لازم است در ارزش‌یابی از دانش‌آموزان به نکات زیر توجه کنید:

۱- همیشه هنگام پرسش از دانش‌آموزان به عواطف و احساسات ایشان توجه داشته باشید. توجه به عواطف دانش‌آموزان و تشویق به یادگیری و قرار دادن آن‌ها در مقام شوق و امید واقعاً کار ساده‌ای نیست. هنر معلمی صبر، دلسوزی و علاقه‌مندی شما به تعلیم و تربیت دانش‌آموزان و طلب توفیق از خداوند است که می‌تواند شما را در این امر خطیر یاری کند. این چنین است که دانش‌آموزان هم احساس تکلیف و وظیفه می‌کنند و هم از کلاس و تلاش خود لذت می‌برند و دیگر از کلاس ترس و دلهره ندارند.

۲- ابتدا از دانش‌آموزان داوطلب و قوی‌تر و سپس از سایر دانش‌آموزان پرسش کنید.

۳- به دانش‌آموزان به‌ویژه افراد ضعیف‌تر، فرصت یادگیری دهید. انتظار نداشته باشید که همه‌ی دانش‌آموزان در همان درس اول و دوم به حداکثر توانایی دست یابند؛ بلکه ایشان با توجه به یادگیری‌های قبلی خود و استعدادهای فردی خویش، به تدریج به توانایی‌های مورد انتظار دست می‌یابند.

۴- در پرسش از دانش‌آموزان به تفاوت‌های فردی آن‌ها توجه کنید. از دانش‌آموزان ضعیف‌تر، سؤالات ساده‌تر را پرسش کنید.

۵- در صورت عدم رعایت وقف، انجام آن را به دانش‌آموزان تذکر دهید ولی عدم رعایت آن موجب کسر نمره نمی‌شود.

روش پرسش و ارزش‌یابی هر تمرین: قبل از انجام تمرین‌ها، قرائت سوره از نوار پخش شود و دانش‌آموزان خط بزنند.

تمرین اول: از تعدادی از دانش‌آموزان بخواهید یک یا چند سطر از آیات درس را حتی المقدور شبیه به نوار بخوانند. از آن‌جا که در جلسه‌ی سوم تمام مطالب دو جلسه‌ی قبل یک بار دیگر تکرار و تمرین می‌شود و هم چنین توانایی دانش‌آموزان نیز مورد ارزیابی قرار می‌گیرد، آموزگار به دانش‌آموزانی که از آن‌ها پرسش شده است نمره

می‌دهد. این نمرات، بخشی از ارزش‌یابی مستمر دانش‌آموزان را شامل می‌شود. درباره‌ی شیوه‌ی تعیین نمره‌ی ارزش‌یابی مستمر، در بخش کلیات توضیحاتی ارائه شده است؛ در صورت نیاز به آن مراجعه کنید.

تمرین دوم: از دانش‌آموزان بخواهید عبارات قرآنی را بخوانند و آخر آن‌ها را وقف کنند. همان‌طور که می‌دانید هنگام وقف، حرکات کوتاه (ـِ)، تنوین ضمه و کسره (ـِ) و صدای کشیده با نماد واو کوچک و یاء کوچک خوانده نمی‌شوند.

ضمناً ترجمه‌ی عبارات این تمرین به شرح زیر است. توجه داشته باشید نیازی نیست این ترجمه‌ها را برای دانش‌آموزان بازگو کنید؛ فقط در صورت پرسش دانش‌آموزان، می‌توانید معنای این عبارات را به ایشان بگویید.

- ۱- پس آیا شکر نمی‌کنند؟
۲- پس بشارت ده به بندگان من
۳- و (خدا) چه خوب کارسازی است.
۴- پس صبر زیبا
۵- در کتابی پوشیده
۶- و خلق شد انسان ناتوان
۷- پس دو چندان می‌کند آن را برای او
۸- قطعاً خدا کار خود را به انجام می‌رساند.
- تمرین سوم:** پیشنهاد می‌شود شما یا یکی از دانش‌آموزان قبل از شروع کلاس آیه‌ی این تمرین را روی تخته بنویسید و هنگام پرسش بخواهید یکی از دانش‌آموزان، صدای قبل از حروف توخالی را با فلش به بعد از آن‌ها وصل کند و آیه را با صدای بلند بخواند. ترجمه‌ی این آیه که آیه‌ی آخر سوره مؤمنون است به شرح زیر می‌باشد.
- و بگو پروردگارا بیامرز و لطف و مهربانی کن که تو مهربان‌ترین هستی.

دانستنی های آموزگار

دانستنی های آموزگار در هر درس مخصوص آموزگار محترم است و نباید تصور شود که می توان این مطالب را در کلاس برای دانش آموزان بیان کرد؛ بلکه هدف از مطالب این بخش این است که اولاً همکاران محترم درباره ی مطالب هر درس پیش تر بدانند و ثانیاً در صورتی که با پرسشی از سوی دانش آموزان روبه رو شدند بتوانند آن پرسش را بهتر و کامل تر پاسخ دهند.

مفهوم کلی سوره

انفطار به معنی شکاف برداشتن و شکستن است. در این سوره از حوادث عظیمی که در آستانه ی قیامت رخ می دهد و درباره ی فرشتگان ثبت اعمال و پاره ای از اوضاع هول انگیز آن روز سخن گفته شده و بیان شده است که چون قیامت برپا شود، انسان به عملکرد خود آگاهی پیدا می کند و می فهمد در دنیا چه انجام داده و چه چیزی بعد از خود، از خیر و شرّ باقی گذاشته است.

در حدیثی از حضرت رسول اکرم (ص) و امیرمؤمنان علی (ع) روایت شده است: «چون کسی بمیرد مردم گویند چه ارثی گذاشته و فرشتگان می گویند چه فرستاده است.»

گامی به سوی درک معنای آیات قرآن

الف - معنای «بسم الله الرحمن الرحيم» را بدان گونه که خودتان می دانید بنویسید.

ب - با توجه به معنایی که برای «بسم الله» نوشته اید، معنای کلمات زیر را پیدا کنید.

۱- اَللّهُ	☐ خدا	☐ پروردگار من
۲- الرَّحْمَنُ	☐ مهربان	☐ بخشنده
۳- الرَّحِيمُ	☐ مهربان	☐ بخشنده

ج - با استفاده از ترجمه ی کلمه به کلمه ی عبارات و آیات درس معنای صحیح کلمات را انتخاب کنید.

۱- سَمَاءٌ	☐ آسمان	☐ آسمان ها
۲- رَبِّ	☐ پروردگار	☐ خدای من
۳- اِنَّ	☐ اگر	☐ قطعاً

د- عبارات قرآنی زیر را به کمک معنای لغات داده شده ترجمه کنید.
هُوَ : او غَفُورٌ : آمرزنده أَرْضٌ : زمین

۱- هُوَ الرَّحْمَنُ الرَّحِيمُ

... .. و ... است.

حشر ۲۲

۲- إِنَّ اللَّهَ غَفُورٌ رَحِيمٌ

... .. و ... است.

بقره ۱۹۹

۳- فَوَرَبِّ السَّمَاءِ وَالْأَرْضِ

پس سوگند به و ...

ذاریات ۲۳

آموزش سوره ی غاشیه

درس ۲

جلسه اول

آیات درس را با نشان دادن خط بخوانید.

سوره غاشیه

بسم الله الرحمن الرحيم

هل أتانا حديثاً غاشية

و جوءاً يؤتخيم غاشية

عابية نائية

الغصة نازا حابية

تشتت من غشي آتية

لنس لهم طعاماً إلا من ضرع

لا تسبون ولا تلقنوا جنود

و جوءاً يؤتخيم غاشية

لنفسها راحتاً

من حشو عابية

لا تسنخ فيها لاجية

فبها شتر جارية

فبها شرر مزفرية

اهداف

- ۱- توانایی خواندن سوره ی غاشیه و عبارات قرآنی درس
- ۲- تقویت علاقه به خواندن زیبایی این سوره از طریق استماع نوار
- ۳- آشنایی با پیام قرآنی درباره ی فراوانی نعمت های خداوند
- ۴- آشنایی با معنای برخی از کلمه ها و عبارت های ساده ی قرآنی
- ۵- توانایی وقف بر «ة»

روش تدریس و ارزش یابی

این درس در سه جلسه به شرح زیر تدریس و ارزش یابی می شود:

جلسه ی اول

- ۱- پیش خوانی آیات درس: به مدت چند دقیقه به دانش آموزان فرصت دهید که هر کدام آیات درس را

آهسته برای خود بخوانند.

۲- روخوانی آیات درس: از هر دانش‌آموز بخواهید یک سطر از آیات درس را با صدای بلند بخواند و سایر دانش‌آموزان نیز از روی کتاب خود خط ببرند. آموزگار بر خواندن و خط بردن دانش‌آموزان نظارت می‌کند.

همان‌طور که می‌دانید کسره‌ی قبل از «ی» در فارسی نیز با صدای «ی» تلفظ می‌شود، مانند: خیابان، پیاز. در این سوره تعدادی از این نوع کلمات آمده است، مانند: «حَامِيَّةٌ، اَنْبِيَّةٌ، رَاضِيَّةٌ». ممکن است دانش‌آموزان این کلمات را به دو صورت بخوانند یا برخی از دانش‌آموزان درباره‌ی نحوه‌ی خواندن این کلمات پرسش کنند. در این صورت برای ایشان شیوه‌ی تلفظ بهتر و صحیح‌تر این کلمات را با اشاره به نمونه‌ی فارسی بیان کنید. این حالت در کلماتی مانند «إِيَّاكَ، النَّبِيَّ» نیز پیش می‌آید. در نوار آموزشی، شیوه‌ی تلفظ صحیح این کلمات آمده است.

۳- قرائت همراه با نوار: قرائت سوره‌ی غاشیه را از نوار آموزشی پخش کنید، درحالی که دانش‌آموزان از روی کتاب خود خط می‌برند. برای بار اول گوش کرده و بار دوم همراه با نوار می‌خوانند به‌صورتی که صدای آن‌ها از صدای نوار آموزشی پایین‌تر باشد.

۴- فردخوانی آیات درس: از دانش‌آموزان قوی‌تر و یا داوطلب بخواهید که هرکدام یک سطر از آیات را حتی الامکان شبیه به نوار بخوانند.

جلسه‌ی دوم

قبل از تدریس مطالب جلسه‌ی دوم، قرائت قسمت اول سوره‌ی غاشیه را از نوار آموزشی پخش کنید. هنگام پخش نوار از دانش‌آموزان بخواهید کتاب خود را باز کنند و ضمن شنیدن نوار، از روی کتاب خود آیات را خط ببرند و همراه نوار بخوانند.

مطالب جلسه‌ی دوم این درس به شرح زیر تدریس می‌شود:

۱- **پیش خوانی آیات درس:** چند دقیقه به دانش آموزان فرصت دهید که آیات درس را آهسته بخوانند.
 ۲- **روخوانی آیات درس:** هریک از دانش آموزان یک سطر از آیات درس را با صدای بلند می خواند و سایر دانش آموزان نیز از روی کتاب خط می برند و آموزگار بر خواندن و خط بردن آن ها نظارت می کند.

۳- **قرائت همراه با نوار:** قرائت قسمت دوم سوره ی غاشیه را از نوار آموزشی پخش کنید، درحالی که دانش آموزان از روی کتاب خط می برند، بار اول گوش کرده و بار دوم همراه با نوار می خوانند به صورتی که صدای آن ها از صدای نوار پایین تر باشد.

۴- **فردخوانی آیات درس:** از دانش آموزان قوی تر و یا داوطلب بخواهید که هرکدام یک سطر از آیات را حتی الامکان شبیه به نوار بخوانند.

۵- **آموزش پیام قرآنی:** از یک یا چند دانش آموز بخواهید که پیام و ترجمه ی آن را بخوانند. هم چنین برای آموزش این پیام پیشنهاد می شود دانش آموزان را به گروه های ۳ تا ۴ نفره تقسیم کرده و پس از تعیین مهلت کوتاهی (۳ تا ۵ دقیقه) نعمت هایی را که خداوند به ما داده است روی یک برگه یادداشت کنند. سپس از هر گروه بخواهید نعمت هایی را که نوشته اند بخوانند. سعی کنید

بحث را به گونه‌ای هدایت نمایید که آنان پی ببرند نعمت‌های خداوند آن قدر زیاد است که نمی‌توان آن‌ها را شمرد. انتظار می‌رود نتایج زیر از این پیام قرآنی در کلاس حاصل شود:

۱- نعمت‌های پروردگار به قدری زیاد است که کسی قادر به شمردن آن‌ها نیست.

۲- دانش‌آموزان بیش از پیش با نعمت‌های خدا آشنا شوند.

۳- در مقابل این همه نعمت‌هایی که خداوند به ما داده است باید او را شکر کنیم.

۶- کار در کلاس: به منظور علاقه‌ی بیش‌تر

دانش‌آموزان به قرآن و فراهم آوردن زمینه‌ی درک و فهم تدریجی کلمات و عبارات ساده و کوتاه قرآن، بخشی به‌عنوان «کار در کلاس» در نظر گرفته شده است. از دانش‌آموزان بخواهید که تمرین اول را پس از بحث و گفت‌وگو در گروه خود پاسخ دهند، یعنی پاسخ‌های صحیح را علامت بزنند. در حین انجام فعالیت گروهی، بر کار آن‌ها نظارت و در صورت نیاز، آن‌ها را راهنمایی کنید. دانش‌آموزان می‌توانند با مراجعه به ترجمه‌ی آیات یا فهرست لغات پایان کتاب، معنای صحیح کلمات را پیدا کنند. پس از حل تمرین توسط دانش‌آموزان، آموزگار پاسخ هر شماره را از یک گروه می‌پرسد، اگر پاسخ نادرست بود، گروه دیگر جواب می‌دهد تا به‌طور غیرمستقیم دانش‌آموزان به نادرستی پاسخ اول پی ببرند. پس از اتمام تمرین اول، از دانش‌آموزان بخواهید که به‌صورت گروهی تمرین دوم را نیز حل کنند و شما نیز بر فعالیت آن‌ها نظارت کنید. آن‌گاه پاسخ این تمرین نیز مانند

تمرین اول توسط دانش‌آموزان خوانده و در صورت نیاز تصحیح شود.

فراگیری مطالب این بخش توسط دانش‌آموزان می‌تواند به‌عنوان فعالیت‌های آزاد خارج از کلاس در ارزش‌یابی مستمر دانش‌آموزان منظور شود؛ ولی عدم یادگیری آن‌ها نباید در ارزش‌یابی مستمر و پایانی منجر به کسر نمره‌ای از دانش‌آموزان گردد.

همان‌گونه که در بالای این صفحه در کتاب درسی دانش‌آموزان نیز توضیح داده شده است به آنان یادآوری کنید معنای کلمه‌ها و عبارت‌ها را ابتدا از روی ترجمه‌ی آیات درس و یا دانسته‌های قبلی خود، پاسخ دهند و در صورت نیاز و عدم توانایی به پاسخ‌گویی به فهرست کلمات پایان کتاب مراجعه کنند.

تمرین اول: معنای صحیح کلمه‌ها به این ترتیب است:

سَعَى : تلاش	راضیه : خشنود	عَيْن : چشمه
جاریه : روان	إِبِل : شتر	جبال : کوه‌ها
سَمَاء : آسمان	أَرْض : زمین	

تمرین دوم:

۱- عَيْنٌ جَارِيَةٌ : چشمه‌ی (چشمه‌ای) روان

۲- يَعْلَمُ مَا فِي السَّمَاءِ وَالْأَرْضِ : می‌داند آنچه در آسمان و زمین است.

در پایان این جلسه انجام تکلیف «اُنس با قرآن در خانه» را به دانش‌آموزان یادآوری کنید.

جلسه‌ی سوم

«اُنس با قرآن در خانه»

این جلسه مخصوص پرسش و ارزش‌یابی از درس است. ابتدا به شیوه‌ی مناسبی این تکلیف را که باید دانش‌آموزان قبلاً انجام داده باشند، بازدید و کنترل کنید. سپس قرائت سوره را از نواری پخش کنید که دانش‌آموزان خط ببرند و همراه با نواری بخوانند.

تمرین اول: از تعدادی از دانش‌آموزان بخواهید یک یا چند سطر از آیات درس را حتی المقدور شبیه به نواری بخوانند.

تمرین دوم: پیشنهاد می‌شود قبل از شروع کلاس، عبارات قرآنی این تمرین را روی تخته بنویسید تا هنگام پرسش و حل این تمرین، هر دانش‌آموز اتصالات مربوط به یک عبارت را انجام دهد تا هم یادآوری مجدد صورت گیرد و هم اگر دانش‌آموزی دچار اشتباه شده است اشکالش را رفع کند.

ترجمه‌ی عبارات قرآنی این تمرین به شرح زیر است. همان‌طور که در درس قبل گفته شد ارائه ترجمه‌ی عبارات برای آگاهی بیش‌تر شمامست و فقط در صورت پرسش دانش‌آموزان، می‌توانید برای ایشان بازگو کنید.

۱- ای پسر، به پادار نماز را.

۲- قسمت به روز قیامت.

۳- هنگامی که واقعه‌ی عظیم (قیامت) واقع شود.

۴- قطعاً ساعت موعود (قیامت) فرا خواهد رسید.

۵- انجام می‌دهند کار زشت را از روی نادانی.

۶- بودند مردم امتی یگانه.

تمرین سوم: از دانش‌آموزان دیگری بخواهید که با توجه به همان عبارات، دور حرکت‌ها و نقطه‌هایی را که در حالت وقف خوانده نمی‌شوند، خط بکشند.

تمرین چهارم: با توجه به این که گزارش مربوط به این تمرین در منزل تهیه شده است، از دانش‌آموزان (با توجه به وقت کلاس) بخواهید گزارش خود را در کلاس بخوانند. دانش‌آموزانی که درباره‌ی موضوع این تمرین، گزارش ارائه کرده‌اند، به‌نحو مناسب تشویق می‌شوند.

دانستنی های آموزگار

مفهوم کلی سوره

غاشیه: به معنای پوشنده است و منظور از آن وقوع بلا، هراس روز قیامت است که همه را فرامی گیرد. در این سوره از قیامت، مصیبت های سنگین آن، سرنوشت اهل شقاوت و اهل سعادت و تعریفی از مزایای بهشت، سخن به میان آمده است. در اواخر سوره، خداوند مردم را به دقت در آفرینش شتر، بلندی آسمان، استقرار کوه ها و گستردگی زمین دعوت کرده است.

گامی به سوی درک معنای آیات قرآن

الف - با استفاده از ترجمه ی عبارات و آیات درس معنای صحیح کلمات را انتخاب کنید.

۱- نار	☐ آتش	☐ آب
۲- طعام	☐ نوشیدنی	☐ غذا
۳- جَنَّة	☐ بهشت	☐ جهنم
۴- فی	☐ از	☐ در
۵- إِلَى	☐ به سوی	☐ از
۶- جِبَال	☐ رودها	☐ کوه ها

ب - عبارات قرآنی زیر را به کمک معنای لغات داده شده، ترجمه کنید.

ه : شش، او اصحاب : یاران، اهل آیات : نشانه ها

۱- وَ قِنَا عَذَابَ النَّارِ بقره ۲۰۱

و نگه دار ما را از

۲- فَلْيَنْظُرِ الْإِنْسَانُ إِلَى طَعَامِهِ عبس ۲۴

پس باید نظر (و دقت) کند

۳- لَا يَسْتَوِي أَصْحَابُ النَّارِ وَأَصْحَابُ الْجَنَّةِ حشر ۲۰

مساوی نیستند و

۴- وَ فِي الْأَرْضِ آيَاتٌ لِلْمُوقِنِينَ ذاریات ۲۰

و بی برای اهل یقین است.

۵- وَ يَسْأَلُونَكَ عَنِ الْجِبَالِ طه ۱۰۵

و می پرسند از تو درباره ی

روش تدریس و ارزش‌یابی

این درس در سه جلسه به شرح زیر تدریس و ارزش‌یابی می‌شود:

جلسه‌ی اول

۱- **پیش‌خوانی آیات درس:** مانند دو درس گذشته با دادن یک فرصت کوتاه، از دانش‌آموزان بخواهید آیات درس را آهسته برای خود بخوانند.

۲- **روخوانی آیات درس:** هر دانش‌آموز یک سطر از آیات درس را با صدای بلند می‌خواند و سایر دانش‌آموزان، با نظارت آموزگار از روی کتاب خط می‌برند.

ممکن است خواندن برخی از کلمات این سوره، مانند: **نُیْسِرُكَ، سَيِّدُكَرُ، يَنْجَنِيهَا** برای تعدادی از دانش‌آموزان مشکل باشد. این گونه از کلمات را روی تخته بنویسید و با اشاره به حرکات از دانش‌آموزان بخواهید که آن‌ها را بخش‌بخش بخوانند تا به تدریج توانایی خواندن آن‌ها به صورت معمولی شود و روال را پیدا کنند.

۳- **قرائت همراه با نوار:** قرائت سوره‌ی **أَعْلَى** را از نوار آموزشی بخش کنید، دانش‌آموزان از روی کتاب خط ببرند، بار اول گوش کرده و بار دوم همراه با نوار می‌خوانند به نحوی که صدای آن‌ها از صدای نوار آموزشی پایین‌تر باشد.

۴- **فردخوانی آیات درس:** از دانش‌آموزان قوی‌تر و یا داوطلب بخواهید هر کدام یک سطر را حتی‌الامکان شبیه نوار بخوانند.

۵- **تعریف داستان حرف‌های آسمانی:** داستان حرف‌های آسمانی، درباره‌ی دعوت پنهانی مردم به دین اسلام و علاقه‌ی بسیار ایشان حتی مشرکان و کافران به شنیدن آیات زیبا و آسمانی قرآن کریم است. به نظر می‌رسد اگر این داستان را با شیوه‌ی زیبای قصه‌خوانی برای دانش‌آموزان بخوانید، تأثیر بیش‌تری داشته و برای آن‌ها جذاب‌تر باشد.

جلسه‌ی دوم

در این جلسه، ابتدا نوار قسمت اول سوره‌ی **اعلیٰ** را پخش کنید تا دانش‌آموزان همگام با نوار آموزشی آیات را از روی کتاب خط ببرند و بخوانند. سپس مطالب مربوط به جلسه‌ی دوم این درس را به شرح زیر تدریس کنید:

۱- **پیش‌خوانی آیات درس:** به دانش‌آموزان فرصت کوتاهی بدهید تا درس را آهسته برای خود بخوانند.

۲- **روخوانی آیات درس:** هر دانش‌آموز یک سطر از آیات را بخواند و سایرین از روی کتاب خط ببرند.

۳- **قرائت همراه با نوار:** قرائت قسمت دوم سوره‌ی اَعْلَى را از نوار پخش کنید، دانش‌آموزان از روی کتاب خط برده، بار اول گوش می‌کنند و بار دوم همراه با آن بخوانند.

۴- **فردخوانی آیات درس:** هر کدام از دانش‌آموزان یک سطر از آیات را حتی الامکان شبیه به نوار بخوانند.

۵- **آموزش پیام قرآنی:** از یک دانش‌آموز

بخواهید این پیام قرآنی را همراه با ترجمه‌ی آن بخواند. سپس توجه دانش‌آموزان را به تصویر پیام قرآنی جلب کنید و از آن‌ها بخواهید تصویر را با در نظر گرفتن معنای پیام، با دقت ببینند و نظر خود را بیان کنند.

انتظار می‌رود از بحث و گفت‌وگو در کلاس

نتیجه‌ی زیر حاصل شود:

اگر مسلمانان با هر رنگ و پوست و نژادی که هستند بر حول قرآن و ایمان به خدا با هم متحد شوند و از تفرقه بپرهیزند، خداوند آن‌ها را هدایت و پیروز می‌کند.

می‌توانید از دانش‌آموزان بخواهید اگر تمایل

دارند جمله‌ای زیبا درباره‌ی تصویر و یا پیام قرآنی بنویسند؛ یا در این مورد نقاشی کنند.

۶- **آموزش قاعده‌ی شماره‌ی یک (پایه‌ی**

الف کوچک): کلمات کبری، موسیٰ و... را روی تخته بنویسید؛ سپس از دانش‌آموزان بخواهید این کلمات را بخوانند. از آن‌ها سؤال کنید در این کلمات کدام حرف خوانده نمی‌شود؟ پاسخ می‌دهند «ی»، به آن‌ها بگویند همان‌طور که می‌بینید در این کلمات «ی» زیر الف کوچک خوانده نمی‌شود؛ مانند: أَبَقِي، يَخْفِي و....

تاکنون در کتاب شما این حرف (ی) به صورت

تو خالی نوشته شده است، اما از این به بعد به صورت تو پُر نوشته می‌شود ولی آن را نمی‌خوانیم. آن‌گاه از دانش‌آموزان بخواهید کلمات آخرین سطر این صفحه را بخوانند.

۷- **کار در کلاس:** از دانش‌آموزان بخواهید

مانند درس قبل به صورت گروهی معنای کلمات قرآنی

را بنویسند، سپس از گروه‌ها سؤال می‌کنیم اگر گروهی پاسخ صحیح را ارائه نداد از گروه دیگر پاسخ صحیح را می‌پرسیم. به این ترتیب ابتدا تمرین اول و سپس تمرین دوم را در کلاس انجام می‌دهیم.

تمرین اول: معنای صحیح کلمه‌ها به این ترتیب است:

الْحَيَاةِ الدُّنْيَا: زندگی دنیا الْأَخِرَّةَ: آخرت حَيْرٌ: خوب، بهتر صُحُفٌ: کتاب‌ها

در این مرحله از دانش‌آموزان می‌خواهیم مانند مرحله‌ی قبل به طور گروهی ترجمه عبارات را بنویسند.

تمرین دوم:

۱- فِي الْحَيَاةِ الدُّنْيَا: در زندگی دنیا

۲- وَالْآخِرَةَ حَيْرٌ: و آخرت بهتر است.

۳- لَهُمُ الْبُشْرَى فِي الْحَيَاةِ الدُّنْيَا وَفِي الْآخِرَةِ: برای آن‌ها بشارت (مژده) در زندگی دنیا و آخرت است.

در پایان این جلسه انجام تکلیف «انس با قرآن در خانه» را به دانش‌آموزان یادآوری کنید.

جلسه‌ی سوم

«انس با قرآن در خانه»

به یاد داشته باشید که این جلسه مخصوص پرسش و ارزش‌یابی از درس است. پس از بازبینی تکالیف، به شیوه‌ی درس‌های قبل ضمن پرسش از دانش‌آموزان، تمرین‌ها را در کلاس انجام دهید.

ترجمه‌ی عبارات تمرین دوم:

۱- و بگو حق آمد و باطل نابود شد.

۲- قطعاً باطل نابود شدنی است.

۳- و نازل می‌کنیم از قرآن

۴- آنچه شفا و رحمت است برای مؤمنان

۵- و ستمگران را جز خسران (و زیان) نمی‌رساند.

ترجمه‌ی عبارات تمرین سوم:

۱- پس نشان داد به او نشانه‌ی (معجزه‌ی) بزرگ را.

۲- و پیرداز حق خویشاوند را.

۳- و نفس را از هوس باز دارد.

۴- قطعاً بهشت جایگاه اوست.

۵- و در راه نیکی و تقوا با یک‌دیگر همکاری کنید.

۶- بگو آیا کور و بینا مساویند؟

نازعات، ۲۰

اسراء، ۲۶

نازعات، ۴۰

نازعات، ۴۱

مائده، ۲

فاطر، ۱۶

دانستنی های آموزگار

مفهوم کلی سوره

در این سوره درباره ی یاد خدا، آفرینش حکیمانه ی موجودات و هدایت آن ها به سوی کمالشان سخن به میان آمده است. از این رو تسبیح چنین پروردگار قادری شایسته و لازم است. هم چنین به تزکیه ی نفس که موجب رستگاری می شود، توجه شده است. مستحب است که این سوره در نمازهای عید فطر و عید قربان خوانده شود و دو آیه ی ۱۴ و ۱۵ این سوره (آیات سطر پنجم و ششم جلسه ی دوم) به پرداخت زکات فطره و گفتن تکبیرهای خاص و به پا داشتن نماز اشاره دارد.

گامی به سوی درک معنای آیات قرآن

الف - با استفاده از ترجمه ی عبارات و آیات درس معنای صحیح کلمات را انتخاب کنید.

۱- خَلَقَ	☐ آفرینش	☐ آفرید
۲- شَاءَ	☐ خواست	☐ خواهش
۳- حَيَاةَ	☐ مرگ	☐ زندگی
۴- هَذَا	☐ آن	☐ این

ب - عبارات قرآنی زیر را به کمک معنای لغات داده شده ترجمه کنید.

اِنْ : اِگر سَمَاوَاتِ : آسَمَانِها اَكْبَرُ : بزرگ تر

۱- خَلَقَ اللهُ السَّمَاوَاتِ وَالْأَرْضَ جائیه ۲۲

... .. و ... را

۲- اِنْ شَاءَ اللهُ بقره ۷۰

... ..

۳- اَلْمَالُ وَ الْبَنُونَ زِينَةُ الْحَيَاةِ الدُّنْيَا كهف ۴۶

... و پسران (فرزندان)، زیور ... هستند.

۴- رَبَّنَا آتِنَا فِي الدُّنْيَا حَسَنَةً وَ فِي الْآخِرَةِ حَسَنَةً

پروردگار ما، بده به ما ... خوبی و ... خوبی

وَ قِنَا عَذَابَ النَّارِ بقره ۲۰۱

و نگه دار ما را از ...

۵- هَذَا اَكْبَرُ انعام ۷۸

... .. است.

آموزش سوره ی تکویر

درس ۴

مطالعه اول

اینها درس را با نشان دادن خط بخوانید.

سوره تکویر

الفصل اول

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

وَإِذَا نُفِثَ الْبُوتُورُ

وَإِذَا نُجُومٌ كَانَتْ كَوَافِرُ

وَإِذَا أُنْحِيطَ الْخَيْبَرُ

وَإِذَا أُجْحِلَ لُنْبُورُ

وَإِذَا أَعْيُنُ عَدُوٍّ حُوتُ

وَإِذَا نُفِثَ الْبُوتُورُ

۱۰. وَإِذَا أُنْحِيطَ الْخَيْبَرُ

۱۱. وَإِذَا نُفِثَ الْبُوتُورُ

۱۲. وَإِذَا أُجْحِلَ لُنْبُورُ

۱۳. وَإِذَا أَعْيُنُ عَدُوٍّ حُوتُ

۱۴. وَإِذَا نُفِثَ الْبُوتُورُ

اهداف

- ۱- توانایی خواندن سوره ی تکویر و عبارات قرآنی درس
- ۲- تقویت علاقه به خواندن زیبای این سوره از طریق استماع نوار
- ۳- توانایی خواندن صحیح کلماتی که دارای حروف ناخوانای قبل از ساکن هستند (ئِ و اِ ی َ)
- ۴- آشنایی با معنای برخی از کلمه ها و عبارت های ساده ی قرآنی
- ۵- آشنایی با پیام قرآنی درباره ی آداب قرآن خواندن

روش تدریس و ارزش یابی

این درس در سه جلسه به شرح زیر تدریس و ارزش یابی می شود :

جلسه ی اول

- ۱- پیش خوانی آیات درس: به دانش آموزان فرصت کوتاهی بدهید تا درس را آهسته برای خود بخوانند.

۲- **روخوانی آیات درس:** هر دانش‌آموز یک سطر از آیات درس را می‌خواند و سایرین خط می‌برند.
 ۳- **قرائت همراه با نوار:** قرائت سوره‌ی تکویر را از نوار پخش می‌کنید و دانش‌آموزان مانند دستور دروس قبل همراه با نوار می‌خوانند.

۴- **فردخوانی آیات درس:** دانش‌آموزان قوی‌تر یا داوطلب یک سطر از آیات را شبیه نوار بخوانند.

۵- **آموزش قاعده‌ی شماره‌ی دو، حروف ناخوانا قبل از ساکن (اِ و اِیْ):** کلمه‌ی دارالقرآن را روی تخته بنویسید تا دانش‌آموزان آن‌ها را بخوانند. سپس از ایشان بپرسید کدام حرف در این کلمات خوانده نمی‌شود؟ پاسخ می‌دهند «ا»، توجه آن‌ها را به فلش اشاره جلب کنید و چند بار حرکت قبل از «ا» را به حرف بعد از آن با اشاره‌ی دست وصل کنید (رُال)، سپس به آن‌ها بگویید تاکنون این حروف در کتاب، تو خالی نوشته شده و حرکت قبل از آن‌ها به ساکن وصل شده است اما از این به بعد حروف ناخوانای قبل از ساکن، توپُر نوشته می‌شود ولی آن‌ها را نمی‌خوانیم. مانند:

وَالْيَوْمَ الْمَوْعُودِ، تَحْتِهَا الْأَنْهَارُ، ذُو الْعَرْشِ الْمَجِيدُ، فِي الْمَهْدِ

این کلمات را بخوانید:

دارالقرآن نهج السلافة سبأ المطففين

میرانده که در این کلمات، الف خوانده نمی‌شود و حرکت قبل از آن به حرف بعد از آن وصل می‌گردد.

در کلمات فوقی نیز حروف «اِ» بدون حرکت قبل از ساکن خوانده نمی‌شود. تاکنون این حروف در کتاب، تو خالی نوشته شده و حرکت قبل از آن‌ها به ساکن وصل شده است، مانند:

ذُو الْعَرْشِ الْمَجِيدِ ذُو الْعَرْشِ الْجَبَلِ ذُو الْعَرْشِ الْجَبَلِ

از این به بعد حروف ناخوانای قبل از ساکن، توپُر نوشته می‌شود ولی آن‌ها را نمی‌خوانیم، مانند:

ذُو الْعَرْشِ الْمَجِيدِ ذُو الْعَرْشِ الْجَبَلِ ذُو الْعَرْشِ الْجَبَلِ

اِ و اِیْ تَحْتِهَا

جلسه‌ی دوم

نوار قسمت اول سوره‌ی تکویر را پخش کنید تا دانش‌آموزان همراه با نوار، آیات را از روی کتاب خط ببرند و بخوانند.

جلسه اولی درم

آیات درس را با نشان دادن خط بخوانید.

سوره ای تکوین

الفصلت برود

۱. **فَلَا أُقْسِمُ بِاللُّغْثِ**
سوگند به چمنی که در بوته است مانند انگار بر مویز و صمغ و چون بر آن است.

۲. **الْجَبْوَارِیْهِ الْكُفْیِ**
جان سوار چمنی چو کوفی.

۳. **وَ الْكَلْبِ إِذَا غُغْضِ**
از سگ آنجا که سوسه بر او ریخته که روی او دروغی آن باشد.

۴. **وَ الْكَلْبِ إِذَا تَلَّسِ**
از سگ آنجا که صمغ بر او ریخته که سوسه بر او ریخته از آن سوسه است.

این آیه ها تنها با یاد گرفتن آیه است که در خط و روایت الهام شده است. بخوانید و یاد بگیرید.

۵. **أَنَّهُ لَظُلُومٌ زَسْمُولٌ تَرْمِی**
آنکه از آن سوسه بر مویز است که در آن است از آن سوسه است.

۶. **ذِی قُوَّةٍ عَلَنَدٍ ذِی الْبُغْرِیْ حَکْبِی**
آنکه از آن سوسه است که در بوته است مانند کوفی یا کوفی است.

۷. **تَطْعَامٌ لِّمَنْ أَمْسِی**
آنکه از آن سوسه است که در بوته است مانند کوفی یا کوفی است.

۸. **وَ مَا حَاجِبَتُكُمْ بِشَجْوَنِی**
آنکه از آن سوسه است که در بوته است مانند کوفی یا کوفی است.

۹. **وَ لَقَدْ زَاہَ بِالْقَلْبِیْ النِّسْبِی**
چون عشق من است با آن که در بوته است مانند کوفی یا کوفی است.

۱۰. **وَ مَا هُوَ عَلَی الْعُشْبِی بَحْسِی**
و چنان است که در بوته است مانند کوفی یا کوفی است.

۱۱. **وَ مَا هُوَ یَلُومُنِ السُّطْبَانِی رَجِی**
و آن که در بوته است مانند کوفی یا کوفی است.

مطالعه کنید این درس را با نشان دادن خط بخوانید.

۱۲. **فَأَبْنِی تَلْهَبِی**
سوگند به آنکه در بوته است مانند کوفی یا کوفی است.

۱۳. **إِنْ هُوَ إِلَّا ذَرٌّ لِّلْعَالَمِی**
آن که در بوته است مانند کوفی یا کوفی است.

۱۴. **لِحِیْنِ نَسَاءِی مَلْکُمُ أَنْ تَشَلِّقِی**
آنکه از آن سوسه است که در بوته است مانند کوفی یا کوفی است.

۱۵. **وَ مَا لِنِسَاءِی إِلَّا أَنْ یَسَاءَی لِّلْعَالَمِی**
آنکه از آن سوسه است که در بوته است مانند کوفی یا کوفی است.

آیات درس را از نواری گوش کنید و با نشان دادن خط، هر آیه را بخوانید.

مطالب جلسه ی دوم این درس به شرح زیر تدریس و ارزش یابی می شود:

۱- پیش خوانی آیات درس: با دادن یک فرصت کوتاه، از دانش آموزان بخواهید آیات درس را آهسته برای خود بخوانند.

۲- روخوانی آیات درس: هر دانش‌آموز یک سطر از آیات را بخواند و سایرین از روی کتاب خط ببرند. در خواندن کلمه‌ی «قَوْل» به تلفظ صحیح فتحه قبل از «و» توجه کنید و در صورت نیاز برای دانش‌آموزان توضیح دهید که این کلمه را صحیح بخوانند.

۳- قرائت همراه با نوار: قرائت قسمت دوم سوره‌ی تکویر را از نوار پخش کنید تا دانش‌آموزان از روی کتاب خط ببرند و بار دوم همراه با آن بخوانند.

۴- فردخوانی آیات درس: هر کدام از دانش‌آموزان یک سطر از آیات را حتی الامکان شبیه به نوار می‌خوانند.

۵- آموزش پیام قرآنی: یک یا دو نفر از دانش‌آموزان پیام را همراه با ترجمه‌ی آن بخوانند. با توجه به اهمیت احترام به قرآن و این که خوب است هنگام خواندن قرآن آداب خاصی را رعایت کنیم، پیام قرآنی را در قالب یک کار گروهی، به بحث و گفت‌وگو بگذارید تا دانش‌آموزان نظر خود را در خصوص این پیام مطرح کنند (۵ تا ۷ دقیقه) شما نیز می‌توانید با ذکر مثال‌هایی بحث را به گونه‌ای هدایت کنید تا نتایج زیر حاصل شود:

۱- خوب است پیش از خواندن قرآن «اعوذ بالله من الشیطان الرجیم» و «بسم الله الرحمن الرحیم» بگوییم.

۲- تمیز و پاکیزه باشیم و پیش از خواندن قرآن حتی الامکان وضو بگیریم.

۳- در بین خواندن قرآن، حرف نزنیم و ساکت باشیم، و...

از دانش‌آموزان بخواهید این پیام قرآنی و آداب خواندن قرآن را با خط زیبا بنویسند و برای نصب در کلاس بیاورند.

۶- کار در کلاس: از دانش‌آموزان بخواهید ابتدا به صورت انفرادی سپس با مشورت اعضای گروه خود و با استفاده از معنای کلمات، آیات و عبارات قرآنی این بخش را ابتدا ترجمه کنند و سپس برای کلاس بخوانند تا در

صورت نیاز تصحیح شود.

تکرار در کلاسها

تمرین ۱ - با استفاده از معانی کلمات زیر، عبارات قرآنی را معنا کنید.

قُلْ أَعُوذُ بِاللَّهِ مِنَ الشَّيْطَانِ الرَّجِيمِ	قُلْ أَعُوذُ بِاللَّهِ مِنَ الشَّيْطَانِ الرَّجِيمِ
قُلْ أَعُوذُ بِاللَّهِ مِنَ الشَّيْطَانِ الرَّجِيمِ	قُلْ أَعُوذُ بِاللَّهِ مِنَ الشَّيْطَانِ الرَّجِيمِ
قُلْ أَعُوذُ بِاللَّهِ مِنَ الشَّيْطَانِ الرَّجِيمِ	قُلْ أَعُوذُ بِاللَّهِ مِنَ الشَّيْطَانِ الرَّجِيمِ
قُلْ أَعُوذُ بِاللَّهِ مِنَ الشَّيْطَانِ الرَّجِيمِ	قُلْ أَعُوذُ بِاللَّهِ مِنَ الشَّيْطَانِ الرَّجِيمِ
قُلْ أَعُوذُ بِاللَّهِ مِنَ الشَّيْطَانِ الرَّجِيمِ	قُلْ أَعُوذُ بِاللَّهِ مِنَ الشَّيْطَانِ الرَّجِيمِ
قُلْ أَعُوذُ بِاللَّهِ مِنَ الشَّيْطَانِ الرَّجِيمِ	قُلْ أَعُوذُ بِاللَّهِ مِنَ الشَّيْطَانِ الرَّجِيمِ
قُلْ أَعُوذُ بِاللَّهِ مِنَ الشَّيْطَانِ الرَّجِيمِ	قُلْ أَعُوذُ بِاللَّهِ مِنَ الشَّيْطَانِ الرَّجِيمِ
قُلْ أَعُوذُ بِاللَّهِ مِنَ الشَّيْطَانِ الرَّجِيمِ	قُلْ أَعُوذُ بِاللَّهِ مِنَ الشَّيْطَانِ الرَّجِيمِ
قُلْ أَعُوذُ بِاللَّهِ مِنَ الشَّيْطَانِ الرَّجِيمِ	قُلْ أَعُوذُ بِاللَّهِ مِنَ الشَّيْطَانِ الرَّجِيمِ
قُلْ أَعُوذُ بِاللَّهِ مِنَ الشَّيْطَانِ الرَّجِيمِ	قُلْ أَعُوذُ بِاللَّهِ مِنَ الشَّيْطَانِ الرَّجِيمِ

۴۳

۱- فَاسْتَعِذْ بِاللَّهِ مِنَ الشَّيْطَانِ الرَّجِيمِ

پس پناه ببر به خدا از شیطان رانده شده.

۲- قُلْ أَعُوذُ بِرَبِّ النَّاسِ

بگو پناه می برم به پروردگار مردم.

۳- قُلْ أَعُوذُ بِرَبِّ الْفَلَقِ

بگو پناه می برم به پروردگار سپیده دم.

در پایان جلسه دوم انجام تکالیف «اُنس با قرآن در

خانه» را به دانش آموزان یادآوری کنید.

اُنس با قرآن در خانه

جلسه سوم

تمرین اول - مسوره‌ی تکویر را برای اعضای خانواده‌ی خود بخوانید. خوب است آیات درس را با نور تمرین کرده و تسمیه آن، قرائت کنید.

تمرین دوم - احکامات را با نقش مشخص کنید. سپس عبارات قرآنی را بخوانید.

و فَاتُوا الْخَنَازِقَ
حَذِّ الْعُلَمَاءِ وَ امْرَأَاتِ الْفُجَرَاءِ
إِنَّكَ أَنْتَ الْعَزِيزُ الْحَكِيمُ
فَالْمَسْكِينِ عَلَى الْقَوْمِ الْكَافِرِينَ
و النُّومِ الْمُنْعَوِمِ
و امْرَأَاتِ الْكُفَرَاءِ
و رِبَا الْكُفَرَاءِ الْفُلُورِ

۴۴

جلسه سوم

«اُنس با قرآن در خانه»

پس از بازبینی تکالیف و تشویق دانش آموزان منظم به شیوه‌ی مناسب، پرسش و ارزش‌یابی از درس را مانند درس قبل انجام دهید.

یادآوری می شود خوب است عبارات قرآنی تمرین دوم را پیش از شروع این جلسه روی تخته بنویسید و هنگام پرسش از دانش آموزان بخواهید اتصالات هر سطر را انجام داده و آن را بخوانند. سایر دانش آموزان نیز می توانند تکلیف خود را در صورت نیاز تصحیح کنند.

معنای عبارات تمرین دوم :

- ۱- و گفتند ستایش برای خداست. زمر، ۷۴
- ۲- عذرشان را بپذیر و به نیکی دعوت نما. اعراف، ۱۹۹
- ۳- قطعاً تو عزتمند و حکیمی. بقره، ۱۲۹
- ۴- پس پیروز کن ما را برگروه کافران. بقره، ۲۸۶
- ۵- و سوگند به آن روز موعود. بروج، ۲
- ۶- به آن‌ها کتاب (آسمانی) داده شده بود. بقره، ۱۰۱
- ۷- و آن زمان که ستارگان پراکنده شوند و فرو ریزند. انفطار، ۲

دانستنی های آموزگار

مفهوم کلی سوره

سوره ی تکویر در ابتدا به بیان نشانه ها و مقدمات برپایی قیامت، مانند: ایجاد تحولات خاصی در خورشید، تیره شدن ستارگان، حرکت کوه ها و ... می پردازد و هشدار می دهد در چنین روزی است که بهشت و دوزخ برای پذیرایی از اهل خود آماده می شوند و هر انسانی بهتر می داند که با خود چه دستاوردی آورده است. آن گاه با سوگند و تأکید فراوان بیان می کند که این قرآن توسط فرشته وحی از سوی خدای بزرگ بر پیامبر اکرم (ص) نازل شده است. این قرآن سخن شیطان نیست بلکه برای هر کس که به دنبال هدایت است، پند و موعظه ای ارزشمند می باشد.

گامی به سوی درک معنای آیات قرآن

الف - با استفاده از ترجمه ی عبارات و آیات درس، معنای صحیح کلمات را انتخاب کنید.

۱- شَمْسٌ	☐	خورشید	☐	ماه
۲- نُجُومٌ	☐	ماه	☐	ستارگان
۳- رَجِيمٌ	☐	مهربان	☐	رانده شده
۴- ذِكْرٌ	☐	پند و تذکر، یاد	☐	یاد کرد، پند داد
۵- لٍ	☐	برای	☐	قطعاً
۶- عَالَمِينَ	☐	جهان	☐	جهانیان

ب - عبارات قرآنی زیر را به کمک معنای لغات داده شده، ترجمه کنید.

قَمَرٌ : ماه حَمْدٌ : سپاس و ستایش مِّنْ : از بِ : به

حج ۱۸

۱- وَالشَّمْسُ وَالْقَمَرُ وَالنُّجُومُ وَالْجِبَالُ وَالشَّجَرُ

و ... و ... و ... و درختان

نحل ۹۸

۲- فَإِذَا قَرَأْتَ الْقُرْآنَ فَاسْتَعِذْ بِاللَّهِ مِنَ الشَّيْطَانِ الرَّجِيمِ

پس هرگاه خواندی (خواستی بخوانی) ... را پس پناه ببر

عنکبوت ۴۵

۳- وَلِذِكْرِ اللَّهِ أَكْبَرُ

و قطعاً است.

فاتحه ۲

۴- الْحَمْدُ لِلَّهِ رَبِّ الْعَالَمِينَ

... .. است.

۱- بِاللَّهِ = بِ + اللَّهُ

۲- لِلَّهِ = لِ + اللَّهُ

آموزش سوره ی طارق

درس ۵

جلسه اول

ایات درس را با نشان دادن خط بخوانید.

سوره طارق

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ
 ۱. وَالسَّمَاءِ الطَّارِقِ
 ۲. وَمَا أَتْرَقَ الظُّلُومُ
 ۳. إِذْ أَجْمَعُ النُّجُومُ
 ۴. إِذْ نَفَسُ الثُّمَالِ اتَّصِفُ
 ۵. فَتَلْمِظُ الْأَلْسَانَ بِمِثْقَلٍ

۱. خَلْقَ مِثْقَلٍ دَافِقٍ
 ۲. يَخْرُجُ مِنْ بَيْنِ يَدَيْهِ السُّلُوبُ
 ۳. أَلَمْ نَعْلَمْ زُجُجَهُ لِقَابُ
 ۴. يَوْمَ تَشْتَدُّ السَّرَابُ
 ۵. فَمَا لَهُ مِنْ قُوَّةٍ وَلَا نَاصِيَةٍ
 ۶. وَالسَّمَاءِ ذَاتِ الرَّجْعِ
 ۷. وَاللَّيْلِ ذَاتِ الْوَسْجِ

اهداف

- ۱- توانایی خواندن سوره ی طارق و عبارات قرآنی درس
- ۲- تقویت علاقه به خواندن زیبای این سوره از طریق استماع نوار
- ۳- توانایی خواندن صحیح کلماتی که دارای حروف ناخوانای قبل از تشدید هستند (كُ و ا ل ی ت)
- ۴- آشنایی با معنای برخی از کلمه‌ها و عبارت‌های ساده‌ی قرآنی
- ۵- آشنایی با پیام قرآنی درباره‌ی این که خداوند به کار خوب، ده برابر پاداش می‌دهد.

روش تدریس و ارزش یابی

این درس در سه جلسه به شرح زیر تدریس و ارزش‌یابی می‌شود:

جلسه‌ی اول

۱- پیش‌خوانی آیات درس: با دادن یک فرصت کوتاه، دانش‌آموزان آیات درس را، در نزد خود آهسته

بخوانند.

۲- **روخوانی آیات درس:** هر دانش آموز یک سطر از آیات درس را بخواند و سایرین خط ببرند.
 ۳- **قرائت همراه با نوار:** قرائت سوره ی طارق را از نوار پخش می کنید و دانش آموزان مانند دستور دروس قبل همراه با نوار می خوانند.

۴- **فردخوانی آیات درس:** دانش آموزان قوی تر و داوطلب، یک سطر از آیات را شبیه نوار بخوانند.

جلسه ی دوم

۱- قبل از آموزش قاعده مانند سایر دروس، قرائت آیات درس از نوار پخش می شود و دانش آموزان ضمن شنیدن نوار از روی کتاب خود خط می برند و همراه نوار آیات را آهسته می خوانند.
 ۲- آموزش قاعده ی شماره ی ۳ (حروف ناخوانا قبل از تشدید)

ابتدا کلمات «عَلَىٰ بْنِ مُوسَى الرَّضَا»، «عَلَيْهِ السَّلَام» و «سَيِّدُ الشُّهَدَاء» را روی تخته بنویسید. آن گاه از دانش‌آموزان بخواهید این کلمات را بخوانند. سپس از آن‌ها بپرسید در هر کلمه، کدام حروف خوانده نمی‌شود؟ پاسخ می‌دهند «ی، ا، ل» در کلمه‌ی اوّل و «ال» در کلمه‌ی دوم و...

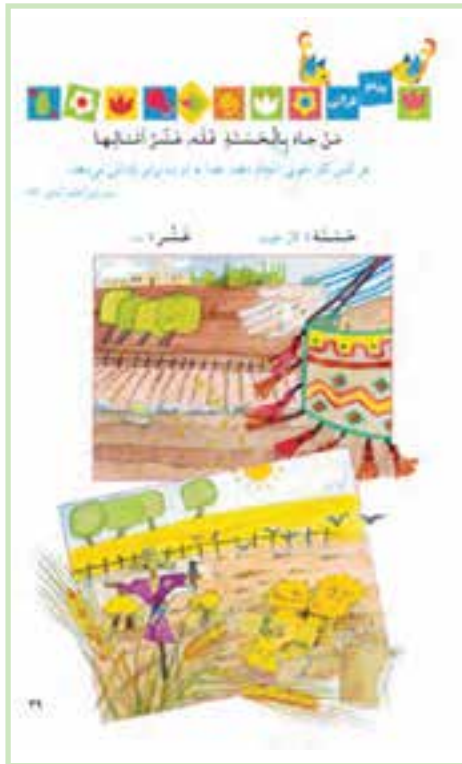
توجه آن‌ها را به فلش اتصال جلب کنید و چند بار حرکت قبل از حروف ناخوانا را، با حرکت دست به تشدید وصل کنید و بگویید تاکنون این حروف در کتاب تو خالی نوشته شده است. ولی از این به بعد، حروف ناخوانای قبل از تشدید توپُر نوشته می‌شود ولی آن‌ها را نمی‌خوانیم؛ مانند:

إِذَا الشَّمْسُ تَبَلَّى السَّرائِرُ، فِي الدُّنْيَا، كَفَرُوا السُّفْلَى.

اینک از دانش‌آموزان بخواهید کلمات پایانی این قاعده را بخوانند و نیز خوب است از ایشان بخواهید این گونه ترکیب‌ها را از آیات درس پیدا کنند و بخوانند.

۳- آموزش پیام قرآنی: یکی دو نفر از دانش‌آموزان، پیام را همراه با ترجمه‌ی آن بخوانند. سپس درباره‌ی تصاویر و مفهوم پیام بحث و گفت‌وگو کنند و نظرات خود را بگویند. انتظار می‌رود نتایج زیر از بحث و گفت‌وگو در کلاس حاصل شود:

- ۱- هر کار خوبی که انجام دهیم، خدا به ما پاداش می‌دهد.
- ۲- خداوند به کارهای خوب ما، ده برابر پاداش می‌دهد.

۴- کار در کلاس: از دانش‌آموزان بخواهید در تمرین اول، اتصالات را با فلش مشخص کرده و ترکیب‌ها را بخوانند. سپس تمرین دوم را مانند درس قبل به صورت گروهی انجام دهند و در کلاس بخوانند. معنی عبارات این تمرین به شرح زیر است.

- ۱- رَبَّنَا آتِنَا فِي الدُّنْيَا حَسَنَةً : پروردگارا به ما ببخش در دنیا خیر و خوبی
 - ۲- وَ فِي الْآخِرَةِ حَسَنَةً : و در آخرت خیر و خوبی
 - ۳- وَقِنَا عَذَابَ النَّارِ : و ما را حفظ کن از عذاب آتش.
- در پایان این جلسه انجام تکالیف «انس با قرآن در خانه» را به دانش‌آموزان یادآوری کنید.

جلسه سوم «انس با قرآن در خانه»

تکالیف دانش‌آموزان را بازبینی و بررسی کنید و آن‌گاه تمرین‌ها را مانند جلسات قبل از دانش‌آموزان پرسش کنید، به آن‌ها نمره دهید و در صورت نیاز تصحیح کنید.

معنای عبارات تمرین دوم :

- ۱- خداوند ولی و سرپرست کسانی است که ایمان آورده‌اند. بقره، ۲۵۷
- ۲- و قطعاً ما قرآن را برای تذکر آسان ساختیم. قمر، ۱۷
- ۳- نیست پیروزی جز از طرف خدا. انفال، ۱۰
- ۴- و او کسی است که شب و روز و خورشید و ماه را آفرید. انبیاء، ۳۳
- ۵- ای کسانی که ایمان آورده‌اید، صبر پیشه کنید... آل عمران، ۲۰۰
- ۶- و از بین می‌برند با نیکی، بدی را. رعد، ۲۲

دانستنی های آموزگار

مفهوم کلی سوره

«طارق» به معنای کوبنده است و راه را از آن جهت طریق می گویند که زیر پا کوبیده می شود. خداوند در این سوره با چند سوگند در صدد بیان این موضوع است که انسان به حال خود رها نشده است؛ بلکه برای او نگهبان هایی گماشته شده است. این سوره سیر آفرینش انسان را یادآوری می کند و این که خداوند قادر است وی را در روز قیامت دوباره زنده کند؛ روزی که باطن انسان برملا می شود. هم چنین در این سوره کفار که با قرآن و دین حق خدا دشمنی می ورزیدند، تهدید شده اند.

گامی به سوی درک معنای آیات قرآن

الف - با استفاده از ترجمه ی عبارات و آیات درس، معنای صحیح کلمات را انتخاب کنید.

۱- نَجْمٌ	☐ ستاره	☐ ماه
۲- ماءٌ	☐ خاک	☐ آب
۳- یَوْمٌ	☐ روز	☐ شب

ب - عبارات قرآنی زیر را به کمک معنای لغات داده شده ترجمه کنید.

الَّذِي: کسی که، که هُمْ: آن ها، -ِ شان أَنْزَلَ: نازل کرد، فرو فرستاد

نحل ۱۶	۱- وَ بِالنَّجْمِ هُمْ يَهْتَدُونَ
و با هدایت می شوند.
الرحمن ۳	۲- خَلَقَ الْإِنْسَانَ
... .. را.
نحل ۱۰	۳- هُوَ الَّذِي أَنْزَلَ مِنَ السَّمَاءِ مَاءً
... است را.
آل عمران ۱۱۴	۴- يُؤْمِنُونَ بِاللَّهِ وَالْيَوْمِ الْآخِرِ
ایمان دارند و ... پایانی (قیامت)

آموزش سوره ی بروج

درس ۶

جلسه اول

ایات درس را با نشان دادن خط حرکت

سوره ی بروج

الفبا (اول)

بِسْمِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ
وَالسَّمَاءِ دَاتِ الْبُرُوجِ
وَالْأَنْوَامِ الْخَاشِعَةِ
وَالشَّاهِدِ وَشَّهِيدِ
فُجِّرَاتٍ أَتَتْكَ الْوُجُودِ
إِنْ أَصْحَابُ السَّاعَةِ
يَعْلَمُونَ

بِسْمِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ
وَالسَّمَاءِ دَاتِ الْبُرُوجِ
وَالْأَنْوَامِ الْخَاشِعَةِ
وَالشَّاهِدِ وَشَّهِيدِ
فُجِّرَاتٍ أَتَتْكَ الْوُجُودِ
إِنْ أَصْحَابُ السَّاعَةِ
يَعْلَمُونَ

بِسْمِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ
وَالسَّمَاءِ دَاتِ الْبُرُوجِ
وَالْأَنْوَامِ الْخَاشِعَةِ
وَالشَّاهِدِ وَشَّهِيدِ
فُجِّرَاتٍ أَتَتْكَ الْوُجُودِ
إِنْ أَصْحَابُ السَّاعَةِ
يَعْلَمُونَ

اهداف

- ۱- توانایی خواندن آیات سوره ی بروج و عبارات قرآنی درس
- ۲- توانایی خواندن کلمات قرآنی دارای همزه با پایه واو و یاء (و، ی)
- ۳- آشنایی با نماد «ء» که به صورت «آ» خوانده می شود.
- ۴- آشنایی با پیام قرآنی درس درباره ی انفاق
- ۵- علاقه به خواندن زیبای سوره ی بروج
- ۶- آشنایی با معنای برخی از کلمه ها و عبارت های ساده ی قرآنی

روش تدریس و ارزش یابی

جلسه ی اول

آموزگار با صلوات بر محمد و آل محمد و گفت و گو با دانش آموزان طی مراحل زیر سوره ی بروج را آموزش

می دهد :

۱- **پیش‌خوانی آیات درس:** دانش‌آموزان یک بار آیات درس را از ابتدا تا آخر پیش خود به صورت آهسته می‌خوانند.

۲- **روخوانی آیات درس:** آموزگار از دانش‌آموزان می‌خواهد که هر کدام یک سطر از درس را بخوانند. خواندن دانش‌آموزان ادامه می‌یابد تا آیات درس به پایان برسد. سعی شود در این قسمت هر دانش‌آموز یک سطر از آیات را بخواند.

در زمان خواندن اگر دانش‌آموزی اشتباهی داشت، معلم و یا دانش‌آموزان دیگر غلط او را بلافاصله نمی‌گیرند؛ بلکه به او فرصت داده می‌شود تا با دقت و توجه بیشتر اشتباه و اشکال خود را رفع کند و آن کلمه را صحیح بخواند. هم‌چنین لازم است در صورت نیاز برای رفع اشکال به ویژه درباره‌ی کلمه‌ها و ترکیب‌هایی که تعداد بیشتری از دانش‌آموزان در آن‌ها اشکال دارند از شیوه‌ای که در بخش کلیات و درس اول برای رفع اشکال بیان شده است، بهره‌جست.

خوب است به دانش‌آموزان پیام‌موزیم هرگاه احساس کردند در خواندن کلمه یا ترکیبی مشکل دارند آن را بخش‌بخش بخوانند تا کم‌کم و با تمرین و تکرار به شمرده‌خوانی برسند.

۳- **قرائت همراه با نوار:** آموزگار ضبط و نوار آماده شده برای پخش را به کلاس آورده و در این مرحله با توجه دادن به دانش‌آموزان قرائت سوره‌ی بروج را از نوار پخش می‌کند. دانش‌آموزان ضمن گوش دادن به نوار همراه آن ابتدا زمزمه می‌کنند و سپس همراه آن بلند می‌خوانند. دقت کنید که دانش‌آموزان ضمن شنیدن آیات، از روی کتاب خود خط ببرند و همراه نوار بخوانند. باید هنگام خواندن، صدای دانش‌آموزان آهسته‌تر از نوار باشد تا همه بتوانند به درستی و وضوح صدای نوار را بشنوند و از آن الگو بگیرند و سعی کنند شبیه نوار بخوانند.

۴- فردخوانی آیات درس: از دانش آموزان بخواهید هر کدام یک سطر از آیات درس را به صورت انفرادی و حتی الامکان شبیه نوار بخوانند. برخواندن آیات تقریباً شبیه نوار، تأکید داشته باشید ولی به آنان سخت نگیرید. در این مرحله بهتر است ابتدا دانش آموزان داوطلب و سپس سایر دانش آموزان بخوانند.

۵- آموزش پایه‌های همزه: با استفاده از آموخته‌های قبلی دانش آموزان در زبان فارسی، به شیوه‌ی زیر پایه‌ی همزه (ؤ) را آموزش می‌دهیم:

کلمات **مؤمن**، **سؤال**، **رؤیت** را روی تخته بنویسید، سپس از آن‌ها بخواهید که این کلمات را بخوانند؛ آن‌گاه از ایشان بپرسید در این کلمات چه حروفی خوانده نمی‌شود؟ آن‌ها خواهند گفت «و» یا حرف زیر همزه (ء). تاکنون این «و» در کلمات قرآنی تو خالی نوشته می‌شد ولی از این پس توپر نوشته می‌شود ولی همانند این «و» در کلمات فارسی نیز خوانده نمی‌شود؛ مانند: **يُؤْمِنُ**، **جَزَاؤُهُمْ**.

در مورد «ی» پایه‌ی همزه (**ی**) نیز همین‌طور است؛ مانند کلمات: **يُؤْتِي**، **قُرْيَى**، **هَيْبَى**.

یعنی از این پس «ی» پایه‌ی همزه (**ی**) توپر نوشته می‌شود ولی خوانده نمی‌شود. اگر آموزگار کتاب قرآن سوم را به کلاس بیاورد و درس‌های چهارم و پنجم آن را که درباره‌ی پایه‌ی همزه است به دانش آموزان نشان دهد، آموزش این درس برای دانش آموزان آسان‌تر خواهد شد.

خوب است از دانش آموزان بخواهیم چند بار کلماتی را که دارای این نماد هستند، بخوانند.

جلسه‌ی دوم

جلسه‌ی دوم این درس که ادامه‌ی سوره بروج است همانند جلسه‌ی اول با گفت‌وگو و سلام و احوال‌پرسی با دانش‌آموزان و ایجاد آمادگی و انگیزه در آنان آغاز می‌شود. این بخش از سوره‌ی بروج نیز مانند جلسه اول به شرح زیر تدریس می‌شود:

۱- **پیش‌خوانی:** دانش‌آموزان آیات قسمت دوم سوره‌ی بروج را پیش خود به آهستگی می‌خوانند.

۲- **روخوانی آیات درس:** از هر دانش‌آموز می‌خواهیم که یک سطر از آیات را بلند بخواند.

۳- **قرائت همراه با نوار:** بخش قرائت نوار آموزشی و شنیدن آیات، خط بردن از کتاب و خواندن همراه با

نوار به طور دسته‌جمعی.

۴- **فردخوانی آیات درس:** هرکدام از دانش‌آموزان داوطلب یک یا چند سطر از آیات درس را حتی‌الامکان

شبيه نوار می‌خوانند.

معرفی نماد «ء»

در این درس دانش‌آموزان با نماد جدید «ء» آشنا می‌شوند. این نماد را روی تخته می‌نویسیم و می‌گوییم این

نماد به صورت «آ» خوانده می‌شود. آ ← ء

آن‌گاه چند کلمه مانند «قُرْآن، ءامَنُوا، ءایات و ...» را روی تخته می‌نویسیم تا دانش‌آموزان آن‌ها را بخوانند.

آموزش پیام قرآنی درس

برای آموزش پیام درس، ابتدا چند دانش‌آموز پیام قرآنی و ترجمه‌ی آن را می‌خوانند و بعد درباره‌ی این پیام

قرآنی که مربوط به انفاق، بخشش، کمک و یاری به دیگران است، با هم بحث و گفت‌وگو می‌کنند؛ مثال می‌زنند و تجربیات و مشاهدات خود را برای کلاس بیان می‌کنند. آموزگار نیز با طرح سؤالات مناسب مانند این که چه نمونه‌هایی از انفاق کردن را در جامعه می‌شناسید، دانش‌آموزان را در شناخت و بیان برخی از مصادیق انفاق کمک و هدایت می‌کند؛ و در صورت نیاز برخی توضیحات دیگر را ارائه می‌نماید.

در ادامه، شعر انفاق را ابتدا آموزگار به صورت خطایی و با احساس می‌خواند و یا از یکی از دانش‌آموزان داوطلب می‌خواهد که این شعر را به صورت زیبا بخواند. از دانش‌آموزان بخواهید که دریافت خود را از این شعر بیان کنند. برای صرفه‌جویی در وقت می‌توان از دانش‌آموزان خواست هنگامی که درباره‌ی مفهوم پیام با یکدیگر گفت‌وگو می‌کنند، شعر را نیز در گروه خود بخوانند و درباره‌ی مضمون آن با یکدیگر تبادل نظر کنند.

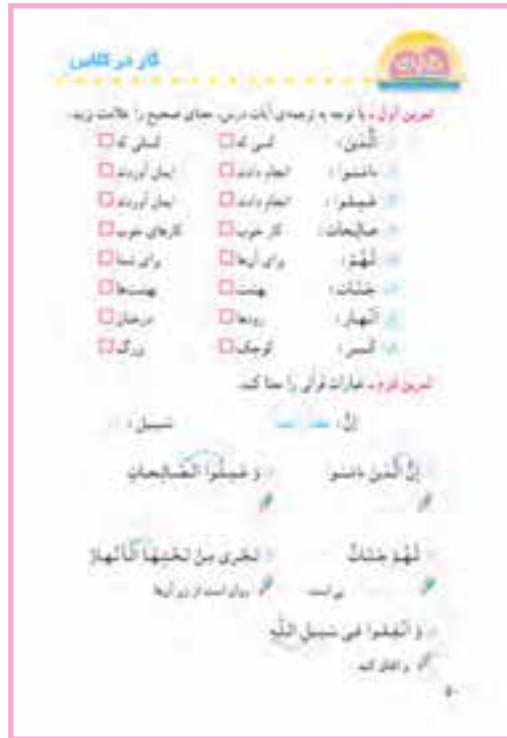
روش تدریس کار در کلاس

دانش‌آموزان با مشورت و هم‌فکری و همکاری یک دیگر با نظارت و راهنمایی آموزگار تمرین اول کار در کلاس را انجام می‌دهند.

دانش‌آموزان معمولاً با استفاده از یکی از راه‌های زیر، معنای کلمات را حدس می‌زنند:

- ۱- تجربیات و دانسته‌های قبلی
- ۲- با توجه به کلمات هم‌خانواده
- ۳- با مراجعه به درس و مقایسه‌ی ترجمه با آیه
- ۴- مراجعه به فهرست کلمات قرآنی درس‌ها که در پایان کتاب به ترتیب حروف الفبا معنا شده است.

پس از انجام کار گروهی و تشخیص معنای کلمات، آموزگار به ترتیب از هر گروه می‌خواهد که پاسخ صحیح هر کلمه را بیان کنند. به این ترتیب معنای صحیح کلمات مشخص می‌شود.

پاسخ صحیح این تمرین به ترتیب عبارت است از :

- ۱- کسانی که
- ۲- ایمان آوردند
- ۳- انجام دادند
- ۴- کارهای خوب
- ۵- برای آنها
- ۶- بهشت‌ها
- ۷- رودها
- ۸- بزرگ

سپس از دانش‌آموزان می‌خواهیم تا به طور گروهی ترجمه‌ی هر عبارت را با استفاده از دانسته‌های قبلی و معنای کلمات تمرین اول، در زیر آن‌ها بنویسند. آن‌گاه مانند تمرین قبل، هر گروه ترجمه‌ی خود را می‌خواند تا در صورت نیاز تصحیح شود. معمولاً عبارات به صورت سلیس و روان ترجمه نمی‌شود، بلکه ترجمه‌ها، کلمه به کلمه است تا دانش‌آموزان معنای کلمات قرآنی را بهتر بیاموزند و بتوانند آن‌ها را با هم مقایسه کرده و مطابقت دهند.

ترجمه‌ی عبارات قرآنی تمرین دوم به شرح زیر است :

- ۱- اِنَّ الَّذِيْنَ ءَامَنُوْا : قطعاً کسانی که ایمان آوردند
- ۲- وَعَمِلُوا الصَّالِحَاتِ : و انجام دادند کارهای خوب
- ۳- لَهُمْ جَنَاتٌ : برای آن‌ها بهشت‌هایی است
- ۴- تَجْرَى مِنْ تَحْتِهَا الْأَنْهَارُ : روان است از زیر آن‌ها رودها
- ۵- وَأَنْفَقُوا فِي سَبِيلِ اللَّهِ : و انفاق کنید در راه خدا

در پایان جلسه‌ی دوم به عنوان تکلیف درس قرآن، انجام تمرین‌های «انس با قرآن در خانه» را به دانش‌آموزان

یادآور می‌شویم.

هر آموزگار، چند بار در سال باید اولیای دانش‌آموزان را به مدرسه دعوت کند و آنان را توجیه نماید که در هر یک از درس‌ها چگونه می‌توانند با او همکاری کنند. برای نمونه می‌توان از کمک والدین در انجام تمرین‌های «انس با قرآن در خانه»، بهره گرفت. آموزگار باید به نحو مناسب از انجام این تمرین توسط دانش‌آموزان در خانه مطمئن شود و در صورتی که دانش‌آموزی این کار را مرتب انجام نمی‌دهد با مشورت و کمک والدین در رفع این مشکل سعی کند.

جلسه سوم

این جلسه مخصوص پرسش و ارزش‌یابی از مطالب آموخته شده در این درس است. با هماهنگی و هم‌فکری که با اولیای دانش‌آموزان قبلاً انجام شده، دانش‌آموزان خوب است در حضور اولیای خود تمرین‌های جلسه سوم را در خانه انجام دهند.

پیش از انجام تمرین‌های این قسمت، قرائت سوره‌ی بروج را به طور کامل از نوار پخش کنید. پس از پخش نوار از دانش‌آموزان بخواهید هر کدام پس از گفتن اَعُوذُ بِاللَّهِ ... و بِسْمِ اللّٰهِ ... دو شماره از آیات سوره‌ی بروج را حتی الامکان شبیه نوار و به طور روان بخوانند. توانایی دانش‌آموزان را ارزیابی کرده و به آن‌ها نمره بدهید.

انجام تمرین‌های دوم و سوم توسط دانش‌آموزان را کنترل کنید تا به صورت صحیح اتصالات و پایه‌های همزه را مشخص کرده باشند. آن‌گاه از ایشان بخواهید که هر کدام یکی از عبارات قرآنی را بخوانند. توانایی ایشان را ارزیابی کرده و به آن‌ها نمره بدهید.

معنای عبارات تمرین دوم:

- ۱- خالق و آفریننده‌ای بی‌سابقه. حشر، ۲۴
- ۲- و زکات می‌دهند. مائده، ۵۵
- ۳- پروردگارا، ما را مؤاخذه نکن. بقره، ۲۸۶
- ۴- و من خود را تبرئه نمی‌کنم. یوسف، ۵۳
- ۵- پاداش آن‌ها نزد پروردگارشان. بینه، ۸
- ۶- و ابرهای سنگینی را ایجاد می‌کند. رعد، ۱۲

دانستنی های آموزگار

نکته ای درباره ی آیه ی اول این سوره

در آیه ی اول به آسمان دارای بروج سوگند یاد شده است. بروج جمع برج است و برج به معنای آشکار و ظاهر شدن است. کلمه ی «بروج» چهار بار در قرآن کریم در آیات ۷۸ سوره ی نساء، ۱۶ سوره ی حجر، ۶۱ سوره ی فرقان و اول سوره ی بروج آمده است.

در توضیح آیه ی اول سوره ی بروج مطالب مختلفی بیان شده است. یکی از این تفاسیر احتمال داده است که منظور از این آیه، جایگاه زمین در مدار حرکت به دور خورشید است. در این مدار زمین در هر ماه به محل و جایگاه خاصی می رسد که در آن ماه، ستارگان جدید و درخشانی ظاهر می شوند که قبلاً یا دیده نمی شدند یا آن درخشندگی خاص را نداشتند. هر یک از این جایگاه ها را یک برج یا ماه نامیده اند که این نام با مجموعه ی ستارگانی که در آن جایگاه دیده می شوند، ارتباط و مناسبت دارد.

مفهوم کلی سوره ی تکویر

در این سوره از برپایی قیامت و حوادث مقارن آن و نشانه های برپایی آن سخن به میان آمده است. هم چنین مطالبی درباره ی مصون بودن وحی از سخن باطل، و رفع اتهام از رسالت پیامبر گرامی (ص) و دفاع از ایشان، که کفار او را مجنون می خواندند تا او از تبلیغ و رسالت خود دست بردارد.

گامی به سوی درک معنای آیات قرآن

الف - با استفاده از ترجمه ی عبارات و آیات درس، معنای صحیح کلمات را انتخاب کنید.

۱- عزیز	☐ پیروز	☐ بالاتر
۲- شهید	☐ شنوا	☐ گواه
۳- الَّذِينَ	☐ کسانی که	☐ کسی که
۴- آمَنُوا	☐ ایمان آوردند	☐ اسلام آوردند
۵- عَمِلُوا	☐ دانستند	☐ انجام دادند
۶- صَالِحَات	☐ کارهای خوب	☐ کار خوب
۷- جَنَات	☐ کاخ ها	☐ بهشت ها
۸- تَجْرِي	☐ روان است	☐ ثابت است
۹- أَنهَار	☐ رودها	☐ دریا

ب- عبارات قرآنی زیر را ترجمه کنید.

فاطر ۲۸

۱- إِنَّ اللَّهَ عَزِيزٌ غَفُورٌ

... عزتمند و ... است.

حج ۱۷

۲- إِنَّ اللَّهَ عَلَىٰ كُلِّ شَيْءٍ شَهِيدٌ

... بر هر چیز ... است.

بقره ۲۵

۳- وَ بَشِّرِ الَّذِينَ آمَنُوا وَعَمِلُوا الصَّالِحَاتِ

و بشارت بده به ... و ...

أَنَّ لَهُمْ جَنَّاتٌ تَجْرِي مِنْ تَحْتِهَا الْأَنْهَارُ
که برای آنهاست ... که ... در آنها ...

آموزش سوره ی انشقاق

درس ۷

جلسه اول
 این درس را با تکرار دین حفظ بخوانید.

سوره انشقاق

بسم الله الرحمن الرحيم

إِذَا السَّمَاءُ انشَقَّتْ
 وَأَذْنُهَا لَزَّتْ
 وَإِذَا السَّمَاءُ انشَقَّتْ
 وَأَذْنُهَا لَزَّتْ
 وَإِذَا السَّمَاءُ انشَقَّتْ
 وَأَذْنُهَا لَزَّتْ

وَأَذْنُهَا لَزَّتْ
 وَأَذْنُهَا لَزَّتْ
 وَأَذْنُهَا لَزَّتْ
 وَأَذْنُهَا لَزَّتْ
 وَأَذْنُهَا لَزَّتْ

اهداف

- ۱- توانایی خواندن آیات سوره ی انشقاق و عبارات قرآنی درس
- ۲- توانایی خواندن کلماتی که دارای تنوین (ءَ ا) یا (ئَ ی) هستند.
- ۳- آشنایی با پیام قرآنی با مفهوم جبران کردن کارهای بد با انجام دادن کارهای خوب
- ۴- علاقه به خواندن زیبای سوره ی انشقاق
- ۵- آموختن معنای برخی از کلمات و عبارات قرآنی

روش تدریس و ارزش یابی

جلسه ی اول

پس از سلام و احوال پرسی و ایجاد آمادگی، مراحل تدریس مانند سایر دروس به شرح زیر انجام می شود:

۱- **پیش خوانی آیات:** همه ی دانش آموزان یک بار درس را به طور آهسته مرور و پیش خوانی می کنند.

۲- روخوانی آیات درس: هر یک از دانش‌آموزان یک سطر را به صورت شمرده و آرام می‌خواند و هرکس اشکالی داشت بدون این که کسی غلط او را بگیرد، مجدداً با توجه و دقت بیشتر می‌خواند و با راهنمایی آموزگار اشکال خود را رفع می‌کند.

۳- قرائت همراه با نوار: قرائت سوره‌ی انشقاق از نوار آموزشی پخش می‌شود و دانش‌آموزان مطابق دستور نوار عمل می‌کنند.

۴- فردخوانی آیات درس: آموزگار از هر یک از دانش‌آموزان می‌خواهد که یک یا دو سطر از کتاب قرآن خود را حتی الامکان شبیه نوار بخواند و کسانی که شبیه نوار می‌خوانند مورد تشویق و تقدیر قرار می‌گیرند.

سعی شود همه‌ی دانش‌آموزان فرصت خواندن داشته باشند.

۵- آموزش قاعده‌ی الف تنوین: چند کلمه‌ی دارای تنوین که در فارسی نیز به کار می‌رود مانند کلمات زیر روی تخته‌ی کلاس بنویسید تا دانش‌آموزان آن‌ها را بخوانند.

قبلاً، مثلاً، تقریباً

همان‌طور که می‌دانید در این کلمات الف همراه تنوین (ـًا) خوانده نمی‌شود. در قرآن هم این گونه کلمات زیاد آمده است و برای این که شما آن را صحیح بخوانید تاکنون الف همراه تنوین توخالی نوشته می‌شد ولی از این پس توپر نوشته خواهد شد، ولی باز هم آن را نمی‌خوانیم؛ مانند: کِرَامًا، شُكْرًا، نَوْرًا .

در بعضی از کلمات قرآنی به جای الف، «ی» ناخوانا همراه تنوین می‌آید، مانند:

فَتَيِّ هُدَى مَوْلَى

از این به بعد «ی» بعد از تنوین نیز توپر نوشته می‌شود ولی آن را نمی‌خوانیم، مانند:

فَتَيِّ هُدَى مَوْلَى

۶- با توجه به زمانی که باقی مانده است، قاعده‌ی تنوین از روی کتاب درسی یک یا دوبار در کلاس خوانده می‌شود.

جلسه‌ی دوم

در این جلسه نیز مانند جلسه‌ی اول پس از انجام مقدمات و ایجاد انگیزه، قسمت دوم سوره‌ی انشقاق طی مراحل زیر آموزش داده می‌شود:

- ۱- قبل از تدریس مطالب این جلسه، قرائت قسمت اول سوره از نوار پخش شده و دانش‌آموزان ضمن شنیدن قرائت آیات از روی کتاب خود خط می‌برند و همراه نوار می‌خوانند.
- ۲- مطالعه و پیش‌خوانی قسمت دوم سوره

۳- هر یک از دانش‌آموزان یک سطر از آیات درس را به صورت شمرده و آرام می‌خوانند.

۴- نوار آموزشی پخش می‌شود و دانش‌آموزان مطابق دستور نوار عمل می‌کنند.

۵- هر یک از دانش‌آموزان یک یا دو سطر از درس را حتی‌الامکان شبیه نوار می‌خوانند.

همان‌طور که در کتاب درسی دانش‌آموزان مشاهده می‌کنید پس از شنیدن یا خواندن یکی از آیات سوره‌ی انشقاق مستحبّ است سجده انجام شود. دانش‌آموزان با سجده‌های واجب قرآن در سوره‌ی علق در سال گذشته آشنا شده‌اند. خوب است مجدداً این موضوع را برای آن‌ها توضیح دهید و در صورت امکان در این‌جا نیز سجده انجام شود. همان‌طور که می‌دانید سجده‌ی آیات قرآن شبیه سجده‌ی نماز انجام می‌شود و می‌توان ذکر همان سجده را نیز خواند ولی داشتن طهارت، جهت قبله و پوشش خاص برای زنان لازم نیست.

۶- آموزش پیام قرآنی: پیام قرآنی و معنای آن از روی کتاب توسط دانش‌آموزان خوانده می‌شود. آن‌گاه

دانش‌آموزان درباره‌ی خوبی‌ها و بدی‌ها و تصویر درس با هم گفت‌وگو می‌کنند و بالاخره با جمع‌بندی سخنان دانش‌آموزان توسط آموزگار، همه به این نتیجه می‌رسند که ما با خوبی کردن می‌توانیم اشتباهات گذشته‌ی خود را جبران کنیم.

۷- انجام کار در کلاس: دانش‌آموزان به گروه‌های دو یا سه نفره تقسیم می‌شوند. ابتدا تمرین اول کار در کلاس را با مشورت و مشارکت یکدیگر و با نظارت و راهنمایی آموزگار انجام می‌دهند. معانی لغات را یا خود می‌دانند یا با استفاده از کلمات هم‌خانواده به معانی آن‌ها پی می‌برند و یا با توجه به ترجمه‌ی آیات درس درمی‌یابند و یا به فهرست کلمات پایان کتاب مراجعه می‌کنند. پس از انجام این تمرین گروه‌ها پاسخ خود را ارائه کرده و در صورت نیاز تصحیح می‌شود.

تمرین دوم نیز به همین شیوه ابتدا توسط گروه‌ها انجام شده و سپس در کلاس طرح و تصحیح می‌شود.
پاسخ تمرین اول به شرح زیر است:

۱- مسرور : شادمان

۲- بصیر : بینا

پاسخ تمرین دوم به شرح زیر است.

۱- وَ لَا تَسْتَوِي الْحَسَنَةُ وَ لَا السَّيِّئَةُ : و مساوی نیست نیکی و نه بدی ؛ یعنی نیکی و بدی مساوی نیستند.

۲- قُلْ هَلْ يَسْتَوِي الَّذِينَ يَعْلَمُونَ وَالَّذِينَ لَا يَعْلَمُونَ : بگو آیا مساوی هستند کسانی که می‌دانند و کسانی که نمی‌دانند.

۳- لَا يَسْتَوِي أَصْحَابُ النَّارِ وَ أَصْحَابُ الْجَنَّةِ : مساوی نیستند اهل آتش و اهل بهشت.

۴- أَصْحَابُ الْجَنَّةِ هُمُ الْفَائِزُونَ : اهل بهشت پیروز و رستگار هستند.

در پایان آموزگار از دانش‌آموزان می‌خواهد که به عنوان تکلیف قسمت «انس با قرآن در خانه» را در منزل با نظارت اولیای خود انجام دهند.

جلسه‌ی سوم

در این جلسه پرسش و ارزش‌یابی طی مراحل زیر انجام می‌شود :

- ۱- یک بار به طور کامل سوره‌ی انشقاق از نوار پخش می‌شود و مطابق دستور آن عمل می‌گردد.
- ۲- کنترل و مشاهده‌ی تکالیف دانش‌آموزان
- ۳- هر یک از دانش‌آموزان دو سطر از آیات درس را به صورت روان و حتی‌الامکان شبیه نوار می‌خوانند.
- ۴- عبارات قرآنی تمرین دوم به وسیله‌ی چند نفر به صورت شمرده و آرام خوانده شود.
- ۵- تمرین دوم را که قبلاً دانش‌آموزان انجام داده‌اند از آن‌ها پرسش می‌کنیم. «ا» و «ی» ناخوانا در کلمات این تمرین عبارتند از: «ا» در سُجَّدًا، کَثِيرًا، لَبَنًا خَالِصًا سَائِغًا، و «ی» در هُدًى و مُسْمًى.

معنای عبارات تمرین دوم :

- ۱- سجده‌کنان برای خدا. نحل، ۴۸
- ۲- هدایتی برای پرهیزکاران. بقره، ۲
- ۳- و اجل حتمی نزد اوست. انعام، ۲
- ۴- پرهیزید از بسیاری از گمان‌ها. حجرات، ۱۲
- ۵- شیری خالص و گوارا برای نوشندگان. نحل، ۶۶

دانستنی های آموزگار

مفهوم کلی سوره

در این سوره برخی از اتفاقات زمان برپایی قیامت بیان شده است و دو گروه از انسان های رستگار و گناه کار و ویژگی های آنها توصیف شده اند. در پایان سوره، خداوند نوید می دهد که هر کس که اهل ایمان (آمنوا) و انجام کارهای صالح (عَمِلُوا الصَّالِحَاتِ) باشد رستگار شده و پاداش بی منت خواهد داشت. آنچه خداوند به عنوان دین الهی و اسلام از مردم خواسته است در ایمان و انجام عمل صالح خلاصه می شود. ایمان یعنی اعتقاد به خدا، حیات اخروی، پیامبران و کتب آسمانی، غیب، فرشتگان و تسلیم امر خدا بودن و انجام اعمال صالح یعنی آنچه موجب رشد خود و جامعه و در نهایت قرب الهی می شود. در این سوره به غروب آفتاب (شفق)، به شب و به ماه سوگند یاد شده است.

گامی به سوی درک معنای آیات قرآن

الف - با استفاده از ترجمه ی عبارات و آیات درس معنای صحیح کلمات را انتخاب کنید.

۱- بَصِير	☐ شنوا	☐ بینا
۲- لَيْل	☐ روز	☐ شب
۳- يُؤْمِنُونَ	☐ ایمان می آورند	☐ ایمان آوردند
۴- أَلِيم	☐ دانا	☐ دردناک
۵- أَجْر	☐ پاداش	☐ ارج، شأن و مقام

ب - عبارات قرآنی زیر را به کمک معنای لغات داده شده ترجمه کنید.

صَلَاةٌ : نماز تَعْمَلُونَ : انجام می دهید نَهَارٌ : روز
ما : آنچه، چه چیز، نیست، نه لا : نه، نیست (لَا يُؤْمِنُونَ : ایمان نمی آورند)

۱- إِنَّ اللَّهَ بِمَا تَعْمَلُونَ بَصِيرٌ	بقره ۱۱۰
انجام می دهید ... است.	
۲- وَ سَخَّرَ لَكُمُ اللَّيْلَ وَ النَّهَارَ وَ الشَّمْسَ وَ الْقَمَرَ	نحل ۱۲
و مستخر کرد برای شما ... و ... و ... را	
۳- الَّذِينَ لَا يُؤْمِنُونَ بِالْآخِرَةِ	انعام ۱۱۳

* «لا» بر سر فعل مضارع، آن را منفی می کند.

بقره ۱۰

۴- وَلَهُمْ عَذَابٌ أَلِيمٌ بِمَا كَانُوا يَكْذِبُونَ

و برای آنها ... است ... (خاطر) ... دروغ می گفتند.

نحل ۴۱

۵- وَلَا جِزْءَ الْآخِرَةِ أَكْبَرُ

و قطعاً ... است.

آموزش آیات ۳۳ تا ۳۶ سوره ی آل عمران

درس ۸

جلسه اول
آیات درس را با نشان دادن خط بخوانید.

آیات ۳۳ تا ۳۶ سوره آل عمران

۱- **إِنَّا أَنزَلْنَاهُ فِي لَيْلَةِ الْقَدْرِ**
ما فرمودیم آنرا در شب قدر نازل کردیم.

۲- **وَإِنَّا لَنَرَاهُ فِي صُوَرِكُمْ**
و ما فرمودیم آنرا در صورت خودتان را می بینیم.

۳- **وَمَا كُنَّا بِمُرْسِلِي غُلَّابٍ**
و ما نبودیم فرستادن بادکنکها.

۴- **وَمِن دُونِهَا نَجْمٌ لُّمِينٌ**
و از دیگران آنست که ستاره درخشان است.

۵- **إِنَّا نَسُفُّهَا فِي الْبُحُورِ**
ما می پاشیم آنرا در دریاها.

۶- **وَمَا كُنَّا بِمُرْسِلِي غُلَّابٍ**
و ما نبودیم فرستادن بادکنکها.

۷- **وَمَا كُنَّا بِمُرْسِلِي غُلَّابٍ**
و ما نبودیم فرستادن بادکنکها.

۸- **وَمَا كُنَّا بِمُرْسِلِي غُلَّابٍ**
و ما نبودیم فرستادن بادکنکها.

۹- **وَمَا كُنَّا بِمُرْسِلِي غُلَّابٍ**
و ما نبودیم فرستادن بادکنکها.

۱۰- **وَمَا كُنَّا بِمُرْسِلِي غُلَّابٍ**
و ما نبودیم فرستادن بادکنکها.

۱۱- **وَمَا كُنَّا بِمُرْسِلِي غُلَّابٍ**
و ما نبودیم فرستادن بادکنکها.

۱۲- **وَمَا كُنَّا بِمُرْسِلِي غُلَّابٍ**
و ما نبودیم فرستادن بادکنکها.

جلسه اول

آیات درس را با نشان دادن خط بخوانید.

آیات ۳۳ تا ۳۶ سوره آل عمران

۱- **إِنَّا أَنزَلْنَاهُ فِي لَيْلَةِ الْقَدْرِ**
ما فرمودیم آنرا در شب قدر نازل کردیم.

۲- **وَإِنَّا لَنَرَاهُ فِي صُوَرِكُمْ**
و ما فرمودیم آنرا در صورت خودتان را می بینیم.

۳- **وَمَا كُنَّا بِمُرْسِلِي غُلَّابٍ**
و ما نبودیم فرستادن بادکنکها.

۴- **وَمِن دُونِهَا نَجْمٌ لُّمِينٌ**
و از دیگران آنست که ستاره درخشان است.

۵- **إِنَّا نَسُفُّهَا فِي الْبُحُورِ**
ما می پاشیم آنرا در دریاها.

۶- **وَمَا كُنَّا بِمُرْسِلِي غُلَّابٍ**
و ما نبودیم فرستادن بادکنکها.

۷- **وَمَا كُنَّا بِمُرْسِلِي غُلَّابٍ**
و ما نبودیم فرستادن بادکنکها.

۸- **وَمَا كُنَّا بِمُرْسِلِي غُلَّابٍ**
و ما نبودیم فرستادن بادکنکها.

۹- **وَمَا كُنَّا بِمُرْسِلِي غُلَّابٍ**
و ما نبودیم فرستادن بادکنکها.

۱۰- **وَمَا كُنَّا بِمُرْسِلِي غُلَّابٍ**
و ما نبودیم فرستادن بادکنکها.

۱۱- **وَمَا كُنَّا بِمُرْسِلِي غُلَّابٍ**
و ما نبودیم فرستادن بادکنکها.

۱۲- **وَمَا كُنَّا بِمُرْسِلِي غُلَّابٍ**
و ما نبودیم فرستادن بادکنکها.

اهداف

- ۱- توانایی خواندن آیات ۳۳ تا ۳۶ آل عمران و عبارات قرآنی درس
- ۲- علاقه به خواندن زیبایی آیات ۳۳ تا ۳۶ آل عمران
- ۳- آشنایی با این مفهوم که خداوند از انسان می خواهد با پدر و مادر خویش با مهربانی و ادب صحبت کند.
- ۴- آشنایی با داستان حضرت زکریا و حضرت مریم علیهما السلام
- ۵- آموختن معنای برخی از کلمات و عبارات قرآنی

روش تدریس و ارزش یابی

جلسه اول

آموزگار پس از سلام و احوال پرسی از بچه ها و سلام و صلوات بر پیامبر و اهل بیت پاکش با گفتن خلاصه ای از داستان حضرت زکریا و حضرت مریم علیهما السلام ، دانش آموزان را به خواندن آیات این درس که مربوط به این

دو بزرگوار است علاقه‌مند و آماده می‌سازد. مراحل تدریس مانند درس‌های قبل به شرح ذیل انجام می‌شود:

- ۱- آیات درس یک بار توسط دانش‌آموزان به طور آرام مطالعه و مرور می‌شود.
- ۲- هر یک از دانش‌آموزان یک سطر از آیات را به طور شمرده و آرام می‌خوانند.
- ۳- نوار آموزشی پخش می‌شود و دانش‌آموزان مطابق دستور نوار عمل می‌کنند.
- ۴- هر یک از دانش‌آموزان یک یا دو سطر از درس را حتی‌الامکان شبیه نوار می‌خوانند.

حضرت زکریا و مریم

حضرت زکریا، عصای‌زبان واره، حیاط بزرگ مسجد آل‌اقصی است. به سخنی از پنداری جوی کنار حیاط بالا رفت و به محل عبادت حضرت مریم که خوه آن را برای او آماده کرده بود، نزدیک شد. زین‌جهای دانشین به گوش می‌رسید. حضرت زکریا با خود گفت: این دختر همیشه در حال عبادت است!

چهار روزی افتاد که حضرت مریم دختر بی‌جهای خراسان بود و مادرش برای انجام قدر خود، او را نزد عبادی‌دن آورد. مریم اولین دختری بود که مادرش او را قدر خدمت و عبادت عبادی خدا کرد. پیش از آن فقط پسران را قدر می‌گرفتند!

پدر مریم، حضرت عمران، سال‌ها پیش از دنیا رفته بود. عبادی عبادی بی‌الشک و شک دوست داشتند سرپرستی حضرت مریم را به عهده گرفت. با آن که حضرت زکریا توبه‌خجالی او بود، رضایت داد برای انتخاب سرپرست حضرت مریم فرجه‌گتسی نمود. همه در لب و ناب بودند. لب‌ها به دگر ننگان می‌خورید و چشوها نگران بود. ناگهان در محالی چشم همه، فرجه به نام حضرت زکریا درآمد. او خوشحال شد و مجدداً تسکیر به‌جای آورد.

عظرات گذشته، فکر حضرت زکریا را مشغول کرده بود که او به ائلی حضرت مریم رسید، زن زرد و به آرامی وارده شد. حضرت مریم در محراب مشغول دعا و نیایش بود. رده‌ای از انگک جلوی چشمان حضرت زکریا را پوشاند. زیر لب دعا کرده: خدایا! عبادت‌های این بنده‌ی پاک خوه را بپذیر.

بار دیگر به سوی محراب نگاه کرد، ظریف بر از موه‌های رنگارنگ کنار شنداری حضرت مریم، نوبه حضرت زکریا را به خود جلب کرد. سرخواست براند چه‌کسی به ملاقات مریم آمد و آن‌طرف می‌د، را برایش آورده است.

نماز حضرت مریم تمام شد. آهسته سر برگرداند و سلام کرد و پرسید: «عصوات چه نده است». نگزاید! حضرت زکریا خواست لب باز کند. حضرت مریم برخواست و سجده را که بر از ترانگی و انگور و انار و گلابی بود. محالی حضرت زکریا گرفت و گفت: بفرمایید.

حضرت زکریا با تعجب پرسید: موه‌های بایزیا! اکنون! در آنجا چهار؟ حضرت مریم با جهرای گشاده گفت: این‌ها موه‌های بهشت هستند. خداوند به هر کس که بخواند عبادت‌های بسیاری می‌بخشد.

حضرت زکریا که از حیرت، را دید در پیش نور آمدی پند آمد! است به‌سوی آسمان بلند کرد و زبوت گفت: عبادی‌ایا! می‌نموده به من نیز عودت نامشایدی هم‌چون مریم، بختی!

۵- با توجه به آن که در آغاز تدریس، داستان را برای دانش‌آموزان تعریف کرده‌اید اینک از چند دانش‌آموز بخواهید که هر کدام یک بند از داستان حضرت زکریا و حضرت مریم علیهما السلام را بخواند. اگر فرصتی باقی ماند یک یا دو دانش‌آموز داوطلب، داستان را برای کلاس تعریف می‌کند.

جلسه‌ی دوم

پس از ایجاد آمادگی، مراحل آموزش درس به شرح زیر انجام می‌شود:

- ۱- پخش قرائت آیات جلسه‌ی قبل از نوار، هم‌خوانی دانش‌آموزان همراه نوار و خط بردن از روی کتاب.
- ۲- مطالعه و مرور آیات مربوط به این جلسه به طور آرام و آهسته.
- ۳- هر یک از دانش‌آموزان یک سطر از آیات درس را به طور آرام و شمرده می‌خواند.
- ۴- نوار آموزشی پخش شده و دانش‌آموزان مطابق دستور آن عمل می‌کنند.
- ۵- هر کدام از دانش‌آموزان سعی می‌کنند یک یا دو سطر از درس را شبیه نوار بخوانند.
- ۶- پیام درس و معنای آن و شعری که در ارتباط با آن است خوانده می‌شود.

وَقُلْ لِهَيْمًا قَوْلًا لَرَبِّهَا

با نوازش شعر، آهنگ و تصویر، کلمات را یاد کنید.

با نوازش خورشید بهاران باش
با چشم آبی نگر بهار را
چون آن بوشه از تو خرسند

آهادهی خفتن به جان باش
از گلهای او شیخ سر را
خُرسند نود از تو خفاوند

دانش آموزان با توجه به پیام، تصویر و شعر مربوط به آن با هم گفت‌وگو می‌کنند و در پایان آموزگار صحبت‌های دانش آموزان را به طور خلاصه جمع‌بندی و نتیجه‌گیری می‌کند.

تکامل حروف

تمرین اول - در این کلمات ابتدا حروف را که خوانده می‌شود، مشخص کنید. سپس آن کلمات را بخوانید.

جسایا	توترون	خسوی	شایکا
شوی	شایکا	توترون	جسایا

تمرین دوم - معنی کلمات زیر را از ترجمه آیه یاد کنید و بخوانید.

حال	بخطراب	پلنگ
-----	--------	------

تمرین سوم - با استفاده از معنی کلمات زیر، عبارات قرآنی را بسازید.

حال اعتراض
حال بیخبران
حال شایگان
مخالف طومین بسلام الله
مخالف کلام آن

۷- انجام کار در کلاس: دانش آموزان به صورت گروهی و با مشورت یکدیگر تمرین‌ها را با نظارت و راهنمایی آموزگار انجام می‌دهند. پس از انجام هر تمرین، آن را برای کلاس می‌خوانند تا در صورت نیاز تصحیح شود.

تمرین اول: در این تمرین حروف ناخوانا عبارت است از:

الف آخر در حساباً و متاعاً، واو پایه‌ی همزه در توترون و یوتید، «ی» در موی و سدی و «ای» پایه‌ی همزه در شاطی و نبوی

تمرین دوم: دانش آموزان برای یافتن معنای کلمات از تجربیات خود و به کمک کلمات هم‌خانواده و مراجعه

به ترجمه‌ی آیات درس و تطبیق آن با آیه به جست‌وجو می‌پردازند.

تمرین سوم: دانش‌آموزان عبارات قرآنی این تمرین را می‌نویسند و سپس آن را می‌خوانند. ترجمه‌ی عبارت آخر چنین است: گفت: آن از نزد خداست.

در پایان آموزگار یادآوری می‌کند که به عنوان تکلیف، قسمت «انس با قرآن در خانه» را در منزل و در حضور اولیای خود انجام دهند.

جلسه‌ی سوم

پس از ایجاد انگیزه و آماده‌شدن برای شروع درس، آموزش و ارزش‌یابی به ترتیب زیر آغاز می‌شود:

۱- نوار قرائت آیات درس (جلسه‌ی اول و دوم) را پخش کنید تا دانش‌آموزان مطابق دستور نوار عمل کرده و از روی کتاب خود خط ببرند.

۲- هر یک از دانش‌آموزان سعی می‌کند دو سطر از آیات درس را شبیه نوار به طور روان بخواند.

۳- از چند دانش‌آموز بخواهید تا عبارات قرآنی تمرین دوم را بخوانند و توانایی آن‌ها را ارزیابی کنید. می‌توانید پیش از شروع کلاس عبارات این تمرین را روی تخته بنویسید و از دانش‌آموزان بخواهید که اتصالات را با فلش مشخص کنند. این جلسه برای ارزش‌یابی از درس است و آموزگار می‌تواند برای دانش‌آموزان در دفتر کلاس نمره‌ی مستمر ثبت کند.

معنای عبارات تمرین دوم:

- ۱- همان بخشنده‌ای که بر عرش مسلط است. طه، ۵
- ۲- (خدا می‌دهد) دانش و حکمت را به هر کس بخواهد. بقره، ۲۶۹
- ۳- لباس تقوا بهتر است. اعراف، ۲۶
- ۴- پس تقوای الهی پیشه کنید و مرا اطاعت نمایید. شعرا، ۱۰۸

دانستنی های آموزگار

مفهوم کلی آیات ۳۳ تا ۳۶ سوره ی آل عمران

این آیات در ابتدا بیان می کند که خدا حضرت آدم، حضرت نوح، خاندان حضرت ابراهیم و خاندان عمران علیهم السلام را نسبت به مردم جهان برگزیده است. سپس داستان تولد حضرت مریم سلام الله علیها را بیان می کند که مادرش او را برای خدمتگزاری خانه ی خدا نذر کرد و آن گاه که متولد شد و چند سالی رشد کرد، مادرش به نذر خود عمل نمود و او را به عبادت گاه نزد حضرت زکریا علیه السلام سپرد و بالاخره حضرت مریم سلام الله علیها به مقامی رسید که از آسمان برایش خوراکی های آسمانی نازل می شد.

گامی به سوی درک معنای آیات قرآن

الف - با استفاده از ترجمه ی عبارات و آیات درس، معنای صحیح کلمات را انتخاب کنید.

۱- سَمِعَ	☐ شنوا	☐ بینا
۲- عَلِيمٌ	☐ توانا	☐ دانا
۳- دَخَلَ	☐ وارد می شد، وارد شد	☐ خارج شد، خارج می شد
۴- يَشَاءُ	☐ بخواهد، می خواهد	☐ ببیند، می بیند

ب - عبارات قرآنی زیر را به کمک معنای لغات داده شده ترجمه کنید.

إِغْفِرُ : بیامرز يَهْدِي : هدایت می کند، نشان می دهد صِرَاطُ : راه مُسْتَقِيمٌ : راست

۱- وَهُوَ السَّمِيعُ الْعَلِيمُ
و است.
بقره ۱۳۷

۲- رَبِّ اغْفِرْ لِي وَلِوَالِدَيَّ وَلِمَنْ دَخَلَ بَيْتِي مُؤْمِنًا
پروردگارا، ... مرا و پدر و مادرم را و کسی را که ... به خانه ی من در حالی که مؤمن است.
نوح ۲۸

۳- وَاللَّهُ يَهْدِي مَنْ يَشَاءُ إِلَى صِرَاطٍ مُسْتَقِيمٍ
و کسی را
بقره ۲۱۳

آموزش آیات ۱ تا ۱۷ سوره ی مَطَفِّفِین

جلسه اول

آیات درس را با نشان دادن خط بخوانید.

سوره ی مَطَفِّفِین

بِسْمِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

وَمَا يَلْمِظُفِینِ

وَمَا أَتَرَکَ مَا یَجْبِینِ

کِتَابٌ مَرْقُومٌ

این آیه را با نشان دادن خط بخوانید.

جلسه اول

آیات درس را با نشان دادن خط بخوانید.

سوره ی مَطَفِّفِین

بِسْمِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

وَمَا يَلْمِظُفِینِ

وَمَا أَتَرَکَ مَا یَجْبِینِ

کِتَابٌ مَرْقُومٌ

این آیه را با نشان دادن خط بخوانید.

اهداف

- ۱- توانایی خواندن آیات ۱ تا ۱۷ سوره ی مَطَفِّفِین و عبارات قرآنی درس
- ۲- علاقه به خواندن زیبای آیات سوره ی مَطَفِّفِین
- ۳- آشنایی با مفهوم پیام قرآنی درس درباره ی دعا برای آموزش خود، پدر و مادر و مؤمنان
- ۴- آموختن معنای برخی از کلمات و عبارات قرآنی

روش تدریس و ارزش یابی

جلسه ی اول

با سلام به بچه ها و فرستادن صلوات بر پیامبر اکرم (ص) و اهل بیت پاک او درس را می توانید چنین آغاز

کنید :

بچه ها آیا شما کم فروشی را دوست دارید؟

خداوند هم در سوره‌ی مبارکه‌ی مُطَفِّفین فرموده است: «وای بر کم‌فروشان». ما نیز اگر می‌خواهیم از کم‌فروشان نباشیم باید هر کاری که برعهده‌ی ما گذاشته می‌شود به طور کامل و درست انجام دهیم. آن‌گاه می‌توان برای روشن شدن بیش‌تر این مطلب از دانش‌آموزان خواست با بیان مثال‌هایی این موضوع را توضیح دهند.

بعد از گفتن این مقدمات و ایجاد آمادگی و جلب توجه بچه‌ها آموزش درس را طی مراحل زیر انجام می‌دهیم:

- ۱- دانش‌آموزان یک‌بار آیات درس را مطالعه و مرور می‌کنند.
- ۲- هر یک از دانش‌آموزان یک سطر را بلند و شمرده می‌خواند.
- ۳- نوار آموزشی پخش می‌شود و مطابق دستور آن عمل می‌گردد.
- ۴- هر یک از دانش‌آموزان یک یا دو سطر از درس را حتی‌الامکان شبیه نوار می‌خواند.
- ۵- پیام قرآنی درس و ترجمه‌ی آن خوانده می‌شود.

با استفاده از ترجمه و مطابقت آن با آیه دانش‌آموزان معنای کلمات پیام درس را پیدا کرده و می‌نویسند. دانش‌آموزان با توجه به تصویر پیام، درباره‌ی دعا با هم بحث و گفت‌وگو می‌کنند. از بچه‌ها می‌پرسیم، مردم در دعاهایشان از خداوند چه می‌خواهند؟

شما اگر دعا کنید از خداوند چه می‌خواهید؟

دعای پیام درس از زبان حضرت ابراهیم علیه السلام است. او در این دعا از خداوند چه خواسته است؟

فکر کنید و هر کدام یک جمله بنویسید و از خداوند چیزی بخواهید.

آیا دعایی که از پدر و مادر خود یا بزرگ‌ترها شنیده‌اید، به خاطر دارید؟ هر دانش‌آموز که آمادگی داشت، آن

دعا را برای دوستان خود در کلاس می‌گوید.

جلسه‌ی دوم

پس از ایجاد آمادگی، درس این جلسه طی مراحل زیر آموزش داده می‌شود:

- ۱- بخش قرائت قسمت اول درس.
- ۲- دانش‌آموزان یک بار آیات این جلسه را مطالعه و مرور می‌کنند.
- ۳- هر دانش‌آموز یک سطر از آیات را به طور شمرده و آرام می‌خواند.

- ۴- نوار بخش می‌شود و مطابق دستور نوار عمل می‌گردد.
- ۵- هر کدام از دانش‌آموزان یک یا دو سطر را شبیه نوار می‌خواند.

۶- دانش آموزان در گروه‌های دو یا سه نفره به شیوه‌ی درس‌های قبل به انجام تمرین‌های «کار در کلاس» می‌پردازند. آن‌گاه پاسخ خود را در کلاس می‌خوانند تا در صورت نیاز تصحیح شود.

۷- چند دقیقه مانده به پایان جلسه از دانش‌آموزان بخواهید که به عنوان تکلیف شب، «انس با قرآن در خانه» را در حضور اولیای خود انجام دهند.

جلسه‌ی سوم

جلسه‌ی سوم هر درس برای دیدن تکالیف و ارزش‌یابی از عملکرد و پیشرفت درسی دو جلسه‌ی قبل است که پس از ایجاد آمادگی طی مراحل زیر انجام می‌شود:

۱- نوار قرائت آیات درس به طور کامل پخش می‌شود.

۲- هر دانش‌آموز سعی می‌کند یک یا دو سطر از آیات درس را شبیه نوار بخواند.

۳- تمرین‌های درس بررسی می‌شود و رفع اشکال می‌گردد.

۴- هر سطر از عبارات قرآنی تمرین دوم توسط یک دانش‌آموز داوطلب به طور شمرده خوانده می‌شود. اگر وقت باقی مانده بود چند نفر دیگر این عبارات را می‌خوانند.

معنای عبارات تمرین دوم :

- ۱- و خدا برای مردم مثل‌ها می‌زند. نور، ۳۵
 - ۲- و از هیچ کس جز خدا بیم ندارند. احزاب، ۳۹
 - ۳- آگاه باشید تنها با یاد خدا دل‌ها آرامش می‌یابد. رعد، ۲۸
 - ۴- و درود بر آن کس که از هدایت پیروی کند. طه، ۴۷
- با صلوات دانش‌آموزان درس به پایان می‌رسد.

دانستنی های آموزگار

مفهوم کلی سوره

سوره‌ی مطففین در ابتدا به نکوهش کم فروشان می‌پردازد و آنگاه مطالبی درباره‌ی روز قیامت و نامه‌ی اعمال بدکاران و نیکوکاران و فرجام دردناک بدکاران بیان می‌دارد.

گامی به سوی درک معنای آیات قرآن

الف - با استفاده از ترجمه‌ی عبارات و آیات درس، معنای صحیح کلمات را انتخاب کنید.

۱- وَبِل	☐ درود	☐ وای
۲- أُولَئِكَ	☐ آنها	☐ شما
۳- عَظِيمٌ	☐ کوچک	☐ بزرگ
۴- نَاسٍ	☐ فراموشی	☐ مردم
۵- مُكذِّبِينَ	☐ تکذیب کنندگان	☐ دروغ‌گویان
۶- قَالَ	☐ گفت	☐ رفت
۷- قُلُوبٍ	☐ دیده‌ها	☐ دل‌ها
۸- جَحِيمٍ	☐ آتش دوزخ	☐ بهشت

ب - عبارات قرآنی زیر را به کمک معنای لغات داده شده ترجمه کنید.

یا ای **ظَلَمَ** : ستم **أَعْبُدُوا** : بپرستید **رَتُوفٌ** : دلسوز

۱- وَوَيْلٌ لِّلْمُشْرِكِينَ
و ... به حال مشرکان

۲- أُولَئِكَ أَصْحَابُ الْجَحِيمِ
... .. هستند.

۳- إِنَّ الشِّرْكَ لَظُلْمٌ عَظِيمٌ
... .. است.

۴- إِنَّ اللَّهَ بِالنَّاسِ لَرُؤُوفٌ رَّحِيمٌ
... .. نسبت به ... است.

* «ك» بعد از «ان» معمولاً ترجمه نمی‌شود. این لام برای تأکید است.

۵- فَلَا تُطِيعِ الْمُكْذِبِينَ
پس اطاعت نکن از ...

قلم ۸

۶- وَقَالَ اللَّهُ إِنِّي مَعَكُمْ
و قطعاً من همراه شما هستم.

مائده ۱۲

۷- قَالَ يَا قَوْمِ اعْبُدُوا اللَّهَ
... .. قوم من را

هود ۵۰

۸- أَلَا بِذِكْرِ اللَّهِ تَطْمَئِنُّ الْقُلُوبُ
آگاه باشید که با یاد ... آرامش می یابد ...

رعد ۲۸

آموزش آیات ۱۸ تا آخر سوره ی مَطَفِّين

درس ۱۰

جلسه اول

آیات درس را با شش دامن خط بخوانید.

سوره مَطَفِّين

بِسْمِ اللّٰهِ الرَّحْمٰنِ الرَّحِیْمِ

اِنَّ الْاِنْتِزَالَ لَفِیْ تَعْمِیْمٍ

عَلٰی الْاَرَابِیْكَ یُنْظَرُوْنَ

لَقَدْ رَفِیْ فِیْ ذُرِّهِمْ لُبَّةً اَلْمَعِیْمِ

یُنْفِقُوْنَ مِنْ رِجْحِیْ تَعْمِیْمٍ

جَنَّتْكَ بِسْكَ

وَفِیْ ذٰلِكَ فَلْتَعْتٰفٰی السَّمٰوٰتِیْنَ

وَرِیْضٰتِیْنَ مِنْ حَسْبِ الْعٰلَمِیْنَ

اِنَّ فِیْ مِزَاجِنَا مِنْ تَشْفِیْمٍ

اِنَّ عَشِیْرَتَكَ لَفِیْ شَرِّهَا الْاَشْرَفِیْنَ

اِنَّ كَوْنِ اٰیٰتِیْنَ رِیْضٰتِیْنَ لَفِیْ مِزَاجِیْنَ

اِنَّ كَوْنِ اٰیٰتِیْنَ رِیْضٰتِیْنَ لَفِیْ مِزَاجِیْنَ

اهداف

- ۱- توانایی خواندن آیات ۲۱ تا آخر سوره ی مَطَفِّين و عبارات قرآنی درس
- ۲- علاقه به خواندن زیبای آیات ۲۱ تا آخر سوره ی مَطَفِّين
- ۳- آشنایی با مفهوم پیام درس درباره ی این که مؤمنان برادر یکدیگرند.
- ۴- توانایی صحیح خواندن کلماتی که دارای الف ناخوانا بعد از «و» آخر کلمه هستند.
- ۵- آموختن معنای برخی از کلمات و عبارات قرآنی

روش تدریس و ارزش یابی

جلسه ی اول

- با ایجاد آمادگی برای شروع درس، با فرستادن یک صلوات، آموزش درس طی مراحل زیر انجام می شود:
- ۱- دانش آموزان یک بار به طور آهسته آیات درس را مطالعه و مرور می کنند.

- ۲- هر سطر از آیات توسط یک دانش‌آموز به طور شمرده و آرام خوانده می‌شود.
- ۳- نوار آموزشی پخش می‌گردد و دانش‌آموزان همراه با نوار ابتدا زمزمه می‌کنند و بار دوم بلند می‌خوانند و از روی کتاب خود خط می‌برند.
- ۴- هر دانش‌آموز یک یا دو سطر از آیات را حتی الامکان شبیه نوار می‌خواند.
- ۵- کلمات قالوا، ءامنوا و كفروا را روی تخته بنویسید تا دانش‌آموزان آن‌ها را بخوانند. آن‌گاه به طریق زیر با پرسش و پاسخ این قاعده را تدریس می‌کنیم:
- بچه‌ها کدام حرف را نخواندیم؟ - الف تو خالی را

- در این کلمات قبل از الف چه حرفی وجود دارد؟ - واو
- چه نتیجه‌ای می‌گیریم؟ - الف بعد از «واو» در آخر این کلمات خوانده نمی‌شود.
- بارک‌الله به نتیجه‌ی خوبی رسیدید. از این پس الف بعد از «واو» آخر کلمات را تو پر می‌نویسیم ولی آن را نمی‌خوانیم.
- کلمات این قاعده از روی کتاب چند بار توسط دانش‌آموزان خوانده می‌شود. خوب است برای تمرین بیشتر از دانش‌آموزان بخواهید این گونه کلمات را از روی آیات درس پیدا کرده و آن‌ها را بخوانند.

جلسه‌ی دوم

با سلام و احوال‌پرسی و ایجاد فضای گرم و صمیمی و با فرستادن یک صلوات، آموزش قرآن طی مراحل زیر آغاز می‌شود:

- ۱- پخش قرائت آیات جلسه‌ی قبل از نوار
- ۲- یک بار دانش‌آموزان آیات این جلسه را پیش‌خوانی می‌کنند.
- ۳- هر دانش‌آموز یک سطر از آیات را به‌طور شمرده می‌خواند.
- ۴- نوار آموزشی پخش می‌شود و دانش‌آموزان مطابق دستور آن عمل می‌کنند.
- ۵- هر کدام از دانش‌آموزان یک یا دو سطر را حتی‌الامکان شبیه نوار می‌خواند.
- ۶- پیام درس و ترجمه‌ی آن را یک یا دو بار با دقت می‌خوانند و آن‌گاه مطابق روش درس قبل دانش‌آموزان در گروه‌های چند نفره درباره‌ی موضوع پیام با یکدیگر گفت‌وگو کرده و نتیجه‌ی آن را برای کلاس بیان می‌کنند. در صورت نیاز می‌توان با طرح سؤالات زیر ایشان را به درک بیشتر

مفهوم پیام هدایت کرد :

– انسان از برادرش چه انتظاری دارد؟

– ما نسبت به برادر خود چه وظیفه‌ای داریم؟

– از کلام خداوند که می‌فرماید : «مؤمنان با یکدیگر برادرند» چه می‌فهمیم؟

– صلح و آشتی دادن بین برادران مؤمن چه فایده‌ای دارد؟

۷- دانش‌آموزان به صورت گروهی و با مشورت و هم‌فکری یک‌دیگر، مطابق دروس قبل فعالیت پیش‌بینی شده برای «کار در کلاس» را انجام می‌دهند. آموزگار بر کار آن‌ها نظارت می‌کند و در صورت نیاز آنان را راهنمایی می‌کند.

ترجمه‌ی عبارات این تمرین به شرح زیر است :

۱- وَالصُّلْحُ خَيْرٌ : صلح و آشتی بهتر است.

۲- وَيَقْلِبُ إِلَىٰ أَهْلِهِ مَسْرُورًا : و باز می‌گردد به سوی خانواده‌اش با شادمانی.

۸- از دانش‌آموزان بخواهید به عنوان تکلیف شب قسمت «انس با قرآن در خانه» را در منزل با نظارت اولیای

خود انجام دهند.

جلسه‌ی سوم

جلسه‌ی سوم درس برای پرسش و ارزش‌یابی و آگاهی از پیشرفت درسی و نتیجه‌ی کار دانش‌آموزان است. پس از ایجاد آمادگی با فرستادن یک صلوات کار آغاز می‌شود.

- ۱- تمرین‌ها توسط سرگروه‌ها بررسی می‌شود و نتیجه را به آموزگار گزارش می‌دهند.
- ۲- نوار قرائت آیات درس (جلسه‌ی اول و دوم) پخش می‌شود و دانش‌آموزان مطابق دستور عمل می‌کنند.
- ۳- هر دانش‌آموز یک یا دو سطر از آیات درس را حتی‌الامکان شبیه نوار می‌خواند و آموزگار توانایی او را ارزیابی کرده و نمره می‌دهد.

۴- هر سطر از عبارات‌های قرآنی توسط یک دانش‌آموز به صورت شمرده خوانده شود. در صورت داشتن زمان و فرصت، دوبار این عبارات‌ها از دانش‌آموزان پرسش می‌شود. با فرستادن یک صلوات کلاس درس به پایان می‌رسد.

معنای عبارات تمرین دوم:

- ۱- ای کسانی که ایمان آورده‌اید، رکوع کنید،
- ۲- و سجده کنید و پروردگارتان را عبادت کنید،
- ۳- و کار نیک انجام دهید،
- ۴- شاید شما رستگار شوید.

دانستنی های آموزگار

مفهوم کلی سوره

در بخش دوم سوره مطففین ابتدا وضعیت بسیار عالی نیکوکاران در بهشت ترسیم شده است و آن گاه می فرماید که بدکاران که در دنیا نیکوکاران را مسخره می کردند، در آخرت به نتیجه ای اعمالشان می رسند.

گامی به سوی درک معنای آیات قرآن

الف - با استفاده از ترجمه ای عبارات و آیات معنای صحیح کلمات را انتخاب کنید.

۱- عَلِيٌّ	☐	بر	☐	در	☐
۲- اِذَا	☐	چرا	☐	وقتی که	☐
۳- هُوَ لَا	☐	آن جا	☐	این ها	☐

ب - عبارات قرآنی زیر را به کمک معنای لغات داده شده ترجمه کنید.

عباد : بندگان سی : من فء : پس

۱- عَلِيٌّ صِرَاطٍ مُسْتَقِيمٍ. یس ۶

۲- وَ اِذَا سَأَلَكَ عِبَادِي عَنِّي فَانِّي قَرِيبٌ
و ... بپرسند از تو ... دربارهی ... هستم. بقره ۱۸۶

۳- يَا رَبِّ اِنَّ هُوَ لَا يُوْمِنُوْنَ
... من ... قومی هستند که ... زخرف ۸۸

۱- فَاِنِّي = فء + اِنَّ + سی
۲- رَبِّ = رَبِّي

آموزش سوره ی فجر

درس ۱۱

جلسه اول

آیات درس را با فشار دادن خط بخوانید.

سوره ی فجر

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ
 وَالْفَجْرِ
 وَاللَّيْلِ عَسْفٍ
 وَالشُّعْرِ إِزْجَاهٍ
 وَالنُّجُومِ إِذَا تَنَجَّسَتْ
 فَهَلْ فِي ذَلِكَ قَسَمٌ لِذِي حِجْرٍ
 إِنَّ أَوْلَىٰ لَهُ بِالْعِزِّ الْجَنَّةُ الْعُتْرَةَ

آزمایش ذات العباد

۱- آیت درس را با فشار دادن خط بخوانید.

۲- اَللّٰهُ لَمْ يَخْلُقْ بِسْمَلْهَا فِي الْبِلَادِ
 معنی: الهی که نیافرید در هیچ سرزمینی نبود.

۳- وَ لَسُوذُ الَّذِيْنَ جَاءُوهُ الْعَسْفَرُ بِالْاِهَادِ
 معنی: و سوختگی آن که بر او برآید، هنگامی که از راه دور بیایند.

۴- وَ يَهْرَعُونَ فِي الْاِلْتِزَامِ
 معنی: و در پی هم میگریزند.

۵- اَلَّذِيْنَ طَعَفُوْا فِي الْبِلَادِ
 معنی: آنهایی که در اطراف سرزمینها میگردند.

۶- فَاتَّقُوا فِيهَا الْقَسَدَ
 معنی: و در آنجا بترسید از هدر رفتن.

۷- فَتَنَّتْ عَلَيْهِمْ رِيْحٌ شَدِيْدٌ خَدَابٍ
 معنی: پس در آنجا بر آنان باد خفگی و آزارناک وزید.

۸- اِنَّ فِيْ ذَلِكَ لَبَلِيْغٌ مَّرْصَادٍ
 معنی: و در آنجا بیرون راننده و پیکارگر است.

اکنون آیهات درس را از آغاز گویند و با نشان دادن خطها همراه خوانند.

اهداف

- ۱- توانایی خواندن آیات سوره ی فجر
- ۲- آشنایی با پیام قرآنی درباره ی پیروزی حق بر باطل
- ۳- آشنایی با معنای بعضی از کلمات و عبارات پر کاربرد و ساده قرآنی
- ۴- علاقه به خواندن زیبای سوره ی فجر

روش تدریس و ارزش یابی

جلسه ی اول

مراحل تدریس مانند سایر دروس به شرح زیر است:

- ۱- **پیش خوانی آیات درس:** دانش آموزان یک بار آیات درس را از ابتدا تا آخر پیش خود به صورت آهسته

می خوانند.

۲- روخوانی آیات درس: آموزگار از دانش‌آموزان می‌خواهد که هر کدام یک سطر از درس را بخوانند. خواندن دانش‌آموزان ادامه می‌یابد تا آیات درس به پایان برسد. سعی شود حتی‌الامکان با توجه به مدت زمان موجود، تمام دانش‌آموزان حداقل یک سطر را بخوانند.

در این مرحله اولاً اشتباهات دانش‌آموزان را با شیوه‌های مناسبی که قبلاً بیان شده است برطرف کنید و ثانیاً به دانش‌آموزان تذکر دهید که می‌توانند در صورت نیاز کلمات مشکل را بخش‌بخش و آرام بخوانند. این امر منجر به افزایش دقت و اعتماد به نفس دانش‌آموزان می‌شود.

۳- قرائت همراه با نوار: پس از روخوانی، قرائت آیات درس را از نوار آموزشی پخش کنید تا دانش‌آموزان مطابق دستور نوار عمل کنند. دقت کنید که دانش‌آموزان ضمن شنیدن آیات، از روی کتاب خود خط ببرند و همراه نوار بخوانند. باید هنگام خواندن، صدای دانش‌آموزان آهسته‌تر از نوار باشد.

۴- فردخوانی آیات درس: از دانش‌آموزان بخواهید هر کدام یک سطر از آیات درس را به صورت انفرادی و حتی‌الامکان شبیه نوار بخوانند. بهتر است این کار را از دانش‌آموزان داوطلب و قوی شروع کنید.

۵- آموزش پیام قرآنی: ابتدا چند دانش‌آموز پیام قرآنی و ترجمه‌ی آن را می‌خوانند، سپس به صورت گروهی درباره‌ی پیام قرآنی (پیروزی حق بر باطل) با یک‌دیگر گفت‌وگو می‌کنند، آن‌گاه یافته‌های خود را برای دوستانشان می‌گویند. در ارتباط با این پیام قرآنی خوب است تصاویر و در صورت امکان فیلمی از بازگشت امام خمینی (ره) را نمایش دهید و با نقل خاطرات شیرینی از روزهای پیروزی انقلاب اسلامی، دانش‌آموزان را با نمونه‌ای از پیروزی حق بر باطل آشنا کنید.

جلسه‌ی دوم

در این جلسه قسمت دوم سوره‌ی فجر مانند جلسه‌ی اول به شرح زیر تدریس می‌شود:

- ۱- **پیش‌خوانی:** دانش‌آموزان آیات قسمت دوم سوره‌ی فجر را نزد خود به آهستگی می‌خوانند.
- ۲- **روخوانی آیات درس:** از هر دانش‌آموز می‌خواهیم که یک سطر از آیات را بلند بخواند و در صورت نیاز به روش‌های قبلی رفع اشکال می‌کند.

- ۳- **قرائت همراه با نوار:** پخش قرائت نوار آموزشی، شنیدن آیات، خط بردن از کتاب درسی و خواندن همراه با نوار به‌طور دسته‌جمعی.

- ۴- **فردخوانی آیات درس:** هرکدام از دانش‌آموزان داوطلب یک یا چند سطر از آیات درس را حتی‌الامکان شبیه نوار می‌خوانند.

جلسه‌ی سوم

در این جلسه، قسمت آخر سوره‌ی فجر طبق مراحل زیر تدریس می‌شود:

- ۱- پیش‌خوانی
- ۲- روخوانی آیات درس و رفع اشکالات احتمالی
- ۳- قرائت همراه با نوار
- ۴- فردخوانی آیات درس

۵- انجام تمرین «کار در کلاس»: دانش آموزان به طور گروهی و با استفاده از ترجمه‌ی آیات درس و در صورت نیاز با مراجعه به فهرست کلمات قرآنی درس‌ها که در پایان کتاب آمده است، عبارات قرآنی این تمرین را ترجمه می‌کنند. هر گروه ترجمه‌ی یک عبارت را برای کلاس می‌خواند. در صورت نیاز به کمک گروه‌های دیگر رفع اشکال می‌شود. ترجمه‌ی عبارات قرآنی به شرح زیر است:

- ۱- یاری از خدا
 - ۲- و پیروزی نزدیک
 - ۳- وقتی که آمد یاری خدا و پیروزی
 - ۴- بدانید قطعاً یاری خدا نزدیک است.
- در پایان جلسه‌ی سوم، انجام تمرین‌های «انس با قرآن در خانه» را به دانش‌آموزان یادآوری کنید.

جلسه‌ی چهارم

در این جلسه ابتدا قرائت سوره‌ی فجر را به‌طور کامل پخش کنید تا دانش‌آموزان با خط بردن از روی کتاب، همراه نوار بخوانند.

سپس از چند نفر خواندن سوره‌ی فجر را پرسش کرده و نمره‌ی مستمر آن‌ها را ثبت کنید. پس از پرسش از سوره‌ی فجر، تکلیف دانش‌آموزان را بررسی کنید. سپس هر تمرین را یک دانش‌آموز می‌خواند و محل اتصال را مشخص می‌کند.

معنای عبارات تمرین دوم :

- ۱- و باید از میان شما جمعی باشند که دعوت به نیکی کنند،
- ۲- و امر به معروف کنند،
- ۳- و نهی از منکر کنند،
- ۴- و آن‌ها همان رستگارانند.

دانستنی های آموزگار

پیرامون سوره ی فجر

فجر به معنای شکافتن است، از این رو، به طلوع صبح که ظلمت شب را می شکافد، فجر گفته می شود. شب های دهگانه (لیال عَشْر) در احادیث به ده شب اول ذیحجه یا ده شب اول ماه محرم تفسیر شده است. با توجه به مضامین چهار آیه ی آخر این سوره که درباره ی نفس مطمئنه است این سوره و این آیات پایانی را به حضرت سیدالشهدا امام حسین علیه السلام منسوب می دانند.

گامی به سوی درک معنای آیات قرآن

الف - با استفاده از ترجمه ی کلمه به کلمه ی عبارات و آیات درس معنای صحیح کلمات را انتخاب کنید.

۱- يَقُولُ	☐ می گوید	☐ گفت
۲- تُحِبُّونَ	☐ دوست دارند	☐ دوست دارید
۳- جَنَّتِي	☐ بهشت من	☐ یک بهشت

ب - عبارات قرآنی زیر را به کمک معنای لغات داده شده ترجمه کنید.

حَقٌّ : حق، حقیقت سَبِيلٌ : راه إِلَّا : جز مَلَكٌ : فرشته

۱- وَاللَّهُ يَقُولُ الْحَقُّ وَهُوَ يَهْدِي السَّبِيلَ
و را و (مردم را) به ...

۲- أَلَا تُحِبُّونَ أَنْ يَغْفِرَ اللَّهُ لَكُمْ
آیا ... که پیامزد ... شما را!؟

۳- إِنَّ هَذَا إِلَّا مَلَكٌ كَرِيمٌ
نیست گرامی

احزاب ۴

نور ۲۲

یوسف ۳۱

آموزش آیات ۳۸ تا ۴۱ سوره ی آل عمران

درس ۱۲

جلسه اول

آیه نهم را که ابتدای آیه نهم است با نشان دامن خط بخوانید.

آیات ۳۸ و ۳۹ سوره آل عمران

۱- هُنَالِكَ نَمُوتُ وَنَحْيَا وَمَا نَحْيَا فِيهَا إِلَّا فِي لَحْنٍ مُّذْمُوْنٍ
 آنجا که می‌میریم و زنده می‌شویم و آنچه زنده می‌شویم در آن جز در لحنی مذموم نیست.

۲- هَلْ رِبِّ قَوْمٍ لَّسِي مِنْ لَدُنْكَ ذُرِّيَّةٌ طَيِّبَةٌ
 آنگاه آیا قوم است که از تو فرزندی پاک و نیکو از جانب خودت باشد.

۳- إِنَّكَ سَمِيعٌ الدُّعَاءِ
 تو شنوا هستی از دعاها.

۴- فَسَادَةُ الْمُلْكِ
 فساد حکومت.

۵- وَهُوَ قَائِمٌ يُضِلُّ فِي الْيَجْرَابِ
 او ایستاده است و گمراه می‌کند در جرابها.

۱- أَلِ اللَّهُ يُنْفِرُكَ بِتَحِيْنٍ
 آیا خداوند تو را با تحقیر براندازد.

۲- تُضَلُّوا بِخَلْقِهِ مِنَ اللَّهِ
 گمراه می‌شوید به خلق خداوند.

۳- وَشَيْئًا وَنَحْسُورًا
 و چیزی و زشتی.

۴- وَابْتِئَانًا مِنَ الْعَالَمِينَ
 و پستی از دنیایندگان.

آنگاه آیات نهم را از نو از گوش کنید و با نشان دامن خط، همراه نواری بخوانید.

اهداف

- ۱- توانایی خواندن آیات ۳۸ و ۳۹ سوره ی آل عمران
- ۲- آشنایی با پیام قرآنی درباره ی اجابت دعای انسان درمانده
- ۳- آشنایی با معنای بعضی از کلمات و عبارات پر کاربرد و ساده ی قرآنی
- ۴- آشنایی با داستان حضرت زکریا و حضرت یحیی علیهما السلام
- ۵- علاقه به زیبا خواندن آیات ۳۸ تا ۴۱ سوره ی آل عمران

روش تدریس و ارزش یابی

جلسه ی اول

آیات ۳۸ و ۳۹ سوره ی آل عمران مانند سایر دروس به شرح زیر تدریس می شود :

- ۱- **پیش‌خوانی آیات درس:** دانش‌آموزان آیات درس را پیش خود به صورت آهسته می‌خوانند.
- ۲- **روخوانی آیات درس:** هر دانش‌آموز یک سطر از درس را می‌خواند، این خواندن ادامه می‌یابد تا آیات درس به پایان برسد. سعی شود هر دانش‌آموز یک سطر از آیات را بخواند.
- اشتباه دانش‌آموزان را با شیوه‌های مناسب که قبلاً بیان شد، برطرف کنید و آن‌ها را تشویق کنید تا کلمه‌های مشکل را به صورت بخش‌بخش و آرام بخوانند و به بخش‌های کلمه‌ها دقت کنند.
- ۳- **قرائت همراه با نوار:** پس از روخوانی، قرائت آیات درس را از نوار آموزشی بخش کنید. دانش‌آموزان ضمن گوش دادن به نوار همراه آن ابتدا زمزمه می‌کنند و سپس همراه آن بلند می‌خوانند. دقت کنید که دانش‌آموزان ضمن شنیدن آیات، از روی کتاب خود خط ببرند و همراه نوار بخوانند. همچنین تذکر دهید که صدای آن‌ها کمی آهسته‌تر از صدای نوار آموزشی باشد.
- ۴- **فردخوانی آیات درس:** از دانش‌آموزان بخواهید هر کدام یک سطر از آیات درس را به صورت انفرادی و حتی الامکان شبیه نوار بخوانند.
- ۵- **داستان حضرت زکریا و حضرت یحیی علیهما السلام:** با مقدمه‌ای مناسب داستان حضرت زکریا و حضرت یحیی(ع) را برای دانش‌آموزان تعریف کنید و در صورت فرصت چند نفر از دانش‌آموزان متن داستان را بخوانند.

داستان حضرت زکریا و حضرت یحیی

آیه‌های حضرت زکریا آهسته بکنان می‌خواند و قطره‌های اشک آرام بر گونه‌های او می‌ریخت. صدای مادری که قطرات محراب را بر گونه‌ها فرزندش از من بانی استگانه و صبور رو به پادشاه است. اکنون پیش از همه وقت استغاث می‌کنم باید استغاثت یابم را به کسی بدارم. خدا را تو هستی که برای من از بهشت روزی می‌فرستی! در پنج موعده پایت را در تابستان موعده زمستانی! تو هستی که چشم حضرت ابراهیم را در گه‌های شب به حضرت اسماعیل و اسحاق روشن کردی. خدا را به من تو چاشنی شایسته و نیکو عطا کن!

نفسی جگرخوار حضرت زکریا را نوازش کرد، نور خورشید که صدای او بر او نشاند و صدای صمیمی و گرمی در فضای محراب پیچید. ای زکریا! تو را به فرزندی پذیرفتی می‌دهم که تماشای چنین است. او کودکی خوب بود با پدر و مادرش مهربان و خوش رفتار است. به کسی زور نمی‌گوید، خدا را با قهرمانی نمی‌گردد و پادشاه خدا خواهد بود. این خدا، صدای آشنای فرشته‌ی وحی بود.

تغذیه‌ی نیکو که تیار بود، حضرت زکریا برخواست و روز به صنعت ایستاد. و مثل هر روز خوانست، برای مومنان سخن می‌گفت و ولی توانست. با خود آیدند. فرشته‌ی الهی گفته بود که نشانی این معجزه که او صاحب فرزند خواهد شد. آن است که وی تا سه روز نمی‌تواند سخن بگوید. صدای صمیمی در من زکریا افتاد. در دل با خدا انبیا کرد صدای مهربان من به تو سرودم. آن و صدای که تو می‌دهی، بر شک انجام خواهد شد آنگاه حضرت زکریا با اشک، به مردم عهد کرد و رو به صبح و شب عبادت کند.

جلسه‌ی دوم

آیات ۴۰ و ۴۱ سوره‌ی آل عمران به شرح زیر تدریس می‌شود:

- ۱- **پیش‌خوانی:** دانش‌آموزان آیات مربوط به این جلسه را پیش خود به آهستگی می‌خوانند.
- ۲- **روخوانی آیات درس:** از هر دانش‌آموز می‌خواهیم که یک سطر از آیات را بلند بخواند.

۳- **قرائت همراه با نوار:** پخش قرائت نوار آموزشی و شنیدن آیات، خط بردن از کتاب و خواندن همراه با نوار به طور دسته‌جمعی.

۴- **فردخوانی درس:** هرکدام از دانش‌آموزان داوطلب یک سطر از آیات درس را حتی‌الامکان شبیه نوار می‌خوانند.

۵- **آموزش پیام قرآنی:** چند نفر از دانش‌آموزان پیام قرآنی و ترجمه‌ی آن را از روی کتاب می‌خوانند، آن‌گاه به صورت گروهی درباره‌ی پیام قرآن گفت‌وگو می‌کنند، سپس گروه‌ها نتیجه‌ی گفت‌وگوی خود را برای کلاس بیان می‌کنند. آموزگار در صورت لزوم با طرح پرسش‌های مناسب، دانش‌آموزان را به مفاهیم زیر هدایت می‌کند:

- در موقع گرفتاری و مشکلات از خدای مهربان کمک می‌خواهیم.
- خدای مهربان دعای انسان درمانده را اجابت می‌کند.
- این دعا را برای تعجیل ظهور امام زمان (عج) نیز قرائت می‌کنند.
- خوب است آموزگار دانش‌آموزان را در حفظ این پیام قرآنی تشویق کند.

جلسه‌ی سوم

در این جلسه چند دعای قرآنی به شرح ذیل تدریس می‌شود:

- ۱- **پیش‌خوانی:** از دانش‌آموزان بخواهید آیات درس را به صورت آهسته پیش خود بخوانند.
- ۲- **روخوانی آیات درس:** هر دانش‌آموز یک سطر از آیات را بلند می‌خواند.

۳- **قرائت همراه با نوار:** پس از روخوانی، قرائت آیات درس را از نوار آموزشی پخش کنید، تا دانش‌آموزان ضمن خط بردن از روی کتاب خود همراه نوار، بار اول زمزمه و بار دوم بلند بخوانند.

۴- **فردخوانی آیات درس:** تعدادی از دانش‌آموزان، هرکدام یک سطر از آیات درس را به صورت انفرادی و حتی‌الامکان شبیه نوار می‌خوانند.

۵- **پیام قرآنی:** این پیام را نیز به روش پیام‌های قرآنی دروس قبل تدریس می‌کنید. دانش‌آموزان با این پیام که معمولاً در مساجد پس از نماز جماعت و یا در مراسم دعا خوانده می‌شود، آشنا هستند. خوب است ابتدا از دانش‌آموزان سؤال شود: آیا این پیام را قبلاً شنیده‌اید؟ در کجا؟ پس از گفت و گوی دانش‌آموزان با یکدیگر و بیان نظرات خود، شما نیز اضافه کنید: چه خوب است از

این به بعد، هرگاه این پیام قرآنی را خواندیم و یا شنیدیم به معنا و مفهوم آن توجه داشته باشیم. هم چنین مناسب است دانش آموزان درباره‌ی دعا و خواست‌های خود صحبت کنند و می‌توانید از آن‌ها بخواهید که یک یا چند نمونه از دعاها و خواسته‌هایشان از خدا را بنویسند و اگر مایل بودند برای هم‌کلاسی‌های خود بخوانند.

۶- انجام تمرین «کار در کلاس»:

دانش آموزان به صورت گروهی معنای کلمه‌های تمرین اول را پیدا کرده و می‌نویسند. سپس از چند گروه پاسخ را بپرسید، چنانچه گروهی اشتباه پاسخ داد، از گروهی دیگر همان سؤال را می‌پرسید تا گروه اول پاسخ خود را تصحیح کند.

دانش آموزان با کمک کلمه‌های ترجمه شده در تمرین اول، عبارات‌های تمرین دوم را ترجمه می‌کنند. همان‌گونه که قبلاً بیان شده از املاهای پاسخ‌ها جداً خودداری کنید، به دانش آموزان فرصت کافی بدهید تا خودشان بتوانند به تدریج ترکیب‌ها و عبارات ساده را ترجمه کنند. معنای کلمات و عبارات به شرح زیر است:

تمرین اول

- ۱- رَبِّ: پروردگار
- ۲- مَلَائِكَةً: فرشتگان
- ۳- مِحْرَابٍ: محراب
- ۴- نَبِيٍّ: پیامبر
- ۵- صَالِحِينَ: شایستگان، خوبان
- ۶- صَبْرًا: صبر، شکیبایی

تمرین دوم

- ۱- پیامبری از شایستگان
 - ۲- و او بهترین یاری کننده است
 - ۳- و تو بهترین روزی دهنده هستی
 - ۴- و خدا بهترین روزی دهنده است
 - ۵- شب قدر بهتر از هزار ماه است.
- در پایان جلسه‌ی سوم، انجام تمرین‌های «انس با قرآن در خانه» را متذکر شوید.

جلسه‌ی چهارم

این جلسه به پرسش و ارزش‌یابی اختصاص دارد. قبل از پرسش، قرائت نوار آموزشی جلسات اول تا سوم درس را یک بار به‌طور کامل پخش کنید تا دانش‌آموزان نیز ضمن خط بردن از روی کتاب درسی، همراه نوار بخوانند. آن‌گاه تکلیف دانش‌آموزان را بررسی کنید و ضمن پرسش از دانش‌آموزان به شیوه‌ی درس‌های قبل تمرین‌ها را انجام دهید.

معنای عبارات تمرین دوم:

- ۱- پس به یاد من باشید تا به یاد شما باشم،
- ۲- و شکر مرا گوئید و ناسپاسی نکنید.
- ۳- ای کسانی که ایمان آورده‌اید،
- ۴- از صبر و نماز کمک بگیرید،
- ۵- (زیرا) خداوند با صابران است.

دانستنی های آموزگار

مفهوم کلی آیات

در آیات ۳۸ و ۳۹ سوره ی آل عمران، ابتدا دعای حضرت زکریا علیه السلام به درگاه الهی برای درخواست فرزندی شایسته ذکر شده است، و آن گاه ندای ملائکه خطاب به حضرت زکریا علیه السلام آمده است که به او مرزده دادند خدا فرزندی به نام یحیی به تو می دهد که از پیامبران الهی خواهد بود.

گامی به سوی درک معنای آیات قرآن

الف - با استفاده از ترجمه ی عبارات و آیات درس، معنای صحیح کلمات را انتخاب کنید.

۱- مَلَائِكَةً	☐ پادشاهان	☐ فرشتگان
۲- يَفْعَلُ	☐ انجام می دهد	☐ انجام می دهیم
۳- كَافِرِينَ	☐ کافران	☐ منافقان
۴- كَثِيرًا	☐ کم	☐ بسیار
۵- اذْكُرْ	☐ یاد می کنم	☐ یاد کن
۶- سَبِّحْ	☐ تسبیح کن	☐ تسبیح می گوید
۷- رَحْمَةً	☐ رحمت	☐ مهربان
۸- آمَنَّا	☐ ایمان آوردیم	☐ اسلام آوردیم

ب - عبارات قرآنی زیر را به کمک معنای لغات داده شده ترجمه کنید.

إِلَهٍ : معبود لَكَ : تُو ، تو قُلْ : بگو

۱- شَهِدَ اللَّهُ أَنَّهُ لَا إِلَهَ إِلَّا هُوَ وَالْمَلَائِكَةُ وَأُولُو الْعِلْمِ آل عمران ۱۸
گواهی داد ... که ... و ... و دارندگان ... (نیز گواهی دادند)

۲- إِنَّ اللَّهَ يَفْعَلُ مَا يُرِيدُ حج ۱۴
... آنچه را که می خواهد.

۳- فَلَعَنَهُ اللَّهُ عَلَى الْكَافِرِينَ بقره ۸۹
...

۴- وَ اذْكُرُوا اللَّهَ كَثِيرًا جمعه ۱۰
و یاد کنید ... را ...

۵- وَ اذْكُرِ اسْمَ رَبِّكَ^۱

و

مزمل ۸

۶- سَبِّحِ اسْمَ رَبِّكَ الْاَعْلَى

... .. که والاترین است.

اعلیٰ ۱

۷- قَالَ هَذَا رَحْمَةٌ مِنْ رَبِّي^۲

... .. است.

کهف ۹۸

۸- قُلْ اٰمَنَّا بِاللّٰهِ

... ..

آل عمران ۸۴

۱- رَبِّكَ = رَبِّ + كَ

۲- رَبِّي = رَبِّ + يَ

آموزش سوره ی عَبَسَ

درس ۱۳

جلسه اول

این درس را با تکرار دامن خط بخوانید.

سوره ی عَبَسَ

الفستق اریقا

بِسْمِ اللّٰهِ الرَّحْمٰنِ الرَّحِیْمِ

عَبَسَ وَ تَوَلَّى
أَنْ جَاءَهُ الْيَاقِظُنْ
وَ مَا يَذُرُكَ لَعَلَّهُ يَمْزُقْ
أَوْ يَنْدُرُكَ فَمَلَقَقَهُ الْكَلْبُورُنْ

۱. أَنَا عَنِ الشَّقِيقِ
این که من از شقیق جدا هستم.

۲. فَأَلَّتْ لَمَ لَمَضَى
چون که او را خورد و خورد.

۳. وَ مَا عَلَيْكَ إِلَّا بَرَاتُنْ
و آنچه بر تو نیست جز شبی که در آن می خوابی.

۴. وَ أَنَا شَنْ جَانَّةِ يَشْعِنْ
و من از آن درختی که در آن می خوابی.

۵. وَ هُوَ يَحْسِنْ
و او خوب است.

۶. فَأَلَّتْ عَثَّةً لَمَلَمُنْ
چون که او را خورد و خورد.

۷. فَخَلَا إِلَيْهَا لَمَلَمُنْ
چون که او را خورد و خورد.

۸. فَشَنَنْ نَسَاءً ذَكْرَمْ
چون که او را خورد و خورد.

اهداف

- ۱- توانایی خواندن آیات سوره ی عَبَسَ
- ۲- آشنایی با پیام قرآنی درباره ی دقت و توجه به نعمت غذا
- ۳- آشنایی با معنای بعضی از کلمات و عبارات پرکاربرد و ساده قرآنی
- ۴- علاقه به زیبا خواندن سوره ی عَبَسَ

روش تدریس و ارزش یابی

جلسه ی اول

تدریس آیات درس مانند دروس گذشته به شرح زیر انجام می پذیرد :

- ۱- پیش خوانی آیات درس: دانش آموزان آیات درس را به صورت آهسته می خوانند.

۲- روخوانی آیات درس: هر دانش‌آموز، یک سطر از آیات درس را می‌خواند تا آیات درس به پایان برسد. اشتباه دانش‌آموزان را به شیوه‌های مناسب که قبلاً بیان شده است، رفع کنید. نکته مهم این که آن‌ها را تشویق کنید تا پیام‌ها را به صورت بخش‌بخش و آرام بخوانند و خودشان اشکالات و اشتباهات خود را برطرف سازند. این امر موجب تقویت مهارت دقت کردن و صحیح خواندن کلمات می‌شود.

۳- قرائت همراه با نوار: پس از روخوانی، قرائت آیات درس را از نوار آموزشی پخش کنید، تا دانش‌آموزان ضمن گوش دادن به نوار، همراه آن ابتدا زمزمه کنند و آن‌گاه همراه نوار بلند بخوانند. هنگام پخش نوار، بر خط بردن و هم‌خوانی دانش‌آموزان با نوار، نظارت کنید.

۴- فردخوانی آیات درس: از دانش‌آموزان داوطلب بخواهید، هر کدام یک یا دو سطر از آیات درس را حتی الامکان شبیه به نوار بخوانند.

جلسه‌ی دوم

ادامه‌ی آیات سوره‌ی عَبَسَ را مانند دروس قبل به شرح زیر تدریس کنید :

۱- پیش‌خوانی آیات درس: دانش‌آموزان آیات درس را به صورت انفرادی و آهسته می‌خوانند.

۲- روخوانی آیات درس: هر دانش‌آموز یک سطر از آیات درس را می‌خواند و در صورت اشتباه خواندن به روشی که بیان شده است اشتباه را برطرف کنید.

۳- قرائت همراه با نوار: قرائت نوار آموزشی را پخش کنید، دانش‌آموزان ضمن خط بردن از کتاب درسی، همراه نوار آموزشی ابتدا زمزمه می‌کنند و آن‌گاه بلند می‌خوانند.

۴- **فردخوانی آیات درس:** دانش آموزان داوطلب هر کدام یک یا دو سطر را حتی الامکان شبیه به نوار می خوانند.

۵- **آموزش پیام قرآنی:** چند دانش آموز داوطلب پیام قرآنی و ترجمه آن را برای کلاس می خوانند، سپس

دانش آموزان به صورت گروهی درباره پیام قرآنی گفت و گو می کنند. آن گاه چند گروه مطالب مورد گفت و گوی خود را برای دانش آموزان کلاس بیان می کنند.

خوب است با طرح پرسش هایی مانند «چگونه باید به غذایی که می خوریم دقت کنیم؟» دانش آموزان را هدایت کنید تا خودشان به مفاهیمی مانند «برای تهیه غذا افراد زیادی زحمت می کشند، ما باید از خدا و همه ی کسانی که در آماده شدن این غذاهای خوب تلاش کرده اند تشکر کنیم، غذا باید پاک و حلال باشد و ...» برسند.

هم چنین خوب است در هنگام غذا خوردن به نعمت های خدای مهربان توجه کنیم که چگونه از آسمان باران فرستاده، زمین را به نحو مناسبی شکافته و در آن دانه های فراوان، انگور، سبزی، زیتون، خرما، باغ های پردرخت، میوه، چراگاه آفریده است.

هم چنین در صورت وجود فرصت با طرح پرسش مناسب پیرامون آداب غذا خوردن بحث و گفت‌وگو شود. در تعلیم و تربیت اسلامی به رعایت آداب صحیح غذا خوردن بسیار توجه شده است. رعایت این آداب در سلامت و طهارت جسم و روح ما بسیار تأثیر دارد.

اهم آداب غذا خوردن چنین است :

- ۱- در ابتدا بسم الله الرحمن الرحيم و در پایان الحمد لله رب العالمين بگوئيم.
- ۲- پيش از غذا و پس از آن دست خود را بشوئيم.
- ۳- غذا را خوب بجوئيم و با شتاب غذا نخوريم.
- ۴- در بين غذا آب نخوريم.
- ۵- از جلوی خود بخوريم و لقمه را کوچک بگيريم.
- ۶- به غذای خود نگاه کنیم و به غذا خوردن ديگران نگاه نکنيم.
- ۷- در پايان غذا دعا کنیم.

جلسه‌ی سوم

قسمت پایانی سوره‌ی عَبَسَ در این جلسه آموزش داده می‌شود. در این جلسه نیز آیات طی مراحل پیش خوانی آیات، روخوانی آیات، بخش قرائت نوار آموزشی، فردخوانی آیات تدریس می‌شود.

پس از تدریس و تمرین آیات درس به انجام بخش کار در کلاس می‌پردازید. ابتدا از دانش‌آموزان بخواهید تمرین اول را به صورت گروهی به کمک دانستنی‌های قبلی و با استفاده از ترجمه آیات درس انجام دهند و نتایج را برای کلاس گفته تا در صورت نیاز تصحیح شود.

دانش‌آموزان با معنای کلمه‌ی «طعام» آشنا هستند و می‌توانند حدس بزنند که طَعَامِی یعنی غذایی، کلمات بعدی و معنای آن‌ها عبارت است از:

ماء: آب؛ می‌توانید از آن‌ها سؤال کنید کسی می‌داند آسمان چه می‌شود تا برخی جواب دهند سَمَاء.
نخل: درخت خرما و فاکهة یعنی میوه.

تمرین دوم: دانش‌آموزان به صورت گروهی با کمک ترجمه کلمه‌ها، عبارات قرآنی معنای عبارات قرآنی را در کتاب خود می‌نویسند. آن‌گاه ترجمه‌ها را همراه با عبارات قرآنی بلند خوانده تا در صورت نیاز تصحیح شود. ترجمه عبارات به ترتیب چنین است:

- ۱- وَ أَنْزَلْنَا مِنَ السَّمَاءِ مَاءً طَهُورًا : و نازل کردیم از آسمان آب پاک را
 - ۲- فِيهِمَا فَاكِهَةٌ وَ نَخْلٌ وَ رُؤْمَانٌ : در آن دو (باغ) میوه، درخت خرما و انار است.
 - ۳- وَ أَوْحَيْنَا إِلَىٰ أُمِّ مُوسَىٰ : و وحی کردیم به مادر موسی
- در پایان جلسه، انجام تکلیف «انس با قرآن در خانه» را به دانش‌آموزان یادآور می‌شویم.

جلسه‌ی چهارم

قبل از پرسش، قرائت نوار آموزشی سوره‌ی عَبَسَ را به‌طور کامل بخش کنید تا دانش‌آموزان نیز ضمن خط بردن از روی کتاب درسی، همراه نوار بخوانند. سپس انجام تمرین‌های «انس با قرآن در خانه» را بررسی و کنترل کنید و دانش‌آموزانی را که تکلیف خود را انجام داده‌اند، تشویق کنید. از تعدادی از دانش‌آموزان بخواهید آیات درس و عبارات قرآنی تمرین دوم را بخوانند، توانایی‌های ایشان را ارزیابی کرده و نمره بدهید. نکاتی که درباره‌ی ارزش‌یابی در بخش کلیات و درس اول بیان شده رعایت کنید. ارزش‌یابی باید به‌گونه‌ای باشد که موجب تقویت علاقه به یادگیری و احساس موفقیت دانش‌آموز شود و با فرصت دادن به دانش‌آموزان ضعیف‌تر و نشان دادن توانایی‌هایشان، آن‌ها را به کوشش و تلاش بیش‌تر ترغیب کنید.

معنای عبارات تمرین دوم :

- ۱- خدا کسی است که شب را برای شما آفرید،
- ۲- تا در آن بیاسایید و روز را روشنی بخش قرار داد،
- ۳- خدا نسبت به مردم فضل و کرم دارد،
- ۴- ولی بیش‌تر مردم شکرگزاری نمی‌کنند.

دانستنی های آموزگار

مفهوم کلی سوره

سوره ی عَبَسَ به طور کلی به این موضوعات پرداخته است :

- ۱- عتاب شدید خداوند به بی اعتنایی به افراد فقیر
- ۲- ناپسند بودن کفران و ناسپاسی انسان در برابر نعمت های خداوند
- ۳- بیان نعمت های خدا در چگونگی آماده شدن غذا و این که :
ابر و باد و مه و خورشید و فلک در کارند تا تو نانی به کف آری و به غفلت نخوری
- ۴- بیان بعضی از حوادث قیامت

گامی به سوی درک معنای آیات قرآن

الف - با استفاده از ترجمه ی عبارات و آیات درس معنای صحیح کلمات را انتخاب کنید.

۱- لَعَلَّ	☐ شاید	☐ باید
۲- جَاءَ	☐ رفت	☐ آمد
۳- شَيْءٌ	☐ چیز	☐ شخص
۴- نَخْلٌ	☐ خرما	☐ زیتون
۵- فَاكِهَةٌ	☐ میوه	☐ حبوبات

ب - عبارات قرآنی زیر را به کمک معنای لغات داده شده ترجمه کنید.

نا : ما	جَعَلَ : قرار داد	كُلٌّ : هر، همه
قدیر : توانا	خالق : آفریننده	

۱- وَ اذْكُرُوا اللّٰهَ كَثِيْرًا لَّعَلَّكُمْ تُفْلِحُوْنَ
و یاد کنید ... را ... شما رستگار شوید.

۲- وَ قُلْ جَاءَ الْحَقُّ
و

۳- اِنَّا هَدَيْنَا السَّبِيْلَ
... .. هدایت کردیم ... را به ...

۱- اِنَّا = اِنَّ + نا

۴- إِنَّ اللَّهَ عَلَىٰ كُلِّ شَيْءٍ قَدِيرٌ
... .. است.

بقره ۲۰

۵- اللَّهُ خَالِقُ كُلِّ شَيْءٍ
... .. است.

زمر ۶۲

۶- فِيهِمَا فَاكِهَةٌ وَنَخْلٌ وَرُمَانٌ
... آن دو (بهشت) ... و ... و انار است.

الرحمن ۶۸

۱- فِيهِمَا = فِي + هِمَا

آموزش سوره ی نازعات

درس ۱۴

جلسه اول

آیات درس را با نشان دادن معنی بخوانید.

سوره نازعات

الفصل اول

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

۱. وَالنَّازِعَاتُ غُرُقًا

۲. وَالشَّائِبَاتُ نَسْفًا

۳. وَالسَّابِقَاتُ سَبْحًا

۴. فَالسَّابِقَاتُ سَبْحًا

۵. فَالْمُسْتَقِرَّاتُ أَثَرًا

۶. يَوْمَ تُزْجَفُ النَّازِعَاتُ

۱. تَشْبِثُهَا الزَّادُونَ

۲. قُلُوبٌ يَوْعِثُونَ وَاجِبًا

۳. أَبْعَاثَهَا خَائِبَةً

۴. يَفْعَلُونَ أَلْنَا لَمْزُودُونَ فِي الْحَالِيزَةِ

۵. أَا إِنَّا كُنَّا عِطَافًا لِحِزْبًا

۶. قَالُوا يَلَيْكَ إِذَا كَثُرًا خَائِبِرًا

۷. قُلْنَا جِنٌّ رُجُزًا وَاجِبًا

۸. قُلْنَا جِنٌّ رُجُزًا وَاجِبًا

۹. قُلْنَا جِنٌّ رُجُزًا وَاجِبًا

۱۰. قُلْنَا جِنٌّ رُجُزًا وَاجِبًا

اهداف

- ۱- توانایی خواندن آیات سوره ی نازعات
- ۲- توانایی وقف بر کلماتی که دارای تنوین گـ ی هستند.
- ۳- آشنایی با پیام قرآنی درباره ی این که خدا بهترین نگه دارنده و از همه مهربان تر است.
- ۴- آشنایی با معنای بعضی از کلمات و عبارات پر کاربرد و ساده ی قرآنی
- ۵- علاقه به زیبا خواندن سوره ی نازعات

روش تدریس و ارزش یابی

جلسه ی اول

- در این جلسه، قسمت اول سوره ی نازعات طبق مراحل زیر تدریس می شود :
- ۱- پیش خوانی آیات درس: هر دانش آموز آیات درس را پیش خود به طور آهسته می خواند.

۲- روخوانی آیات درس: دانش‌آموزان هر کدام یک سطر از آیات درس را روخوانی می‌کنند. اشتباهات دانش‌آموزان به شیوه‌های مناسب که قبلاً بیان شده است، برطرف می‌شود.

۳- قرائت همراه بانوار: پس از روخوانی، قرائت آیات درس را از نوار آموزشی پخش کنید. دانش‌آموزان ضمن گوش دادن به نوار، همراه آن زمزمه کرده، سپس بلند می‌خوانند. هنگام شنیدن نوار، بر خط بردن دانش‌آموزان از روی کتاب درسی نظارت کنید و نیز توصیه کنید که صدای آن‌ها کمی آهسته‌تر از صدای نوار آموزشی باشد.

۴- فردخوانی آیات درس: از دانش‌آموزان بخواهید یک یا چند سطر از آیات درس را به صورت انفرادی و حتی الامکان شبیه نوار بخوانند. بهتر است این کار از دانش‌آموزان داوطلب و قوی شروع شود.

۵- آموزش پیام قرآنی: چند دانش‌آموز پیام قرآنی و ترجمه‌ی آن را می‌خوانند، سپس به صورت گروهی درباره‌ی پیام قرآنی با یکدیگر گفت‌وگو می‌کنند. آن‌گاه از برخی از گروه‌ها بخواهید نظر خود را برای هم‌کلاسی‌هایشان بیان کنند.

دانش‌آموزان را تشویق کنید تا تجربیات زندگی خود و یا دیگران را درباره‌ی مهربانی‌های خدا به ما، به‌خصوص در حوادث خاص تعریف کنند.

جلسه‌ی دوم

در این جلسه قسمت دوم سوره‌ی نازعات مانند جلسه‌ی اول به شرح زیر تدریس می‌شود:

۱- پیش‌خوانی: دانش‌آموزان آیات قسمت دوم سوره‌ی نازعات را به آهستگی می‌خوانند.

۲- روخوانی آیات درس: از هر دانش‌آموز

می‌خواهیم که یک سطر از آیات را بلند بخواند.

۳- آموزش قاعده‌ی «وقف بر ی»:

به سطر دوم آیات درس که دارای کلمه‌ی «طَوَّيْتُ» است، بعد از روخوانی آیات درس قاعده‌ی وقف بر «ی» را به شرح زیر تدریس کنید:

آیهی «وَالنَّازِعَاتِ غَرْقًا» را روی تخته بنویسید و از دانش‌آموزان بخواهید که آن را بخوانند، پس از این که کلمه «غَرْقًا» را به صورت «غَرْقًا» یعنی در حالت وقف خواندند، شما دوباره توجه آن‌ها را به نحوه‌ی وقف این کلمه جلب کنید. آن‌گاه کلمه‌ی «طُوی» را روی تخته بنویسید و روبه‌روی آن حالت وقف آن را نوشته و از آن‌ها بخواهید این دو کلمه را بخوانند.

طُوی ← طُوی'

آن‌گاه توضیح می‌دهید هرگاه کلمه‌ای به «ئی» ختم شود، به هنگام وقف «ئی» را به صورت «ئی» می‌خوانیم، سپس کلمه‌های دیگر را روی تخته نوشته تا دانش‌آموزان آن‌ها را به صورت دسته‌جمعی بخوانند.

۴- قرائت همراه با نوار: پخش قرائت نوار آموزشی، شنیدن آیات، خط بردن از کتاب درسی و خواندن همراه با نوار به‌طور دسته‌جمعی.

۵- فردخوانی آیات درس: هر کدام از دانش‌آموزان داوطلب یک یا چند سطر از آیات درس را حتی الامکان شبیه نوار می‌خوانند.

جلسه‌ی سوم

قسمت سوم سوره‌ی نازعات مانند دروس گذشته طی مراحل ذیل تدریس می‌شود:

۱- پیش‌خوانی آیات درس: هر دانش‌آموز آموز آیات درس را آهسته پیش خود می‌خواند.

۲- روخوانی آیات درس: دانش‌آموزان هرکدام یک سطر از آیات درس را روخوانی می‌کنند. اشتباهات احتمالی ایشان به شیوه‌های مناسبی که قبلاً بیان شده است، برطرف می‌شود.

۳- **قرائت همراه با نوار:** پس از روخوانی، قرائت آیات درس را از نوار آموزشی پخش کنید. مانند درس قبل دانش آموزان همراه نوار آموزشی تمرین می کنند و شما بر همراهی ایشان با نوار و خط بردن از روی کتاب، نظارت می کنید.

۴- **فردخوانی آیات درس:** هر دانش آموز یک یا چند سطر از آیات درس را به صورت انفرادی و حتی الامکان شبیه نوار می خواند.

جلسه ی چهارم

این درس با توجه به تعداد آیات سوره ی نازعات در چهار جلسه تدریس می شود. آخرین قسمت سوره ی نازعات را نیز به شرح زیر تدریس کنید :

۱- پیش خوانی آیات درس

۲- روخوانی آیات درس

۳- قرائت همراه با نوار

۴- فردخوانی آیات درس

۵- انجام تمرین «کار در کلاس»: دانش‌آموزان به صورت گروهی معنای کلمات تمرین اول را پیدا می‌کنند و می‌نویسند. آن‌گاه از چند گروه پاسخ را بپرسید؛ چنانچه گروهی اشتباه پاسخ داد، از گروهی دیگر همان سؤال را می‌پرسید تا گروه اول پاسخ خود را تصحیح کند. دانش‌آموزان با کمک کلمه‌های ترجمه شده در تمرین اول، عبارات تمرین دوم را به صورت گروهی ترجمه می‌کنند. همان‌گونه که بارها تذکر داده شده است از املاهای پاسخ‌ها جداً خودداری کنید. به دانش‌آموزان فرصت دهید تا خودشان به کمک یک‌دیگر کلمه‌ها و عبارات را معنا کنند؛ شما بر کارشان نظارت کرده و در صورت نیاز آن‌ها را راهنمایی کنید.

پاسخ تمرینات کار در کلاس

تمرین اول

۱- آسمان	۲- شب	۳- زمین	۴- آب
۵- کوه‌ها	۶- جهنم	۷- بهشت	۸- انسان

تمرین دوم

- ۱- و بشارت باد شما را به بهشت.
 - ۲- سلام بر شما، داخل بهشت شوید.
 - ۳- قطعاً شیطان برای انسان دشمنی آشکار است.
- در پایان این جلسه، انجام تکلیف «انس با قرآن در خانه» را به دانش‌آموزان تأکید کنید.

جلسه‌ی پنجم

این جلسه به ارزش‌یابی از کل درس نازعات اختصاص دارد که پس از ایجاد آمادگی طی مراحل زیر انجام می‌شود:

- ۱- ابتدا نوار قرائت آیات درس نازعات را به‌طور کامل پخش کنید تا دانش‌آموزان همراه با نوار، ضمن خط بردن از روی کتاب خود، به صورت دسته‌جمعی آیات را بلند بخوانند.
- ۲- انجام تکلیف دانش‌آموزان را بررسی کرده و دانش‌آموزان منظم را تشویق کنید.
- ۳- هر دانش‌آموز یک یا دو سطر از آیات درس را حتی‌الامکان شبیه نوار می‌خواند؛ توانایی او را ارزیابی کرده و نمره دهید.

- ۴- هر دانش‌آموز یک عبارت از تمرین‌های دوم و سوم را می‌خواند و اتصالات و یا وقف آن را مشخص می‌کند.

معنای عبارات تمرین دوم:

- ۱- ای کسانی که ایمان آورده‌اید، محمد، ۷
- ۲- اگر خدا را یاری کنید، او هم شما را یاری می‌کند و گام‌هایتان را استوار می‌کند، محمد، ۷
- ۳- پروردگارا، گناهان ما را ببخش و از زیاده‌روی در کارهایمان چشم‌پوشی کن، آل عمران، ۱۴۷
- ۴- و قدم‌هایمان را استوار کن و ما را بر گروه کافران پیروز گردان، آل عمران، ۱۴۷

معنای عبارات تمرین سوم:

- ۱- و تا موعد مقرر به شما مهلت دهد. ابراهیم، ۱۰
- ۲- آیا انسان گمان می‌کند که بی‌هدف رها می‌شود؟ قیامت، ۳۶
- ۳- و از مقام ابراهیم عبادت‌گاهی برای خود انتخاب کنید. بقره، ۱۲۵

دانستنی های آموزگار

مفهوم کلی سوره

در سوره‌ی نازعات بعد از چند سوگند، از روز قیامت و حالات مردم در آن زمان یاد شده است. آن‌گاه داستان حضرت موسی علیه السلام آمده که خدا او را برای هدایت فرعون و قوم بنی اسرائیل فرستاد؛ ولی فرعون دعوت حضرت موسی علیه السلام را نپذیرفت و هم‌چنان ادعای خدایی می‌کرد و در نتیجه خدا او را به کیفر اعمال زشتش، دچار عذاب دنیا و آخرت کرد. آن‌گاه هنرنمایی خدا در آفرینش آسمان و زمین و ... بیان شده و بالاخره عاقبت بهشتیان و دوزخیان توصیف شده است.

گامی به سوی درک معنای آیات قرآن

الف - با استفاده از ترجمه‌ی عبارات و آیات درس معنای صحیح کلمات را انتخاب کنید.

۱- أَبْصَار	☐ دل‌ها	☐ چشم‌ها
۲- يَقُولُونَ	☐ می‌گویند	☐ می‌نویسند
۳- كُنَّا	☐ شدیم	☐ بودیم
۴- كَذَّبَ	☐ قبول نکرد، تکذیب کرد	☐ قبول کرد، تکذیب نکرد
۵- أَنَا	☐ من	☐ تو

ب - عبارات قرآنی زیر را به کمک معنای لغات داده شده ترجمه کنید.

عند: نزد کم: ستان، شما ظالمین: ستمکاران خیر: بهتر

۱- وَ جَعَلَ لَكُمُ السَّمْعَ وَالْأَبْصَارَ وَالْأَفْئِدَةَ
و گوش و دل‌ها را

۲- يَقُولُونَ هَذَا مِنْ عِنْدِ اللَّهِ
... .. است.

۳- يَقُولُونَ رَبَّنَا آمَنَّا
... ..

۲- رَبَّنَا = رَب + نا (ای پروردگار ما، پروردگارا)

۱- لَكُمْ = ل + كُمْ

۴- اِنَّا كُنَّا ظَالِمِيْنَ

... ..

اعراف ۵

۵- وَ كَذَّبَ الَّذِيْنَ مِنْ قَبْلِهِمْ

و را كه قبل از ايشان بودند.

سبا ۴۵

۶- اَنَا الْغَفُوْرُ الرَّحِيْمُ

... .. هستم.

حجر ۴۹

۷- قَالَ اَنَا خَيْرٌ مِنْهُ

... .. هستم.

اعراف ۱۲

آموزش سوره‌ی نَبَأَ

درس ۱۵

جلسه اول

ابتدا درس را با نشان دادن خط بخوانید.

سوره‌ی نبأ

السمت اولی

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

۱- فَمَنْ يَنْصَرِفُونَ
در روز قیامت و محاسبه از بندگان برگزیند

۲- هُنَّ الْأُنثَى الْعَظِيمِ
از جنس زنان بزرگوار

۳- الَّذِي فَمِنْ فِيهِ يُخَلِّقُونَ
همان که در میان او خلقت دارد

۴- ثَلَاثًا سَجْدُونَ
سه مرتبه سر بر زمین نهاده و سجده می‌کنند

۵- ثُمَّ تَلَا سَجْدُونَ
پس سر بر زمین نهاده و سجده می‌کنند

۶- أَلَمْ نَجْعَلِ الْأَرْضَ مِهَادًا
آیا ندانیم که زمین را سجده‌گاه گردانیدیم

۷- وَالْجِبَالَ أَوْتَادًا
و کوه‌ها را میخ‌ها گردانیدیم

۸- وَخَلَقْنَاكُمْ أَزْوَاجًا
و شما را همسران و زوجین گردانیدیم

۹- وَجَعَلْنَا بَيْنَكُمْ سَبَاطًا
و میان شما را ترازو گردانیدیم

۱۰- وَجَعَلْنَا اللَّيْلَ لِبَاسًا
و شب را برای شما لباس گردانیدیم

۱۱- وَجَعَلْنَا النَّهَارَ نَعَماً
و روز را برای شما نعمت گردانیدیم

۱۲- وَبَنَيْنَا فَوْقَكُمْ سَمَاوَاتٍ مِعَادًا
و بر بالای شما آسمان‌ها را بنیاد گردانیدیم

اهداف

- ۱- توانایی خواندن آیات سوره‌ی نبأ
- ۲- آشنایی با پیام قرآنی درباره‌ی ناپسند بودن مسخره کردن دیگران
- ۳- آشنایی با معنای بعضی از کلمات و عبارات پرکاربرد و ساده قرآنی
- ۴- علاقه به زیبا خواندن سوره‌ی نبأ

روش تدریس و ارزش‌یابی

جلسه‌ی اول

در این جلسه قسمت اول سوره‌ی نبأ طبق مراحل زیر تدریس می‌شود:

- ۱- **پیش‌خوانی آیات درس:** هر دانش‌آموز آموز آیات درس را پیش خود آهسته می‌خواند.
- ۲- **روخوانی آیات درس:** دانش‌آموزان هر کدام یک سطر از آیات درس را روخوانی می‌کنند. اشتباه

دانش‌آموزان به شیوه‌هایی که توضیح داده شده است، برطرف می‌شود.

۳- قرائت همراه با نوار: پس از روخوانی، قرائت آیات درس را از نوار آموزشی پخش کنید. دانش‌آموزان ضمن گوش دادن به نوار، ابتدا همراه نوار، زمزمه و آن‌گاه بلند می‌خوانند. بر خط بردن از روی کتاب و هم‌خوانی دانش‌آموزان نظارت کرده و توصیه کنید که صدای آن‌ها از نوار بلندتر نباشد.

۴- فردخوانی آیات درس: از دانش‌آموزان داوطلب بخواهید که یک یا چند سطر از آیات درس را به صورت انفرادی و حتی الامکان شبیه نوار بخوانند.

جلسه‌ی دوم

در این جلسه قسمت دوم سوره‌ی نبأ مانند جلسه‌ی اول به شرح زیر تدریس می‌شود:

۱- پیش‌خوانی: دانش‌آموزان آیات قسمت دوم سوره‌ی نازعات را به آهستگی می‌خوانند.

۲- روخوانی آیات درس: از هر دانش‌آموز می‌خواهیم که یک سطر از آیات را بلند بخواند.

۳- قرائت همراه با نوار: پخش قرائت نوار آموزشی، شنیدن آیات درس، خط بردن از کتاب درسی و خواندن همراه نوار آموزشی به‌طور دسته‌جمعی.

۴- فردخوانی آیات: هرکدام از دانش‌آموزان داوطلب یک یا چند سطر از آیات درس را حتی الامکان شبیه نوار می‌خوانند.

۵- آموزش پیام قرآنی: چند دانش آموز پیام قرآنی و ترجمه‌ی آن را می‌خوانند، سپس به صورت گروهی درباره‌ی پیام قرآنی با یکدیگر گفت‌وگو می‌کنند. آن‌گاه از چند گروه بخواهید که نظرات خود را برای هم‌کلاسی‌های خودشان بیان کنند. گاهی دانش‌آموزان در این سنن یکدیگر را مسخره می‌کنند لذا پس از گفت‌وگو راجع به پیام قرآنی مناسب است مانند چنین پرسش‌هایی طرح شود. وقتی کسی شما را مسخره می‌کند چه حسی پیدا می‌کنید؟ دوست دارید کسی شما را مسخره کند؟ نسبت به کسی که شما را مسخره کرده است چه احساسی دارید؟

در صورت امکان نمایشنامه‌ای که در بردارنده‌ی آثار سوء مسخره کردن است، را در کلاس اجرا کنید. یا این که اگر دانش‌آموزی در کلاس دوست خود را مسخره کرد، این پیام را بلند بخوانید و یا از دانش‌آموزان بخواهید که پیام مربوط به مسخره نکردن را همه با هم بلند بخوانند.

جلسه‌ی سوم

قسمت سوم سوره‌ی نبأ مانند گذشته طی مراحل پیش‌خوانی آیات، روخوانی آیات، شنیدن قرائت از نوار و همراهی با آن و بالاخره فردخوانی آیات توسط دانش‌آموزان تدریس می‌شود. پس از تدریس آیات، تمرین «کار در کلاس» به شیوه‌ی درس‌های قبل توسط دانش‌آموزان به صورت گروهی انجام می‌شود. پس از نوشتن معنای عبارات قرآنی از گروه‌ها می‌خواهیم که هر کدام، یک عبارت را با معنای آن بخوانند تا در صورت نیاز توسط سایر گروه‌ها تصحیح شود.

ترجمه عبارات قرآنی این درس به شرح زیر است:

- ۱- **اللَّهُ خَالِقُ كُلِّ شَيْءٍ**: خدا آفریننده‌ی هر چیزی است.
 - ۲- **وَهُوَ رَبُّ كُلِّ شَيْءٍ**: و او پروردگار هر چیزی است.
 - ۳- **وَأَشْكُرُوا نِعْمَةَ اللَّهِ**: و شکرگزاری کنید از نعمت خدا.
 - ۴- **إِنَّ اللَّهَ بِكُلِّ شَيْءٍ عَلِيمٌ**: قطعاً خدا به هر چیزی داناست.
 - ۵- **إِنَّ اللَّهَ عَلَىٰ كُلِّ شَيْءٍ قَدِيرٌ**: قطعاً خدا بر هر چیزی (کاری) تواناست.
- در پایان جلسه انجام تمرینات «انس با قرآن در خانه» را به دانش‌آموزان یادآوری کنید.

جلسه‌ی چهارم

در جلسه‌ی چهارم ارزش‌یابی از درس طی مراحل زیر انجام می‌شود:

- ۱- نوار قرائت آیات سوره‌ی نبأ را به‌طور کامل پخش کنید تا دانش‌آموزان همراه نوار ضمن خط بردن از روی کتاب خود جمع‌خوانی کنند.
- ۲- بازیابی و بررسی تکلیف دانش‌آموزان (انجام تمرین‌های انس با قرآن در خانه)

- ۳- از هر دانش‌آموز بخواهید یک یا دو سطر از آیات درس را بخواند، توانایی او را ارزیابی و به او نمره

دهید.

- ۴- از چند دانش‌آموز بخواهید ضمن خواندن آیات تمرین دوم، اتصالات آن‌ها را مشخص کنند.

معنای عبارات تمرین دوم:

- ۱- او (خدا) کسی است که رسول خود را با هدایت و دین حق فرستاد،
- ۲- تا او را بر همه‌ی ادیان غالب سازد،
- ۳- هر چند مشرکان کراهت داشته باشند.
- ۴- قطعاً در رفت و آمد شب و روز،
- ۵- و آن چه خداوند در آسمان‌ها و زمین آفریده،
- ۶- آیات و نشانه‌هایی است برای گروهی که باتقوا هستند.

دانستنی های آموزگار

درباره ی سوره ی نبأ

این سوره در مکه نازل شده است و از وقوع خبر بزرگی یاد می کند. این «خبر عظیم»، برایی قیامت است. در این سوره خداوند ابتدا به بعضی از نعمت های دنیایی از قبیل حرکت منظم زمین، آفرینش کوه ها، شب و روز، نزول باران و ... اشاره کرده است، آن گاه مطالبی درباره ی برایی قیامت و وضعیت کافران و مؤمنان در روز قیامت بیان شده است. در روایات، «نبأ عظیم» به ولایت و امامت حضرت امیرالمؤمنین علی بن ابی طالب علیه السلام تأویل شده است.

گامی به سوی درک معنای آیات قرآن

الف - با استفاده از ترجمه ی عبارات و آیات درس معنای صحیح کلمات را انتخاب کنید.

۱- كَذَّبُوا	☐ تکذیب کردند	☐ دروغ گفتند
۲- مُتَّقِينَ	☐ انسان های متواضع	☐ انسان های باتقوا
۳- أَعْنَابٍ	☐ خرماها، نخلستان ها	☐ انگورها، باغ های انگور
۴- قَرِيبٍ	☐ نزدیک	☐ دور
۵- تُرَابٍ	☐ خاک	☐ آب
۶- أَنْزَلْنَا	☐ قرار دادیم	☐ فرو فرستادیم
۷- جَعَلْنَا	☐ قرار دادیم	☐ فرو فرستادیم

ب - عبارات قرآنی زیر را به کمک معنای لغات داده شده ترجمه کنید.

كَفَرُوا : کافر شدند يُحِبُّ : دوست دارد هَا : آن، شَسْ
نَصْر : یار خَلِيفَه : جانشین

۱- وَالَّذِينَ كَفَرُوا وَكَذَّبُوا بِآيَاتِنَا أُولَٰئِكَ أَصْحَابُ الْجَحِيمِ
و ... و ... و ... را، هستند. مائده ۱۰

۲- إِنَّ اللَّهَ يُحِبُّ الْمُتَّقِينَ
... .. را توبه ۷

۳- وَ جَعَلْنَا فِيهَا جَنَّاتٍ مِّنْ نَّخِيلٍ وَأَعْنَابٍ
و خرما و ... یس ۳۴

بقره ۲۱۴

۴- أَلَا إِنَّ نَصْرَ اللَّهِ قَرِيبٌ
آگاه باشید است.

فاطر ۱۱

۵- وَاللَّهُ خَلَقَكُمْ مِنْ تُرَابٍ
و را

ص ۲۶

۶- يَا دَاوُودُ إِنَّا جَعَلْنَاكَ خَلِيفَةً فِي الْأَرْضِ
... .. قطعاً ما را

قدر ۱

۷- إِنَّا أَنْزَلْنَاهُ فِي لَيْلَةِ الْقَدْرِ
... .. آن را

ج

جاءَ	۱۳	آمد	ر	رَتُوف	۹	دلسوز
جِبَال	۲	کوه‌ها		رَبِّ	۱	پروردگار
جَحِيم	۹	آتش دوزخ		رَجِيم	۴	رانده شده
جَعَلَ	۱۳	قرار داد		رَحْمَةً	۱۲	رحمت، مهربانی
جَعَلْنَا	۱۵	قرار دادیم		الرَّحْمٰن	۱	بخشنده، خدای بخشنده
جَنّٰت	۶	بهشت‌ها		الرَّحِيم	۱	مهربان
جَنَّة	۲	بهشت				

س

سَبَّحَ	۱۲	تسبیح کن
سَبِيل	۱۱	راه
سَمَاء	۱	آسمان
سَمَوات	۳	آسمان‌ها
سَمِيع	۸	شنوا

ح

حَقَّ	۱۱	حق، حقیقت
حَمْد	۴	سپاس و ستایش
حِیَاة	۳	زندگی

خ

خَالِق	۱۴	آفریننده	ش	شاءَ	۳	خواست
خَلَقَ	۳	آفرید		شَمْس	۴	خورشید
خَلَقَ	۱۶۶	آفرینش		شَهِید	۶	گواه
خَلِيفَة	۱۵	خلیفه، جانشین		شَیْء	۱۳	چیز
خَیر	۱۴	بهتر		شَیْطَان	۴	شیطان، ابلیس

د - ذ

دَخَلَ	۸	وارد می‌شد، وارد شد	ص	صَالِحَات	۶	کارهای خوب
دُنْیا	۳	دنیا		صِرَاط	۸	راه
ذِکْر	۴	پند و تذکر، یاد		صَلَاة	۷	نماز

ط - ظ

	ک	غذا	۲	طعام
ت، تو	۱۲	ستمکاران	۱۴	ظالمین
کافران	۱۲	ستم	۹	ظلم
بسیار	۱۲			
قبول نکرد، تکذیب کرد	۱۴			
تکذیب کردند	۱۵	جهانیان	۴	عالمین
کافر شدند	۱۵	بندگان	۱۰	عباد
هر، همه	۱۳	بزرگ	۹	عظیم
تان، شما	۱۴	بر	۱۰	علی
بودیم	۱۴	دانا	۸	علیم

ع - غ

	ل	انجام دادند	۶	عملوا
		نزد	۱۴	عند
ب	۴	آمرزنده	۱	غفور
نه، نیست	۷			

ف

شاید	۱۳			
شب	۷	پس	۱۰	ف
		میوه	۱۳	فاکِهَة
		در	۲	فی

م

آنچه، چه چیز، نیست، نه	۷	ما	
آب	۵	ماء	

ق

انسان‌های باتقوا	۱۵	گفت	۹	قال
راست	۸	توانا	۱۴	قدیر
تکذیب‌کنندگان	۹	نزدیک	۱۵	قریب
فرشتگان	۱۲	بگو	۱۲	قل
از	۴	دل‌ها	۹	قلوب
		ماه	۴	قمر

معلمان محترم و صاحب نظران گرامی می‌توانند نظر اصلاحی خود را در باره‌ی مطالب این کتاب از طریق نامه به نشانی تهران - صندوق پستی ۱۵۸۵۵/۲۶۳ - گروه‌وری مربوط و یا پیام‌نگار (Email) talif@talif.sch.ir ارسال نمایند.

دفتر نامه‌ریزی و تألیف کتاب‌های درسی